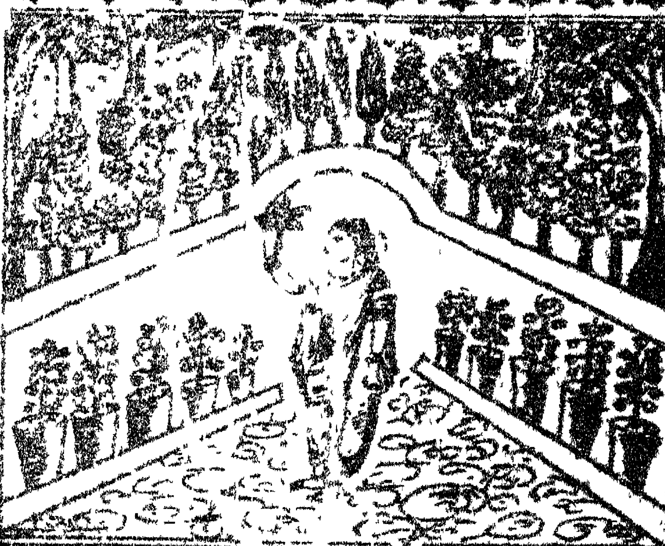
શ્રી નવીન

ગુલબંકાવળીની વારતા

ચીત્રો સહીત

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા

સાકરલાલ બુલાખીદાસ બુકસેલર

રીચી રોડ. અમદાવાદ.

ધી યુનીયન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ કંપની લી.-અમદાવાદ.

આવૃત્તી ૨૭. સને ૧૯૩૪

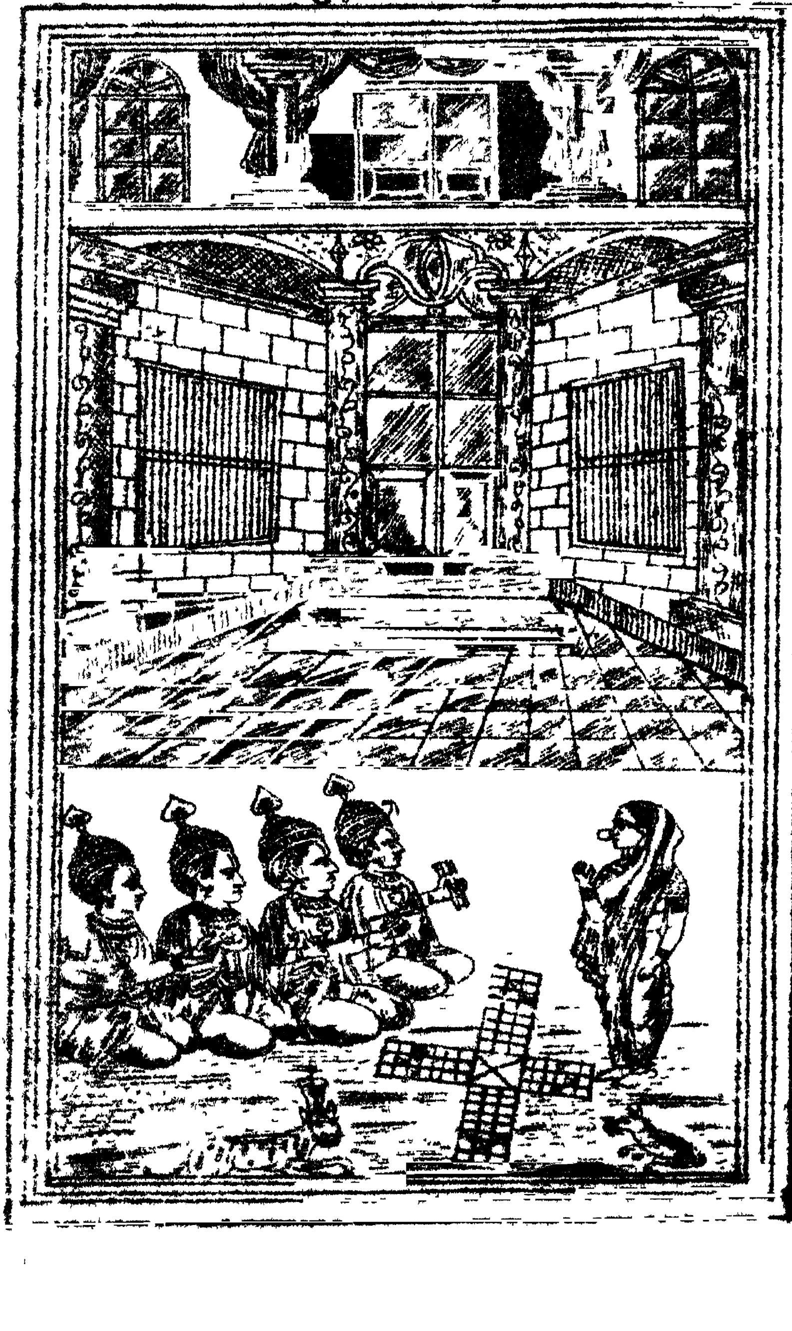
સંવત ૧૯૯૦ પ્રત ૨૦૦૦

કિંમત. ૦-૧૨-૦

[illegible]આગાર [illegible] પ્રેસમાં શા. અમરતલાલ ગેરશીભાઈએ
[illegible] ત્રણ દરવાજા ચુડીઓળ—અમદાવાદ.

મહેલ.

ગુલબંકાવળીની વારતા.

મંગળાચરણ—દોહરો.

શ્રી ગણપતિ આરાધીએ, પૂજુ બેઉ કરજોડ;
સહુ મળી કવિ કરૂણા કરો, કોઇ માં દેશો ખોડ. ૧
સરસ્વતી મા કરૂણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ;
ખોટું ખરૂં લેતો નથી, કૃપા તમારી બુદ્ધ. ૨
પ્રથમ ઇષ્ટદેવને પ્રણમું, જેની મુજપર સહાય;
કરૂણા કરો હું કરગરૂ, આ ગ્રંથ ચાલતો થાય. ૩

ચોપાઇ—સીરકસ્તાન નામે એક ગામ, જલદસંગ રાજાનું નામ; રાજ ચલાવે રૂડી પેર, ઘણી અલખતછે તેને ઘેર. વરણ અઢારે વાસો રહે, શોભા ઈંદ્રના સરખી વહે; રાજાને પ્રધાનજ સહી, તે પણ અતી ડાહ્યા છે તહી તે રાજાને રાણી એક, તે તણો શું કહું વિવેક; તેને પુત્ર પ્રગટ્યા ત્યાં ચાર, તેની શોભાનો નહી પાર. જેકરી પુત્ર જનમીયો એક, તેના લેખ કર્યા વિવેક; જોશીએ રાજાને કહ્યું, તે લેખમાં એક કૌતક થયું. ત્યારે રાજા બોલ્યા વાણ, કહો જોશીજી ચતુરસુજાણ; સાંભળીને જોશી કહે રાય, તે લેખનો કહુ મહીમાય. પુત્ર સુખ જોશો જ્યારે, આંખે અંધ થશો ત્યારે; ત્યારે રાજા ચમકયો મન, જોશી કહે તે સત્ય વચન.

દોહરો—રાજાએ વજીર તેડાવીયો, કહી માંડીને વાત; કહે વજીર હવે શું થશે, કાજ શું કરવું ભ્રાત. ૧ પુત્રનું મુખ જોવું નહી, શું છે પુત્રનું કામ; મુકો એને વન જઇ, ના આવે આ ઠામ. ૨ વજીર તમે ચોકી કરો, ના મુકશો ઢીલો એક; જાળવજો જુગતે કરી, સાચુંક-

હુંહું તેહ. ૩ વજીર ત્યાંથી સંચર્યો, ગયો તે વનમોજા-
ર; બાર ગાઉ ઉપર જઈ રહ્યા, જતન કરતા અપાર. ૪

ચોપાઈ—એ વાત તો અહીંથી રહી, ઘેર રાજાની
શી ગત થઈ; વજીર ગયા પછી શું થયું, પેર તેહનીપ્રી-
તે લહું. એક સમે પોતે રાજન, નિકળ્યા બીજબાનીએ
વન; ભુપ બેઠો વાડીમાં જઈ, ખાનપાન કરે છે સહી;
પછી નિકળ્યો બગીચા બાહાર, સાથી પોતે તેડ્યાસાર.
સાથે સાથી તેને સહી, શિકાર રમવાની ઇચ્છા થઈ;
મૃગ દિઠું એક વન મોઝાર, સાંધ્યું બાણ મુકયો તો-
ખાર; જાણે ઘાયલ કરૂ આવે લાગ, નાસે હરણુ તે અ-
થાગ; પુંઠે તે મુકયો તોખાર, નાસે વન મોજાર; સાથી
સહુ પછવાડે રહ્યા, રાજા હરણની પુંઠે ગયા. સાત જોજન
તે નાઠું જાણ, તે હરણના લીધા પ્રાણ; અશ્વ રાખ્યો. ઉ-
ભો તે ઠામ, થઈ ગયું રાજાનું કામ. પુત્ર પાંચમો તા-
જલમુખ નામ, જેણે નિજ તજાવ્યું ગામ; મુખ જોએ
અંધજ થાય, જાણી કહાડ્યો જંગલ માંય. એક દિવસ
પ્રધાનજ સહી, શિખનાં વચન કુંવરને કહી, તેથી ક્રોધ
ઘટાવી કરી; આવ્યો સુત વન ભમતો ફરી. તેના જેમ
આવીને મળ્યા, લખ્યા લેખ ટાળે નહી ટળ્યા; દીઠો
આવતો રાજકુમાર, જાણે બીજો ઇંદ્ર અવતાર. ધન્ય
ધન્ય એ જનુની તન, જેની કુખથી થયું રતન; દ્રષ્ટ
ભરી જોયો જેટલે, રાજા અંધ થયો તેટલે.

છપ્પો—ટળશે ભુંડી ભુખ, કંઇક ઉદ્યમ કરવાથી;
ટળશે ર ત્રુનો ભેદ, દેશ પરદેશ ગયાથી; ટળશે દેહમાં
રોગ, રોજ ઓસડ કરવાથી: ટળશે દુરબળ દેહ, અહો
જપ તપ કરવાથી; પુન્યે તો પાપ ટળે સહી, મહાજનો
કહે છે કથી; કવીજન મુખ વાણી કહે, લખ્યા લેખ

ટળતા નથી. જાય જોરાવર શરણ, મેરૂ ઉપર જઈ બેસે; બેસે ગિર ગુફાય, જાય દેશ કે વિદેશે; પેસે જો પાતાળ, આપ આકાશે જાયે; જાય શેષને શરણ, રહે વચે દળ માંયે; જોગી થઈ જંગલ ભમે, અનેક ઉપાય કરો કદી; કવિજન કહે સત માનજો, લખ્યાલેખ ટળતા નથી.

દોહરો—પુત્ર જાણે કોઈ રાજવી, ગય જાણે રાજકુમાર; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ બેઉની મળી, ત્યાંથી ચાલ્યો અસવાર. ૧ નજર ભરીને નિહાળીયું, અંધ થયો અશ્વને રાય; લખ્યા લેખ આવી મળ્યા, શાસ્ત્ર ખોટાં કેમ થાય. ૨ રાજાએ મન વિચારીયું, એ મત મહારો જાણ; જોશીએ કહ્યું નિશ્ચે થયું, મેં નિશ્ચે કર્યું પ્રમાણ. ૩ શોકાતુર મનમાં થયો, તેને દુઃખતણો નહી પાર; જાવા મારગ સુઝે નહી, નજર આવ્યો તે ઠાર. ૪ પ્રધાન જે પોતા તણો, બુદ્ધબળ જેનું નામ; પુત્રને સોધવા નિસર્યો, આવી પોહોચ્યો તે ઠામ. ૫ આવીને ઉભો રહ્યો કરી દંડ પ્રણામ; રાજા કંઈ નથી દેખતો, વિચાર્યું તે ઠામ. ૬ રાજા કેમ નથી બોલતા, મેં તમને કર્યા પ્રણામ; તમને અડસટે ઓળખ્યા, કયાંથી આવ્યા આ ઠામ. ૭ રાજા કહે શું બોલીએ, અંધ થયો હું જાણ; રાજકુંવર દીઠો અહીં, તેહ પુત્ર નિર્વાણ ૮ શા કેમ મુકયો તને, અહીં કેમ આવ્યા આપ; મારી શીખ માની નહી. નડયાં કરમનાં પાપ. ૯ શોકાતુર સર્વે થયા, સુણી આવાં વચન; પછે તેડી આવ્યા પુરવિષે, સેન્યા સહીત રાજન. ૧૦ વારતા ચાલી પુરવિષે. પામ્યા શરીરે દુઃખ, પાપી પુત્ર પેદા થયો, દીઠું તેનું મુખ. ૧૧ ત્રાહે ત્રાહે સૈકો કરે, વરણ અઢારે લોક; નિંદા કરે સહુ પુત્રની, ધરે મનમાં શોક. ૧૨ રાજા ચાલી ઘેર ગયા, તેને દુખતણો

નહી પાર; ભરી સભા બેઠો સહી, સર્વે કર્યા જુહાર. ૧૩ જોશી પંડિત ને વેદીયાયા, વૈદને વિપ્ર અપાર; આશીર્વાદ કીધા સહી, મુખ બોલ્યો તે ઠાર. ૧૪ શાસ્ત્ર વચન સાચાં થયાં, અંધ થયો હું આંય; પાછાં નેત્ર આવે મુને, એવો છે ઉપાય. ૧૫ ત્યારે વિપ્ર સહુ બોલીયા. વૈદક શાસ્ત્રનું કામ; પુછો તેડી ધન્વંતરી, તે પુરે મન હામ. ૧૫

ચોપાઈ—વચન વિપ્રનાં મનમાં ધરી, વૈદ સભા રાજાએ કરી, મુલક મુલકના હકીમ જેહ તેડાવ્યા સહી આણી નેહ. ભરી સભા સહુ બેઠા સાથ, રાજા બોલ્યો જોડી હાથ; કયે પ્રકારે પામુ આંખ, શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુરે શાખ. મારે ધનવંતરી સહુ તમો, નિશ્ચે કરીને બોલ્યા અમો; એમ કહીને નમાવ્યું શીશ ત્યારે વૈદ બોલ્યા દશ વીસ. અનેક ઉપાય કરશો રાય, તોયે આંખ સારી ન થાય; લખીત વાત એ નિશ્ચે થઇ, દેખતો કરનારી છે તહિ. ગુલબંકાવળી પુષ્પજ સાર, તેહ મળે તો થાય કરાર; સાત જનમનો અંધજ હોય, અડકે ફુલ કે નજરે જોય. તે મળે તો કામજ થાય, બાકી બીજો નથી ઉપાય; એવાં વૈદકનાં સુણી વચન, હરખ્યું ઘણું રાજાનું મન. ખોળ કરાવી અપરંપાર, શોધવા મોકલ્યા ઠારોઠાર; જે લાવે બંકાવળી ભાળ, તે નરને હું કરૂં નિહાલ. અખુટ ભંડાર ભરાવું વાસ, વજીર કરીને રાખું પાસ; શહસ્ત્ર માણસ થયાં તૈયાર, શોધવા નિકળ્યા ઠારોઠાર, પહાડ પર્વત જોયાં બહુ ઠામ, પણ ન મળે બંકાવળી નામ; પુર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણ સહી, કાંઇ જોવામાં બાકી નહિ નિરાશ થઇ પાછા આવિયા, કાંઇ ભાળ તો નથી લાવીયા; લાચાર થઇ

બેઠો સૌ સાથ, ત્યારે ધસ્યા રાજાએ હાથ. અરે દૈવ્ય આતે શું થયું, વૈદક વચન તો મિથ્યા ગયું; કયાં જાઉં હવે શું કરૂં, દેહ ત્યાગ કરીને મરૂં. અંધતણો ધિક અવતાર, લાચાર થઇ બોલ્યો ઠાર.

દોહરો—લાચાર થઇ વાણી કહી, ત્યારે ઉઠ્યા સુત ચાર; પાસે જઇ ઉભા રહ્યા, કરી તાતને જુહાર. ૧ ઓસીગણુ થાશું અમો, બત્રીસલક્ષણા તન; બંકાવળી ને લાવીએ, મુખ બોલ્યા એમ વચન. ૨ ચતુરાઇએ શોધી લાવશું, ઓસીગણુ થાશું તાત; રજા આપો અ-મને તમો, બોલ્યા સભામાં વાત ૩ રાજા કહે હું અંધ થયો, વળી તમો જાવશો તન; ધીરજ કેમ ધરી શકું, કેમ વાળીશ મુજ મન. ૪ થોડા દિવસમાં આવશું, નિશ્ચે કરીશું કામ; માટે રજા આપો તમે, આ વેળાઆ ઠામ. ૫ નથી આશરો બીજાતણો, સર્વે બિચારા રાંક; એમ વિના કામ થાય નહિ, એ નિશ્ચે આડા આંક. ૬ સભા સર્વે વાણી વદે, એ બત્રીસલક્ષણા તન; લાવે તેમાં સંદેહ નહિ, એમ બોલ્યા સર્વે વચન. ૭ ધીર વીર મહા પરાક્રમી, બુદ્ધ શિરોમણ સાર; એ ચતુરા-ઇથી પેદા કરે, એ ગુણતણા ભંડાર. ૮ ત્યારે રાજાએ હિંમત ધરી, બોલ્યો તેણે ઠામ; લ્યો ખજાનો અતિ ઘણો, સિદ્ધ કરો એ કામ. ૯ હસ્તી પાંચ એરાવતી, પાંચસે અસ્વાર; ખજાનો આપ્યો અતિ ઘણો, કહેતાં ન આવે પાર. ૧૦ શુભ મુહુર્ત જોઇ નિસર્યા, કુચમુકામે જાય; એ વાત રહી એટલે, બીજો કહું મહિમાય.

ચોપાઇ—તાજલમુખને ખબરજ થઇ, પિતા અંધ થયો મુજને જોઇ; તેહની ચર્ચા મારે જોવી સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહિ. મારયા જંગલમાં મુજને તાત, સાચી

માની કુંવરે વાત; ધિક્કાર પડ્યા મારો અવતાર, મુજ શીર બેઠી મોટી ગાળ. ધિક્કાર પડ્યું એ મારું રૂપ, જોઇ પડું હું મોટે કુપ; શું મુખ લઇને હું તે ફરૂં, માટે વિખ ખાઇને મરૂં. એ વિચાર કર્યો જેટલે. કાસદ એક આવ્યો તેટલે; તેણે મુખથી વાણી કહી, રાજાનાકુંવર આવ્યા છે અહીં. બંકાવળી લેવા કારણે, ઘર તજી નિકળ્યા બારણે; તે મળેતો રૂડું થાય, તો એ દેખે રૂડો રાય. એવાં વચન કાસદનાં સુણી. ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; વિચાર કર્યો પોતાને મન, હું જાઉં માનું મુજ બંધવ જન. પછી પાર હું તેહનો લઉં, ને પ્રમાણું હું પણ જાઉં; તારી ઉપર થયો અસ્વાર, નાર્યો ઘોડો ન લાગી વાર. મુકામ કરી રહ્યા જ્યાંય, તાજલમુખ આવી પહોંચ્યો ત્યાંય; ઘોડાનવે ઘોડો મુકી, કોઇએ તેને ઓળખ્યો નહિ. એક સૈયદ તેના લશ્કર મહી, તેણે પુછ્યું રાજકુંવરને જઇ; કાણ હો તમે બાગેવેશ કેમ નિકળ્યા હો પરદેશ. ત્યારે તે નર બોલ્યા બોલ, જાણે જળ્યા અમરતની તોલ; પંથી મુસાફર છીએ અમો, પુછો છો તો સુણજો તમો. નથી બાપબંધ સજન સાથ, તમ શરણું આવ્યા જોડી હાથ; ત્યારે બોલ્યા સૈયદ શાહી, ચિંતા ફીકર કાંઇ કરવી નહિ; સુખે રહો અમારી પાસ, લશ્કર સાથીન કરજો વાસ.

દોહરો—એમ અરસપરસ વાતો કરે, રાતને સમાથ; પ્રાતઃકાળે ત્યાંથકી, સૈન્યા સંગાતે જાય. ઘણા પથ કાપ્યા સહી, એમ કરતાં આવ્યું એક ગામ; ડેરા તંબુ તાણીયા, કીધો સર્વે મુકામ. તે નગરતણી શોભાઘણી, કહેતાં કહી નવ જાય, નવનવા મહેલ શોભીરહ્યા, દિસે ઘણી શોભાય. રાજા ત્યાંનો સતવાદીયો, પ્રજાતણો પ્ર-

તિપાળ; દુઃખ નહિ દેશમાં, શોભા અપરંપાર. તારીફ સુણી એવી શહેરની, હરખ્યા સો તે ઠામ; ચાર ભાઈ તે ચાતુરનર, જોવા ગયા તે ગામ. દરવાજા પોળને બારીઓ, ગલીકુંચી ને બજાર; જળહળ જોત ઝળકી રહી, શોભા ઠારોઠાર. જોતાં જોતાં આવીયા, જ્યાંછે ભર્યા બજાર; ત્યાં એક મહેલ દીઠો સહી, તેની શોભાનો નહિ પાર છજાં ઝરૂખાં રાવટી, સહુ મેનાકારી કામ; ચક નાંખ્યો છે જરીતણો, જાણું ઈંદ્રપુરીનું ધામ ઢોલ દીઠો એક બારણે, ત્યાં છે સુંદર કામ; ત્યાં સુંદર નાર એક અવનવી, ને ઉંચા બાહુ આવાસ. ચારે ભાઈ મહા ચતુર છે, પુછે તેહીને પાસ; આ મહેલ છે કોણતણો કોણ છે એની જાત. આ ઢોલ મુકયો શા કારણે, એ સંદેહ સરખી વાત.

ચોપાઈ—એ રીતે ચારે બોલ્યા વાત, ત્યારે જોઆ પેલે હાથ; એનો ગુણકાકેરું છે દ્વાર, રાજદ્વારથી શોભા સાર. દેવાંગના છે સુંદર રૂપ, નામ કન્યાથી શોભા અનુપ; પદમની હંસની ચંતની નાર, તેને ગણતી નથી લગાર. જાણે અંગકે જગહળ જોત, ઉદ્યોકર શોભે ઉદ્યોત; મોહની રૂપ છે સુંદરી, પૃથ્વી ઉપર એક અવતરી. લાખીગુણકા એનું નામ, ઘહેલું કીધું સઘળું ગામ; લાખ રૂપિયા આપે જેહ, સુખ વિનતાનું નિરખે તેહ. પ્રથમ દ્રવ્યના ઢગલા કરે, પછે દાંડીયા કરમાં ધરે; એક લાખનો એકજ નાદ, વિનતાને કાને પડે સાદ. સુણી સાદને દેછે માન, દાસી સાથે મોકલે છે પાન; તેડી જાય છે મહેલની મહી, જે કહેશે તે કરશે તહી. દ્રવ્ય હોય તો નાદજ કરો, નહિ તો માર્ગમાંહી પરવરો; એવાં દાસીનાં સુણી વચન, વિચાર કરવા

લાગ્યા મન. એટલો તોર રાખે સુંદરી, જેની એને નં-જર ભરી, લાખ રૂપિયાનો એક ઢોલ, ને પ્રમાણે જોવું તોલ. પાસે દ્રવ્ય તેને શી વાર, ચાર ઢગલા કર્યા તે ઠાર; પછે દાંડીયા લીધા હાથ, અવાજ કર્યો ચારે જણ સાથ. લશ્કર પડ્યું પાદરે સહી, ચારે આવ્યા ગુણકાને તહી; રાજસમુખ રહ્યા લશ્કરની પાસ, ચારે આવ્યા ગુણકાને આવાસ.

દોહરો—કીધો નાદ ચારે જણે, થયું વિનતાને જાણ; પ્રસન થઈ વાણું કામની, બોલી મુખે વાણ. ૧ કોનર આવી પોહોચ્યા સહી, દાસી દે જઈ માન; તેડી લાવો મુજ આગળે, આપો ફોફળ પાન. ૨ એવાં વચન દાસી સુણી, ઉતરી તેની વાર; સોળ શણગાર સજ્યા છે શોભતા, તેની શોભાનો નહી પાર. ૩ જુહાર કર્યો નીચી વળી, બોલી મુખથી વાણ; ભલે પધાર્યા રાજવી. છોજી ચતુરસુજાણ. ૪ શેઠાણી મારી તેડે સહી, મોકલ્યાં બીડાં પાન; ચતુરને ચતુર મળે, એમ કહીને દીધું માન. ૫ તેડી ગઈ તે તારુણી, ચારે ચતુરસુજાણ; બેઠક મધે લાવી સહી, ત્યાં શોભે ઉદીયો ભાણ. ૬ પાટ પરવાળી તણો, જડાત હીંડો ળા ખાટ; એ વિશ્વકર્માએ રચના રચી, ઘણી શોભા છે ઘાટ. ૭ એક વિનતા દીઠી બેઠી તહી, તેની શોભાનો પારજ નહી; જેવી કાને સુણી હતી, તેવી સુંદર નાર. ૮ મરઘાનેણી કટી કેસરી, શોભે સકલ અવતાર; જાણે વીજળી ઝબકી રહી, વદન કમળ આકાર. ૯ ઘણી ચપળતા નારની, બુદ્ધી-તણી ભંડાર; શોળ વરસની સુંદરી, દેખે છે ચતુર નર ચાર. ૧૦ વિનતા ઉઠી ઉભી થઈ, બોલી હાશ વચન; ભલે આવ્યા પ્રથ્વીપતી, ઘણું રીઝ્યું મારું મન. ૧૧

ચોપાઇ—વનિતા બેઠી ઉભી થઇ, જોતાં ચારની શુદ્ધ નવ રહી; આપી ખુરશી દીધાં માન, તે વનિતાએ આપ્યાં પાન કંઠે નેત્ર ચપળતા કરી, ચિત ચારેનાં લીધાં હરી; ચારે ચતુરાઇ ભુલી ગયા, જોઇ વિનતાને વ્યાકુળ થયા. વિનતા બોલી મધુરી વાણ, ભલે પધાર્યા ચતુરસુજાણ; કાંઇ આજ્ઞા હમને દીજીએ, તમે કહો તે અમો કીજીએ. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, ચારે જણે વાર્ણા ભણી; લાખ રૂપિયા લોછો તમો, તે કારણ પુછીએ અમો. ત્યારે વિનતા બોલી વાણ, સુણજો ચારે ચતુરસુજાણ; માહારે રમત રમવાના કોડ, પરણું પહેલી નરશું હોડ. ચોસારતણી રમત છે જેહ, રમત રમવા આણી નેહ; જો હારૂં તો સર્વે દેઉં, દાસ થઇ તેની પાસે રહું. જો નર હારે આ ઠાર, તો તો કાઢી મુકું બાહાર; હારે તો દ્રવ્ય મુકીને જાય, જીતે તો મુજ સ્વામી થાય. બત્રીસલક્ષણ તેનું છે નામ, મુર્ખ શું સમજે આ ઠામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, વિમાસણ થઇ ચારને ઘણી. ગમે તેવી પણ આખર નાર, એને જીતતાં કેટલી વાર; વારાફરતી રમશે સહી, જે જે જીતશે તે વરશે લેઇ; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, માંડી બાજી નવ લાગી વાર.

દોહરો—માંડયા પાટ કંચનતણા, ચતુરંગી સોગટીસાર; વિનતાએ ત્યાં મુકીયા, આવીને બેઠા નાર. ૧ બીલાડીને શીર દિપક ધર્યો, પછે બોલી મુખથી વાણ; હવે વારાફરતી રમો સહિ, તમો છો ચતુરસુજાણ. ૨ જીતે તેની હું તારૂણિ, હારે તેના લેઉં દામ; એમ કહી બેઠી સહી, વિનતા તેણે ઠામ. ૩ એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, રીસ ચડી અપાર; તે મધેથી એક ઊઠીયા,

બેઠા સનમુખ નાર. ૪ આંગું ઠેકાણે કરી તમો, તે આજ મુકશો તમામ; એમ કહી પાસા ગ્રહી, નાંખ્યા તેણે ઠામ. ૫ સાચવે નજર એક એકની, નાંખ્યા દઈ દાવ; ચાતુરી ચલાવે ગોગણી, રાખી મનમા ભાવ. ૬ ગમે તેવી કરે ચાતુરી, પણ પડે છે અવળા દાવ; વિનતાની જીત બાજી થઇ, તેને હૈડે હરખ ન માય. ૭ એક હાથ બાકી રહ્યો. જો પડે પાસા પોબાર; તેને જીતે તારૂણિ, હારે રાજકુમાર. ૭

ચોપાઇ—પડ્યા પોબારને જીતી નાર, રાજકુમાર હાર્યો તે ઠાર; ઉતરી ગયું પછે મુખનું નીર, આવ્યા જઇને બેસે વીર. બીજો બાંધવ ઉઠ્યો સહી, વિનતા સનમુખ બેઠો જઈ; તેણે પાસા લીધા હાથ, રમતા લાગ્યો વિનતાની સાથ. તે પણ હાર્યો જોતાં સહી, તેની હોંશ પણ પોંચી નહી; ત્રીજો બોલ્યો વાણ, ઉઠી બેઠો ચતુરસુજાણ. મુજને કોઇ જીતી ન જાય. નથી સુંઠ ખાધી કોની માય; એમ કહીને પાશા લીધ; રમત હતી તે જારી કીધ. ઘણી ચાતુરી કીધી સાર; તે પણ હાર્યો ન લાગી વાર; ચોથાએ ચતુરાઇ બહુ કરી, તે પણ જીતી લીધો સુંદરિ. ચારે નરનાં ઉતર્યાં માન, હળવા પડ્યા જેમ પીંપળ પાન; રાંડના જીત્યા જાશું ફોક, હશસે પુરના સઘળા લોક; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, ફરી રમવા માંડ્યું તે ઠાર. ચચાર લાખની પાડી હોડ; સોળ લાખ ભર્યાં તે ઠાર. સોળ ચારને લાવે સહિ, નહીંતો સોળની આશા નહિ; એમ વિચારી પોતાને મન; રમવાને બેઠા તે દિન. વારાફરતી હાર્યા ચાર; જીતી ગુણકા નવ લાગી વાર; હાર્યા જુગારી ભમશું રમે, બુદ્ધી ભ્રષ્ટ થઈ તે સમે. ત્યારી મનમાં કર્યો વિચા-

૫-૯૪

૨, વિનતા પ્રતે બોલ્યા ચાર; હાથી ઘોડા ધનને માલ લખી આપ્યું તેને તતકાળ. હારીયે તો સર્વે દીજીયે, જીતીયે તો તારૂણી લીજીયે; એમ કહી રમ્યા તે ઠાર; તે પણ જીતી લીધું નાર. કાંઇ હોડ કાઢો આ ઠાર, નહિ તો મેહેલથી નિકળો બહાર; સુણી વચનને લાગ્યું દુઃખ. બોલ્યા ચાર જણા તે મુખ. ચોથી રમત રમીયે અમો, કરીએ હોડ તે સુણજો તમો; જો હારીએ તો થઇએ ગુલામ, નહિતો તને કરાંએ એ ઠામ. એમ કહિ ને રમીયા તહિ, વિનતા તે પણ જીતી ગઇ; ઝાંખા થઇને બેઠા તહિ, પછી વિનતાયે વાણી કહિ.

દોહરો—હાર્યા ચારે ચતુર નર, હાથી ઘોડા ધનને માલ; ગુલામ ખત લખી આપીયું, પછે કેદ કર્યા તે ઠામ. ૧ ગઈ વાત તે ગાંદરે, લશ્કર પડ્યું તે ઠાર; હાર્યા ચારે રાજવી, જીતી ગુણકા નાર. ૨ ગુલામ થઇ તેતો રહ્યા નવ પોંચી મનની આશ; એકે અર્થ સર્યો નહિ, છેક થયા નિરાશ. ૬ એવી વાત સર્વે સુણિ, પામ્યા મનમાં દુઃખ, નાઠું લશ્કર ત્યાં થકી, ઉતર્યા સર્વનાં મુખ ૪ તાજલમુખ રહ્યો એકલો. બાકીએ તજ્યું ઠામ; દુઃખ ધરી મનમાં રહ્યો, શું કરવું હવે કામ. ૫ નામ બોળ્યુ ચારે બંધવે, લગાડી કુળને લાજ; ગુલબકાવળી લાવતાં, કરે ગુલામી કાજ. ૬ પરમેશ્વર પ્રતાપથી, જીતું ગુણકાની જાત; છોડાવું મુજ ભ્રાતને, પછી લખીત પ્રદાશે વાત. ૭ કરતા હરતા કીરતાર તું, મુજથી કાંઇ નવ થાય; એમ વિચારી મન વિશે, આવ્યો નગરી માંય. ૮ શેરી ચૌટાને ચવિડી જોયા ચોક બજાર; ફરતો ફરતો આવીયો, એક અમીરને ઠાર. ૯ મોટા મેહેલ નવ ટુંકીનો, દ્વારે બેઠા દરવાન; દીઠો તેણે રાજ-

વી, દીધાં ઝાઝાં માન. ૧૦ કોણ દેશથી આવીયા, શું
છે તમારૂં નામ; બત્રીસલક્ષણા દિસે તમો, શું ધારોછો
કામ. ૧૧ ત્યારે રાજકુંવર મુખ બોલીયો, અમો મુસાફર
જાત; આ મેહેલ છે ભાઈ કોણતણા, એટલી પુછું છું
વાત. ૧૨ ત્યારે દરવાને વાણિ વદી, એ અમીરતણું છે
ધામ; બુદ્ધિ ઘણી બહુ ચાતુરી, ઘેર ઘણા છે દામ. ૧૩
ત્યારે રાજકુંવર મુખ બોલિયો, એક કરો મુજ કામ;
અમીરને જઇને કહો. એક મુસાફર આવ્યો મુકામ;
ઊમેદવાર મળવાતણો, ઘણી ઇચ્છા મનમાંય; હુકમ
કરો તો આવીએ; એમ કહો જઇને ત્યાંય. ૧૫

ચોપાઇ—એવાં વચન દરવાને સુણિ, ગયો ત્યાં
અમીરના ભણી; સનમુખ કરી રહીને કરી સલામ, પ
છી અરજ કરી તે ઠામ. મુસાફર એક આવ્યો દ્વાર;
તેમાં રૂપ છે અપરંપાર; બત્રીશલક્ષણી છે જાત, તેને
એક કહાવી છે વાત. અમીર સાથે મળવું છે સહી,
એવી તેણે વાણિ કહિ; એવાં દરવાનનાં સુણી વચન,
હરખ્યું તે અમીરનું મન. તેડી લાવો માહારી પાસ,
મોકલ્યો તેડવા તરત દાસ; આવ્યા સેવક તેની વાર.
કર જોડીને કર્યો જુહાર. અમીર હમારા તેડે ત્યાંય.
બેઠા રંગ મેડીને માંહ; માટે ચાલો હમારી સાથ. એમ
કહીને જોડયા હાથ, સભા કરી બેઠા છે જ્યાંય; રાજકું-
વર જઇ પોહોચ્યો ત્યાંય; રાજ રીતથી કર્યો જુહાર. અ-
મીર રીઝયો અપરંપાર. મુખ શોભે જાણે ઉગ્યો સુર.
એવું રાજકુંવરનું નુર; ઘણી શોભાને રૂપ વિસાળ; તે
જોઇને ઉપન્યું વહાલ પાસે બેસાડી દીધું માન, મુકયાં
આગળ ફોફળ પાન; કયાંથી આવ્યાને કયાં રહો, કા-
મકાજ અમ સરખું કહો. બાળપણામાં જોબન વેશ, કે

મ નિકળી આવ્યા પરદેશ; રાજકુંવર મુખે બોલ્યો બોલ, જાણે જીભ્યા અમરતની તોલ પુરવ દેશ વસુછું અમો, પુછોછો તો સુણજો તમો. જાણે ક્ષત્રી કેરા તન નથી માત પીતાને સજ્જન; ઉંચું આભ નીચી ધરતી સહી, એ વિના બીજુ કોઈ નહિ ઉમેદવાર ચાકરીનો જાણું, જયાં અંજળ ત્યાં રહેશુ નિરવાણ; જે ફરમાવે તે કરવું કામ, બત્રીશલક્ષણો મારૂં નામ એવાં વચન અમીરે સુણી, ખુશાલી પામી મનમાં ઘણિ; મુજ પાસે તમે સુખે રહો, મન ગમે તે મુસારો લ્યો. ખાવ પીઓને મોજ કરો, શેહેર બજારમાં સુખે ફરો; એમ કહીને રાખ્યો પાસ. પોચી મનડા કેરી આશ.

દોહરો—એકાંત જગા આપી સહી, ત્યાં ઉતર્યો રાજકુમાર; ભોજન કરે મન ભાવતાં, જઈ બેસે દરબાર. ૧ હાસવિનોદ ને ચાતુરી, કરે રાગને રંગ; ચતુરાઈ ચલાવે ચોગણી, જઈ અમીરની સંગ. ૨ સેતરંજ ગંજીફા સોગટાં રમે અમીરની પાસ; એક ઘડી વિસો મુકે નહી, તેને દિઠે મનડું હુલાશ. ૩ પાછલો દીવસ ઘડી એક રહે, તે વખત નિસરે બહાર; બજારમાં ફરી કરી ઘેર આવે રાજકુંવર. ૪ એમ કરતાં દિન વિત્યા બહુ, પછી કીધો મન વિચાર, આમ બેસી રહે સિદ્ધિ નહી, અમીરના ઘર મોજાર. ૫ એક સમે બોલ્યો સહી, અમીર પ્રતે તે વાત; સોદાગર એક મિત્રથી. પ્રિત ઘણી મુજ ભ્રાત. બબે ઘડિ જાવાતણી. મારા મનની હામ; હુકમ હોય જો તમતણો, તો જાઉં તે મુકામ. ૭ અમીર કહે સુખે પરવરો, એ વાતે મુજ મન; ઝાઝી વાર કરશો નહી, એમ મુખે બોલ્યા વચન ૮ વારૂ કહીને નિસર્યો ફરે. તે નગરમાંય; ચોસર રમે છે ચતુરનર,

જઈને તેને ત્યાંય. ૯ માન દીધું સર્વે મળી, પુછે છે સમાચાર; ઘટે તેવો ઉત્તર કહ્યો સહુ હરખ્યા અપરં-પાર. ૧૦ ચાર ઘડિ બેઠો સહી. જોયો સઘળો ખ્યાલ; જુહાર કીધો સર્વને, ઉઠયો પોતે તતકાળ. ૧૧ ચતુરનર બોલ્યો સહી, આવજો નિત આ ઠામ; મુકામ છે તમ-તણો, એમ કહીને કરી સલામ. ૧૨ પાછો આવ્યો મુકામ તે, કર્યાં ભાવનાં ભોજન; પછી અમીરને રીઝવ્યો, એટલે આથમ્યો દન. ૧૩ રજની વિતી રંગમાં, ઉઠ્યો થયો સવાર; ત્રણ પોહોર કરી ચાકરી, ગયો મિત્રને દ્વાર. ૧૪ ચોરસની બાજી રમે, ભલા ખેલાડી સાથ; માગ્યા દાવ લાવે સહી, એવા એના હાથ. ૧૫

ચોપાઇ—ભલા ભલા નર આવે તહીં કોઇ તેને જીતી જાય નહિ; મુકાવે સહુના અહંકાર, એવી ખેલાડી અપરંપાર ઘણા દીવસ રમત રમીયો રાહિ, સાથે રમત કિધી તહિ; પછી વિચાર્યું મન મોજાર; હવે જાઉં ગુણકાને દ્વાર તેના ઘરની ચર્ચા જોઉં, મારા મનનો સંદેહ ખોઉં; કોણ પ્રકારે જીતે નાર, તેનો પુછી કાહાડું પાર. ભેદ પ્રપંચ કરશુ આજ, તોતો સરશે મારૂં કાજ નહિ તો કામ થવાનું નથી, હિંમત મુકે શું થાય કથી. એવું વિચારી મનની માંય, ગુણકાના ઘર આગળ જાય; નિકળી ઘરમાંથી એક નાર, વણી વૃદ્ધ છે અપરંપાર જેસ્ટીકા કરમાં ઝાલી ખરી, મદમાતી ચાલે સુંદરી; એક ચતુરનર ઉભો છે બહાર, તેને પુછી જોયું તે વાર. આ ઘણી વૃદ્ધ ડોશીની કાય, નથી ચાલતા એના પાય; સજન સહોદર છે કે નહિ, એ વૃદ્ધપણે દુઃખ પામે સહિ. એવાં કુંવરનાં સુણી વચન હશીને બોલ્યો તે મન; આ લાખી ગુણકાનો ધામ, એના ઘરમાં ઘણાં

છે દામ. તે આ ડોશીને છે હાથ, એમને પુછી કરે છે વાત; સહુ મુસાફરને લાવે અહીં, રંડાને દયા ન આવે મન માંહી. તેવાં ફળ ભોગવે છે કાય, તમો શું જાણો વાતો રાય; તમો જાતે મુસાફર સહી, આજ છોને કાલે નહિ. એમ કહીને હસ્યો તે ઠાર, મનમાં હરખ્યો રાજકુમાર. સલામ કરી ત્યાંથી પળ્યો. આગળ જઈ ડોશીને મળ્યો. જઈને ચરણે નમાવ્યું શીશ, દંડવત કર્યા દશ વિશ; પછે તલસવા માંડ્યા પાય, રૂદન કરેછે ધાંડ રાય. ડોશી અચરત થઈને રહી, મુખથી તેને વાણી કહી; કોણ છેરે, ભાઈ તું તો જન, શાકારણ તું કરે રૂદન. સુરાપાન કર્યું છે કાય, તેથી રૂદન કરૂં છું માય; મ્હારી ચરણો તલાસે આજ, પુત્ર સમજી તારા કાજ. કોણ જાતિરે શું છે નામ, કયાંથી આવ્યા આણે ઠામ; એવી વાત પોતે ચિત્ત ધરી, ડોશી પ્રતે વાતજ કરી. તેવી સુણીને હરખી મન, સાથે લઈને ચાલી તન; માથે તેણે ફેરવ્યો હાથ, સુખે રહો તન મારી સાથ ખાનપાન કરાવ્યાં સહી. પછી તેને વાણી કહી; અમો જાશું માતાજી આજ, પરાધીન ચાકરીને કાજ. પુત્ર જવા થયો તૈયાર, બોલી ડોશી તેણીવાર; પુત્ર વળી આવજો કાલ, એમ કહી વળાવ્યા બાળ. ત્યાંથી આવ્યો અમીરને ઘેર, તે વાતની કોઈ નવ જાણે પેર; અમીરનું કરેછે કામ, મિત્ર સાથે રમે તે કામ. વળી ડોશી પાસે બેસે જઈ, મધુરી વાણી બોલે સહી; માતાજી ફરમાવો કામ, હું છું પુત્ર તમારો જાણ. મુજને આશરો તમારો સહિ, મારે માથે બીજું કોઈ નહિ; ઘણાં બોલે મધુરાં વચન, તેમ તેમ ડોશીનું હરખે મન; એક ઘડી જો મોડો જાય, ડોશી અન્ન પાણી નવ ખાય; દેખે ત્યારે

સુખી થાય, એવી વશ કરી તે રાય. એક સમે ડોશીની પાસ, આગળ મુકી મહોર પચાસ; મહિનો અમારે આપ્યો તેહ, તમ પાસે લાવ્યો છું એહ. ખરચપાણીને જોઇયે સહિ, તે માટે હું લાવ્યો અહીં. એમ કહીને આપી હાથ, ડોશી બોલી કુંવરની સાથ. કેટલા કાળ જીવીશું ઠામ, મારે દ્રવ્યનું શું છે કામ; મારી પાસ ઘણા છે દામ, જે જોઇયે તે લેજો આ ઠામ. કુંવર કહે મારે માયે તમો. જે જોઇયે તે લેશું અમો; પુત્ર જે લઇ આવ્યો ધન, માતા સાચવે કરી જતન. પુત્ર કહે માતાજી રાખો તમો, તમારે આશરે જીવું છું અમો, એવી વાણી મધુરી ભણી, તેમતેમ ડોશી હરખે ઘણી. જેમાંને વશમાં કેપજ જેમ, રાજાને વશ ડોશી તેમ; જેમ સર્પને વશ કરે ગારૂડી, તેમ કુંવરે ડોશી વશ કરી. અંધ જેમ પામે લોચન, તેમ પુત્ર જોઇ હરખે ડોશીનું મન; ઘણા દિવસ એમ ગયા વહી, ત્યારે રાજકુંવરે વાણી કહી. પુરૂષચરિત્ર કર્યું તે વાર, વિસ્તારી કહ્યું આ ઠાર; શ્રોતા જન સાંભળજો સહી, કવિએ એવી વાણી કહી.

દોહરો—એક સમે ત્યાં બેઉ જણાં, એકલાં વન મોઝાર; ત્યાં એક કુપ દીઠો સહી, તેમાં જળતણો નહિ પાર. ૧ આ જળમધ્યે હું પડું, તું જોજે મારી માત; પાછા પગ અહીં નહિ ધરૂં, તું નિશ્ચે જાણજે વાત. ૨ ડોશી ધાગું મન કળકળી, ભાઇ એશું બોલ્યા બોલ; પુત્ર કહે કૌતક કર્યાં, ખરી વાત તું ખોલ. ૩ ત્યારે ડોશી મન રીઝી ઘણું, આનંદ ફેલ્યો અંગ; કરવા લાગી વારતા, તે ચતુર નરને સંગ. ૪ પુત્ર જે માગે સહી, તે આપું તને દામ; તું પડીશ ત્યારે હું મરીશ, શું સરશે એમાં કામ. ૫ પુત્ર કહે માતાજી સુણો, ત-

મો આપો ધન અપાર; એક વાતનો સંદેહ મુને, તે જણુજો આ વાર. ૬ તમ વિના ભાંગનાર નહિ, મારા મનની ભ્રાંત; ત્રીજું માણુસ સાથે નથી; બેઠા છીએ એકાંત. ૭ ડોશી કહે સુણ દીકરા, શું સંદેહ તુજ મન તે ભગુ આંણી ઘડી, વળી લો ઝાઝું ધન. ૮ એમ કહી વચનજ આપ્યું, સંદેહ ભાગું આ ઠામ; રાખી વાત કરૂ અમો; તે વાતે શાક્ષી શ્રીરામ. ૯ ત્યારે તે નર બોલીયો, સાંભળ મારી વાત: લાખી સર્વેને જીતે, ભાગો મનની ભ્રાંત. ૧૦ ભલા ભલા હારીઆ, કોઇએ ન જીતી નાર; કોઇ જીતી શકતું નથી, તે સંદેહ મને અપાર. ૧૧ કરોડપતિ કીંકર કર્યા, રાખે ઘણો એ તોર કોણ ઇષ્ટની ઉપાસના, કોણ તરૂણી શીર જોર. ૧૨ નથી દ્રવ્ય મારી કને, મને નથી રમવાનું મન; સેહેજ વાત પુછું અમો, એમ બોલ્યો મુખથી વચન. ૧૩

ચોપાઇ—ત્યારે ડોશી બોલી બોલ, સાંભળ દીકરા એનું તોલ: એ વાત વિસ્તારૂ અમો, કોઇ આગળ નવ કહેશો તમે. કદાપિ જશે ત્રીજે કાન, તે વાતે ઉતરશે માન; કહેશે ઘર માર્યું ઘરની થઇ, એટલી એમ મુજને છે સહી. પુત્ર કહે પ્રતિજ્ઞા કરૂં, બ્રહ્મહત્યાદિક પાપ: એવી પ્રતિજ્ઞા કરી જ્યાં, ત્યારે બોલી ડોશી ત્યાં. લાખી પાસે કાંઇ વિદ્યા નથી, નથી ઇશ માથે સર્વથી; પાસા છે વિનતાને હાથ, ભરે છે મોટા સાથે બાથ. બીજો એક કરેછે ઉપાય, તેથી નર સૌ હારી જાય; એક બિલાડી પાળે છે નાર, તેને કેળવી અપરંપાર. દીપક તેને માથે ધરે, પછી રમત તે જારી કરે; નવ હાલે નવ ચાલે મંઝાર, ઠરી ઠાણ બેસે છે ડાર. બીજો ઉંદર પાળે છે જાણ, ઘણા કેળવ્યા છે નિર્વાણ; બિલાડી પાસે બેસે

સહી, મુખ આગળ પણ ખાએ નહીં. ઉંદર બિલાડીનો ત્યાં મેળ, ગુણકા નરશું માંડે ખેલ; મન ગમતા દાવ જોઇએ જેહ, બિલાડી સામું જુવે તેહ. ગરદન ફેરવે તેની વાર, દીપક ઝાંખો પડે તે ઠાર; ઉંદર પાસા ફેરવે સહી, તે પ્રકારે જીતે તહીં. બીજી વિદ્યા કાંઇ પાસે નથી, ગલ્લ કરી માને સર્વથી; રાજકુંવર ત્યારે રીઝયો મન, માતાજી એ સત્યવચન. સંદેહ મનતણો ભાગ્યો સહી, ડોશીને પગે લાગ્યો તહીં; ગયાં ઘેર પોતાને તત્કાળ, ડોશીને ઘણું ઉપજ્યું વહાલ. આપી જવેર હીરાની માળ, ત્યાંતો કુંવર થયો નિહાલ; કરે ચતુરાઇ તણો વિચાર, લાગ્યું દ્રવ્યને નિકળ્યા બહાર. ભર્યા બજારે થઇને જાય, દીઠા વાઘરી ઉભા ત્યાંય; એક નોળીયાનું બચ્ચું સાર, વેચવા ઉભો ભર બજાર. એથી જીતવાનો તે નાર, એવો મનમાં કર્યો વિચાર; માટે લઉં તેને હું અહીં, આપી મુલને લીધો સહી, આંગ મધ્યે વાલ્યો તેણીવાર, તેને કેળવ્યો અપરંપાર.

દોહરો—સોગટી મારે હાથની, કે ચટપ નિકળે બહાર; મુષક એકને પકડે સહી, જ્ઞાન કરતા વાર. ૧ દેગડી મારે હાથની, ત્યારે જઇ કરે શિકાર; એ રીતે તેને કેળવ્યો, દીન થયા દશ બાર. ૨ પછી સલામ જઇને કરી, અમીરકેરી પાસ; જમવાને મુજ તેડીઓ, માટે રાજા આપો રજાય. ૩ મિત્ર અમારો એક છે, તેતણું છે લગ્ન; બીજો સવાલ મુજતણો, તે કહું છું સુખવચન. ૪ લગ્ને જાવું છે માહરે, તેની ચિંતા મુજને થાય; કૃપા મુજ ઉપર કરે, તો લગ્ને મુજથી જવાય. ૫ એવાં વચન અમીરે સુણી, આપ્યાં વસ્ત્ર અપાર; આભુષણ ઘણાં સોભતાં, કહેતાં ન આવે પાર. ૬ અમુલ્ય શીરપે-

ચ આપીયો, જેને જરીના તાર; સાલજોડા સવાલાખ-નો, રત્ન જડીત એક હાર. ૭ પગનો તોડ સોનાતણો, પગમાં મોતીના હાર; કડાં સાંકળાં કંઠીઓ, પહેર્યા એવા શણગાર. ૮ પ્રતિબિંબ બીજું પ્રગટયું, જાણે જળહળ જોત; જાણે કામદેવ પ્રગટ થયો, અને શોભે ઉદ્યોત. ૯ અમીર જોઇને રીઝીયો, આપ્યો એક તો-ખાર; અશ્વ બેશીને પરવર્યા, મિત્રતણે દરબાર. ૧૦ વચન અમીરનાં સુણી, કુંવરે કર્યા જુહાર; અશ્વ બે-શીને પરવર્યા, તે ગયો ગુણકાને દ્વાર. ૧૧

ચોપાઇ—સમી રાજાએ ઉતર્યો તે ઠાર, ગયો લા-ખીના મોહોલ મોઝાર; જાણે ઉગ્યો જેવો સુર, એવું નિરખ્યું કુંવરનુ નુર દરવાન પણ બોલી નવ શકયો, પાને ચાલ્યો ઘરમાં ધસ્યો; જઇ મેડાએ ચડયો સહિ, વિનતા બેઠી દીઠી તહી વિનતા ઝાંખી જેતામાં થઇ, શુદ્ધ બુદ્ધ તેમાં નવ રહી; દીઠું કામણગારૂં મુખ, ગુણ-કા જેતાં પામી સુખ. જાણે ઇંદ્રિતણો અવતાર, લાગું રૂપને શોભા સાર; નથી માનવી માંયે કોઇ, કારણ રૂ-પ દીસે છે જેઇ આપી આશન ઊભી નાર, હસી બો-લી વચન તે ઠાર; કોણુ દેશતણા છો ભુપ, રાજ તેજ રઢીઆળુ રૂપ કેમ આવ્યા તમો માહારે ધામ, શું ધા-ર્યુંછે મનમાં કામ હુકમ તમારો માથે લીજીએ જે કહો તે હાજર કીજીએ. ત્યારે કુંવર બોલ્યો વાણ, સાંભળ વિનતા ચતુરસુજાણ. અમો મુસાફર આવ્યા આ ગામ અમીરના ઘરમાં કર્યા મુકામ; ખુબી તમારી સુણી અ પાર, ઘણી સુઘડ છો લાખી નાર. રમત રમી જાણે છે બહુ, જે જાય તે હારે સહુ; સુણી વાત જે હરખ્યું ચિ ત્ત, રમવાને જાવું ખચીત. પરદેશી મુસાફર આવ્યા ઘે-

ર કરી સજાઈ રૂડી પેર; એવાં મધુરાં સુણી વચન, ખાન પાન મુકયાં તે દન ભોજન કરાવ્યુ સાર, પછી બોલી મુખથી નાર; મેતો નિયમ લીધો એક જાણુ, તે વાતનું કહુ મંડાણ. રમવાનો રાખે અભિલાખ તે લાવે રૂપીઆ લાખ; પ્રથમ તે નર ઢગલો કરે, પછે તે મેડી ઉપર ચડે હારૂ નો હાશી થઈ રહું. જીતુ તો લાખ રૂપીઆ લેઉ; એવો નિયમ છે માહરો સહી, તમો કહો તો રમીએ અહી વચન મારૂં મિથ્યા નહી થાય, તે વાતે ઘટે મહીમાય. જીત્યાનો વાજે છે ઢોલ, એવો વિનતા બોલી બોલ, લાખ રૂપીઆ આગળ ધરે તે નર રમત જારી કરે.

દોહરો—એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, બોલ્યો રાજકુમાર, અહંકાર રાખે અતિ ઘણો, તને કોણ વર સે આ ઠાર. ઘણા સાથે જીતી સહી તોય ન સર્યું કાજ; પરમેશ્વરના પ્રતાપથી જીતું તુજને આજ. ઘણા નર જીતીયા, કઠણ છે આજનું કામ; ચતુરાઈ કરજે ચોગણી, જેમ પોચે મન હામ મુદ્રિકા આપી કરતણી સવાલાખનું મહી નંગ; વિનતાનિ આગળ ધરી, આણંદ આણી અંગ. ૪ જોઈ વીંટી અમુલની, હરખી મનમાં તે ઠાર; માંડી બાજી તેણે સમે, રાજકુવરને નાર. ૫ બિલાડી માથે દીપક ધર્યો. ત્યારે ચમકયો પોતે મન; નિશાની સાચી મળી. ડોશીનાં સત વચન. મુખ કને દીઠો સહિ, થયો તહા અજાણ; રમત તે જારી કરી લીધા પાસા પાણ, જાણી જોઈને હારીયો, દેછે અબળા ધીર; હઠ કરી રહી પોતાતણી, જીતી ત્યાં ગુણકાજ ૮ પોબારમાં આવી રહી, બાજી ત્યાં તેણી વાર; આવે પોબાર વિનતાતણા; હારે રાજકુંમાર. ૯ એવું મ-

ન વિચાર્યું. બિલાડી સામુ તે ઠામ; ત્યારે મુસ્તક તેણે ફેરવ્યું; વિનતાની પોંચી હામ. ૧૦ દીપક જોતામાં ઝાંખો થયો, નાંખ્યા પાસા તે નાર; ઉંદરે પાસા ફેરવ્યા, પોબાર કર્યા તે વાર. ૧૧ જીત્યાનો જશ વાખીઓ, હાર્યા તમે ચતુરસુજાણ; ચતુરાઈ ચોગણી દાખવી, એમ બોલી વિનતા વાણ.

ચોપાઇ—એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, બીજી રમત માંડી રાજન; હારજીતમાં મુકયો હાર રમવા લાગ્યા નરને નાર. નર વીર બેઠો તે ઠામ નાંખે પાસા મુખ લેઈ નામ; બજીમલપ્રાણ જે નર કહેવાય, કોઇનો ગાંજ્યો તે નવ જાય ભલા નર મૂકે માન કોણ માત્ર એ વિનતા નામ; એક હાથ બાજી નવ જાય, જેવા માગે તેવા પડે દાય. ઘણી ચતુરાઇ વિનતા કરે પણ એક બાતે અરથ ન સરે; વિનતા પામવા લાગી હાર દીપક સામુ જોયુ તે ઠાર કુંવરે પાસા નાંખ્યા જેટલે, મંજારીએ શીર ફેરવ્યું તેટલે; ચટપ ઊંદર નિસર્યો સહી, પાસો અવળો કીધો લઇ કુંવરે સાબટી દારી તેણીવાર તરત નિકળ્યો નોળીયો બહાર; ઉંદરતણી પકડી કોટ નાઠી બિલાડી મેહેલી દોટ સાતમે ઘેર જઇને ઠરી, રમત ભંગ તે વેળા કરી રાજકુંવરને ચડી છે રીસ ક્રોધ કરી બોલ્યો તે દીસ તારી અક્કલમાં ઉંઠી વાટ, કંચનતણા તેં મુક્યા પાટ નારી બુદ્ધિ પગની પાનીએ વશી રાંડ જાતને અકલ કશી. ઘરમાં દીવી સરખી નથી; બિલાડી શીર દીપક સર્વથી; મુકો ઝવેર હીરા કે લાલ. થાય અજવાળુ બાક જમાળ. નીકર આવો મારી પાસ. આજ કરવાનો તુજને દાસ; જાણી જોઇને હાર્યો તુજ સાથ; હવે તો ઘસવા પડશે હાથ એમ કહી કહાડી એક મણી

જાણે શોભા પ્રતિબીંબ તણી; ભાગ્યુ વિનતા કેરૂ જોર પડી ખસીઆણી તેને ઠાર. હેડે દુખને મોહોડે હસી હસી, એ વાતમાં ચિંતા કશી; ઘણાં લોક હારીને જ-શો, જશો માત્રને દુખીયા થશો; આગળ કઈક હારી ગયા, તે નરતો ઠેકાણે ન થયા; એની ગતી તમારી સહી શો ઉદ્યમ હવે કરવો અહીં; મેં ભલા ભલા દીઠા રાજન, તે રાણુ હારી ગયા મહારાજન કોઈની ગાંજી હું નવ ગઈ. અથાગ નર આવ્યા'તા અહીં; તમે લાગ્યા મારો અહંકાર, સીતેર લાખ જીત્યા આકાર. આટ આજ રમવાને કોડ, પાડવી આજ તમશું હોડ; શીત્તેર લાખ જીતુ તો લઉં, હારૂં તો ઇહકીમત દઉં. એમ કહીને બાજી ધરી, રમત હતી તે જારી કરી; ચપ્પી ચતુરાઈ કરે તે નાર, જીત્યા બાજી રાજકુમાર. ઉતરી ગયું વિનતાનું મુખ, ગણું તે મનમાં પામી દુઃખ ચંદ્ર આભમાં જેસેજ મ, વિનતાનું વદન થયું છે તેમ. નીચું જોઈને વિનતા રહી, ત્યારે કુંવરે વાણી કહી; વળી કાંઈ હોય મનમાં કોડ તો તો પાડો બીજી હોડ હાર્યો જુગારી બમણું રમ લાગી મુખ બોલી તે સન. ધન માલ મુજ પાસ નથી; એક વાતે રમુ સવેથી; અમીર ઉમરાવ રાજા તન, ગુલામ કરી રાખ્યા બોતેર તેની હોડ મારૂં મનો, જીતો તો લેઈ જાવ તમો; રાજકુંવર હરખ્યા તે ઠાર; માંડી બાજી નવ લાગી વાર. પરમારથનું કરશું પુન્ય છોડાવું રાજકુંવરના તન; પ્રભુ લાજ રાખજો મહારી એમ કહીને રમત જારી કરી. તે બાજી જીત્યો રાજન વળી તે બોલ્યો મુખથી વચન; બીજુ હોય તો ઘરમાં કાજ, લેશ માત્ર ન રાખશો લાજ નાચુ જોઈ વિનતા રહી ગદગદ કંઠે વાણી કહી; સર્વે વસ્તુ હારી આ ઠા-

મ, નથી કાંઇ મિલકતનું નામ. નસીબો મુજ આગળ કરૂં, મહારી કાયા હું હોડમાં ધરૂં; જો જીતું તો સર્વે લઉં, હારૂં તો દાસી થઇ રહું. તે પણ કબુલ કર્યું સાર. માંડી બાજી નવ લાગી વાર; રાજકુંવર ભાગ્યશાળી સહી, તે પણ બાજી જીત્યે તહીં.

દોહરો—વાજાં વજડાવ્યાં જીતનાં, હારી ગુણકા નાર; વાત ચાલી તે પુર વિષે, ગઇ કુંચીને બજાર. ૧ વિનતા કરજોડી રહી, બોલી મુખથી વાણ; હું તો દાશી તમતણી, જે કહો તે કરૂં પ્રણામ. ૨ હું હારી જીત્યા તમો. આ હીરાની અમુલ હાર; સૌ આગળ ધરી, તેવેળા તે હાર. ૩ કોણ નગર છે તમતણું, કોણ તમારો તાત; રૂપે રતિ સરીખડા, વળી કોણ તમારી માત. ૪ બ્રહ્મા વિષ્ણુ રૂદ્ર તમો. ધર્યું માનવ રૂપ; અહંકાર ભાંગવા માહરો, પધાર્યા દેવ ત્રણરૂપ. ૫ પાણુ સહિત ભાગો મનતણો કરો તમારી દાસ: પતિવ્રતા હું પદ્મણી, શેવા કરૂં રહી પાસ. ૬ કોઇ નરનો કર અટક્યો નથી, એવાતે સુરજ સાખ્ય; કહો તો દેખાડું પારખું, એમ બોલી વિનતા લાખ. ૭ મેં ધાર્યું મન વિશે, મને જીતે તે ભરથાર; તે ઇચ્છા મહારી પુરણ થઇ, મુજ ભાગ્યતણો નહીં પાર. ૮ ઇશ્વર આણુ આ વાતમાં, જુઠું બોલું આ શીશ; કોટી બ્રહ્મહત્યા મુજને, પૃથિવ પાપ શીશ. ૯ સાચી વાત તમે કહો, પુરો મનના કોડ; લ્હાવો લાખેણો લીજીએ, આપણુ જુગને જોડ, ૧૦ રાખી વાત જો તમે કરો, મુજ હત્યા તમ શીશ; આશા ભંગ મહારી થશે, રૂઠશે જગદીશ. ૧૧

ચોપાઇ એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, રાજકુંવરે વાણી ભણી; મારી વીતકની કહું છું વાત, સાંભળજે

નું ચિત્ત સંઘાત. જે પોતાને પડીયું દુઃખ, તે સર્વે માં ડી કહ્યું દુઃખ; ત્યારે વિનતા વિલાસે મન, ઘણું દુઃખ ભરી તે બહન ત્યારે રાજકુંવરે કહ્યું નાર, મારા મનના કહું વિચાર; એક મોટી મનમાં આશા, જવું બંકાવળીની પાસ. ત્યારે ગુણકા બોલી વાણુ, સાંભળ રાજા ચતુરસુજાણ; બંકાવળી નામે પરી છે સાર, તેની શોભાનો નહિ પાર. તેની વાડીમાં ફુલ છે સહી, તેની શોભાનો પારજ નહિ; પૃથ્વીમાં તે ફુલ છે એક, ઘણી શોભા તેની છેક. સહસ્ત્ર પરી તેની રક્ષા કરે, રાત દિવસ તેની પાછળ ફરે; લક્ષ રાક્ષસ વળી છે રખવાળ, જે વિકાળ સરખા લાલ. ફરતો કોટ છે તેને સહી. તે મધ્યે વાડી છે મહિ; એક ઝાડને એકજ ફુલ, શોભા તેની દિપક અતુલ. પૃથ્વીમાં ચોકી નામ પ્રધાણ, ઉપર જક્ષણી શીર જાણ; ગગને ચોકી પરતણી, તેનીશોભા શી કહું ઘણી. ચંદ્ર સુરજ નવ દેખે મુખ, ગુલબંકાવળી પામેછે સુખ; વિકટ વાટ તેને સર્વથી, કોઇથીત્યાં જવાતું નથી. ઘણા વિઘન રસ્તામાં થાય, કેઇપેરે ત્યાં જશો રાય; કોણ માત્ર માનવીની કાય, દેવ દાનવથી નવ જવાય. માટે તજો જવાનું નામ, મહારા મનની પુરો હામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, રાજકુંવરે વાણી ભણી. જીવ જાએ ન મુકું હામ, મુખથકી તે નવ બોલ્યો અણે ઠામ; કાળા માથાનો માનવી સહી, તેને કોઇ જીતી જાયે નહિ. મુઠી જેટલાં તેનાં હાડ, ઢાળી પાડે મોટા પહાડ; બુદ્ધિ હિસે એ માણુસ જેવી બીજામાં નથી, નિશ્ચે માનજો સર્વથી. માટે ત્યાં જવાનો નાર, નવ જવાય તો ધિક અવતાર; તમો નામ ઠામ બતાવો બાળ, ત્રો લેઇને આવું તત્કાળ; કેઈ લોક હતા

જેટલા, મુકી મેં દીધા તેટલા. અમીર ઉમરાવના જે કુમાર. તે સર્વેને કહાડ્યા બહાર; વસ્ત્ર આભુષણ આપી સાર, વિદાય કર્યા તેને તેવાર; હસતાં કર્યાં સર્વનાં મુખ, ઘણાં દોહલાં ટાળ્યાં દુઃખ; ઘણી આશીશ દીધી છે સાક્ષાત, તે ઉપર કહું છું દ્રષ્ટાંત.

દોહરો—બ્રાહ્મણ એક જાતે સહી, તેને પીડા અપરંપાર; અન્ન ન મળે.પુરૂ પેટને, પુત્ર પુત્રી પારવાર. ૧ ઉપરવીત દેવું પુત્રને, વળી દેવું કન્યાદાન; ઝુરે બેશી મન વિશે, કેમ થાશે ભગવાન. ૨ દ્રવ્ય મારી પાસે નહિ, કેમ રહેશે મુજ લાજ; પરદેશમાં જાવું સહી, જાચું જઇને રાજ. ૩ બેસી રહે સિદ્ધિ નથી, નિશ્ચે કર્યું મન માંય; વિનતા પ્રતે વાણી કહી, અમો જાશું પરદેશ માંય. ૪ દ્રવ્ય લઇને આવશું, વિનતા આણે ઠામ; કન્યાકાળ જાયે કુંવરીતણો, વળી કેમ થાયે આ પણું કામ. ૫ શાસ્ત્ર વચન કેમ લોપીએ, બેસે મુજ શીર ગાળ; હું જાચું કોઇ રાયને, લાવું અતિશે માલ. ૬ એવાં વચન વિપ્રનાં સુણી, નારીએ આજ્ઞા દીધ; શુભ મહુરત જોઇ નિસર્યા, કામ કરવાને સિદ્ધ. ૭ દેશ તજીને નિસર્યા, હું જાઉ ગ્રહસ્થની પાસ; આશીર્વાદ જઇને કરૂં, પુરે મનની આશ. ૮

ચોપાઇ—એમ વિચારી ચાલ્યા સહી, પ્રભુ આશા મારી પુરે સહી; દિવસે ચાલે રાતે મુકામજ થાય, એમ કરતો કરતો ચાલ્યો જાય. ચાલીસ જોજન ગયા રૂશી જન, ત્યાં એક દીઠું મોટું વન; વનસ્પતી ત્યા ભાર અઢાર, નમી રહી તેની ભારે ડાર. એક માર્ગ બીજી નહિ વાટ, ઘણો મનમાં થાય ઉચાટ; શોર થાય વરૂ ને વાઘ, ઘણો સાદ કરે તે નાગ. નવ રહી બ્રાહ્મણકેરી

ધીર, હિમત રાખી ચાલ્યો વીર; અરધે જંગલ ગયો જેટલે, કૌતક દીઠું તેટલે. વજર પાંજર લોઢાનું દ્વાર, ને મધે વાઘ દીઠો સાર; બાર હાથ દીસે વિક્રાળ, તે દીઠો જાણે ખાશે તત્કાળ. પુછ પછાડે તેમાં રહી, બ્રાહ્મણ આવી પહોંચ્યો તહીં; ગડગડીને ઉભો થાય, આગળ નવ ચાલે તેના પાય. પાછું ડગલું ભરાતું નથી. મન વિચાર કરે છે કથી; નિશ્ચે વાઘ ખાવાનો મુજ કાય, મનના મનોરથ રહ્યા મન માંય હમણાં નિકળી મુકે દોટ, ઝટપ ઝાલશે મારી કોટ; નવ ચાલે નવ હાલે પાય, આકુળ વ્યાકુળ મનમાં થાય. તે સાર્દુલને વાચા થઇ, મુખથકી તેણે વાણી કહી; અરે ભાઇ તું પંથી જન, આવ્યા તેને ન કરૂં વિઘન. એ વાતે શાસ્ત્રી શ્રી રામ, સત કરી માનો આ ઠામ; જીવનદાન આપો મુજને આજ, હું તો સારીશ તારા કાજ. બ્રાહ્મણને આવ્યો વિશ્વાસ, ગયો તે પીંજરની પાસ; કર જોડીને ઉભો રહ્યો, ત્યારે સાર્દુલે બોલજ કહ્યો. ઉઘાડ દ્વાર હું નિસરૂં બહાર, કરીશ તુજને ઘણો ઉપકાર. વિપ્ર કહે એ અચરત વાત, કોણે પીંજરામાં ઘાલ્યો ભ્રાત; વિસ્તારીને કહોજી તમો, ત્યારે ઉઘાડું અમો.

દોહરો—તે વારે સાર્દુલ બોલીયો, સાંભળ પંથીજન; મેં તો માર્ગ પાડીઓ, સંતોષ્યુ મુજ મન. ૧ પશુ પંખી કે માનવી, સહુનો કરતો અહાર; કોઇ માનવી આથાનો મળ્યો, પડ્યો પીંજર આ ઠાર. ૨ ભક્ષ ભોજન એમાં ભરી, હું કરવા બેઠો અહાર; દ્વાર બંધ તેણે હર્યું, કેદ કર્યો આ ઠાર. ૩ સાન કરી તેણે મુને, તે થયો સવાયો શેર; વજર પીંજરમાં હું પડ્યો; થીક નવ સુઝે પેર. ૪ ક્ષુધા તરશ પીડે ઘણી, ઝુરૂં બેઠો આ ઠામ;

માટે ભાઇ કહાડો મુજને, હું જીવું તમારે નામ. ૫ આંખે આંસુ પડે, એમ કહીને કરે રૂદન, વિપ્રને દયા આવી ઘણી, પછી બોલ્યો મુખ વચન.. ૬ હું તો કહાડું છું તુજને, પરમારથ પ્રમાણ; કદાપી ખાય તું મુજને, તે વાતે શાક્ષી આણ. ૭ સુરજ ચંદ્ર બે સાખીયા, શ્રી રામચંદ્રની સાખ; બીજી પ્રતિજ્ઞા કીધી, સતે શાહસ્ત્ર ને લાખ. ૮ તેવારે બ્રાહ્મણ રિઝીઓ; માન્યું પોતાનું મન; દ્વાર બન્ને ઉઘાડીયા, તે વેળા તે દન. ૯ નિકળ્યો વાઘ તેમાંથકી, બોલ્યો મુખ વચન; ક્ષુધા પીડે છે મુજને, હું ખાઇશ તારૂં તન. ૧૦ ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો, એ શી બોલ્યા વાણ; પરમેશ્વરમાં વચનમાં ધર્યા, તે સમ ખાવા છે જાણ. ૧૧ વચન તારૂં મિથ્યા કરે. ધિક ધિક તુજ અવતાર; બ્રાહ્મણહત્યા કયાં છુટશો;, સમજો મનમાં સાર. ૧૨

ચોપાઇ–સાર્દુલ ત્યારે બોલ્યો મુખ, શાને પીડા ધરે છે દુઃખ; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહીં. માટે તુજને ખાવાનો ભ્રાત, નિશ્ચે માનજે સાચી વાત; બ્રાહ્મણ કહે મિથ્યા થાય, મહા પાપી તું કહેવાય. સત પ્રમાણે કહું છું હું, ચિત્ત ધરી સાંભળ તું; વિશ્વાસઘાતનું મોટું પાપ, નિશ્ચે માનજે આપ. ગુણ પછવાડે અવગુણ કરે, તે નર તો નર્કે પડે; સાર્દુલ કહે હું માનું નહિ, કાંઇ સાખ પુરાવો અહીં. ભટજી કહે સાખ પુરાવું હું, મારી સાથ આવને તું; જુઠો પડુ તો કાયા મુજ દઉં, સાચો થઉં તો માર્ગ લઉં. વધુ પુછે જો ખાશો મુને તો, તો ગૌહત્યા છે તુને; સાર્દુલ કહે સાચો થઉ, તો તુજને જાવા ન દઉં. એમ કહી બે આલ્યા જાય, આવ્યો વડ એક માર્ગમાંય; ઘોર ગંભીર

છે શિતળ છાંય, શીત પવન આવે છે ત્યાંય. ત્યાં બે જણ ઉભા જઇ, તેવારે વિપ્રે મુખથી વાણી કહી; તારી છાયા છે અપરંપાર, માટે એક પુછવો વિચાર. ત્યારે વડને વાચા થઇ, મુખથકી તેણે વાણી કહી, શોકજી-ઓ છે તમારે જાણ, વિસ્તારીને કહો નિર્વાણ. ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો વાત, કરગરવા લાગ્યો વડની સાથ; પોતાની સર્વે વાતજ કહી, તે સઘળી વાણી વડે લહી. મારો વાંક હોયતો મુજને કહો, નહીંતો મુજનેજાવાદો,

દોહરા—ત્યારે તે વડ બોલ્યો, મુજ વીતકની વાત. તે સાંભળતા ભાંગશે, બેઉના મનની બ્રાંત. ૧ ગંભીર છાયા માહરી, શિતળ વાયુ વાય; પશુ પંખીને માન-વી, બેસીને સુખી થાય. ૨ રૂષી આશ્રમ કરે મારા થડે સમાવું તેનો તાપ; ઉપકાર મારો અતિ ઘણો, તું શાંભળ બ્રાહ્મણ વાત. ૩ કોઇ ચુંટે કાયા માહરી, કોઇ ચુંટે મારા પાન; કોઇ ડાળી છેદન કરે, તું સાચે સાચી માન. ૪ ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, એમાં શો સંદેહ લખ્યા લેખ મીટે નહીં, તે ભોગવે તારી દેહ. ૫ એવાં વચન વડના સુણી, બ્રાહ્મણ થયો મન ભંગ; સાર્દુલ હતો તે સજ થયો, આનંદ પામ્યો અંગ. ૬ સાચીવાત મારી મળી, તું જુઠો પડ્યો આ ઠાર; હવે તો ખાઉં તુ-જને, નવ લગાડું વાર. ૭ ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલીયો, ન-હીં માનું એ વાત; બીજાને પુછો જઇ, પછી કરજો મારી ઘાત. ૮ વણ ઇન્સાફે મારે મુને, તે હત્યા બેસે તુજ; સાર્દુલ કહે વળી વેઠશું, દુઃખે ભુંડી ભુખ. ૯

ચોપાઇ—પુછો કોઇ બીજાને જઇ, એમ કહીને ચા-લ્યા તહીં; સરોવર સુંદર દીઠું જ્યાં, પેલા જઇને ઉભા ત્યાં; મનના મનોરથ મનમાં રહ્યા, દૈવને ન આવી દ-

યા. જળવીંદ માતા છો તમો, ભેદ ભાગો દુઃખીયા છૈયે અમો; ત્યારે સરોવરને વાચા થઇ, મુખથકી તેણે વાણી કહી. શું દુઃખ છે ને શું છે કામ, આવ્યા છો કેમ આણે ઠામ; ત્યારે બ્રાહ્મણ હરખીયો મન, સંક્ષેપે કહ્યું તે દન. માટે ન્યાય ચુકાવો જાણ, જેમ બચે બ્રાહ્મણના પ્રાણ; એનો વાંક હોય તો શિક્ષા દો, મુજને પાધરો જવા દો; વાત કરી બે ઉભા તહીં, પછી સરોવરે વાણી કહી.

દોહરા—સરોવર કહે વિપ્રને સાંભળ મારી વાણ; ભવિષ્ય તે મીટે નહીં, જે કર્મે લખ્યું પ્રમાણ. ૧ પ્રથમ વાત મારી સુણો, વીતે છે મારી કાય, તેવી વાતો સુણ્યાથકી, સંદેહ મનનો જાય. ૨ સરોવર સુંદર હું સહી, અમ્રત સરખું નીર; પીએ જળ આવી કરી, શિતળ થાય શરીર. ૩ અન્ન વિના જાય અંત્ર ઘડી, જળ વિના ન જાય પળ એક; એવા ગુણ છે માહરા, તમો સાંભળજો વિવેક, ૪ પશુ પંખી ને માનવી, સર્વે તરપત થાય; તે અવગુણ મુજને કરે, તે સાંખી રહું છું આપ. ૫ કોઇ દંતધાવન કરે, કોઇ આવીને નાહ્ય; કોઇ મળમુત્ર ધુવે, તે ખમું છું મારી કાય. ૬ ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, નિશ્ચે આડો આંક; સુખ દુઃખ કાયા ભોગવે, તેમાં સાર્દુલનો શો વાંક. ૭ એવાં વચન તેનાં સુણી, બ્રાહ્મણ પામ્યો દુઃખ; સાર્દુલ રીઝ્યો અતિ ઘણો. બોલ્યો પછે મુખ. ૮ હવે તો ખાઉં તુજને, જુઠો પડ્યા બીજીવાર; સાચી વાત મારી મળી, ભક્ષ કરૂં આ વાર. ૯ ત્યારે લાચાર થઇ બ્રાહ્મણ કહે, હું દઉં દ્રષ્ટાંત; હું હાર્યો જીત્યા તમો, તે ભાગી મનની ભ્રાંત. ૧૧ હવે ફરી વચન બોલું નહીં, તું કહે તે કરૂં પ્રમા-

ણ; હવે ત્રીજું વચન મિથ્યા કરૂં, તો ઇશ્વરની મુજ આણ. ૧૧ તેવારે સારદુલ બોલીયો, વાઝી જુઠો પડીશ આંય; ત્રીજીવાર હું ચુકવાનો નહીં, એમ સારદુલે વાણી કહી. ૧૨ વળી આગળ ચાલ્યા સહી, એક દીઠું શિયાળ; બ્રાહ્મણ વાઘ ઉભા રહ્યા, બોલ્યા મુખ તત્કાળ. ૧૩

ચોપાઇ—તેવારે વાચા શિયાળને થઇ, મુખથકી તેણે વાણી કહી; ગુણ અવગુણતણી છે વાત, પછી ભાગે મનની બ્રાંત. ત્યારે બ્રાહ્મણે વાણી કહી, વીતક વાત તે સર્વે સહી; તમે કહો તે કરશું અહીં, બેઉજણ ઉભા છે સહી. શિયાળ બોલ્યો મુખથકી, પછી ન્યાય કરૂં મુજ જાત; જુઠો સાચો કોણ હશે, આ ન્યાય મુજથી કેમ થશે. કયે ઠામ એ પાંજર સહી, કેમ એ કબજ પડયો તો તહી; કઇ રીતે ઉઘાડયું બાર, મુજને દેખાડો તે ઠાર. ત્યારપછી ચુકાવું ન્યાય, મુખથી વાત તે કેમ મનાય; એવાં વચન શિયાળનાં સુણી, વાઘને રીસ ચડી છે ઘણી. વડને જળ કરતાં ડાહ્યા તું, આવ્ય ઠેકાણું દેખાડું હું; જોયા પછી ચુકાવો ન્યાય, એમ કહી ગયા ત્યાંય; એ પેલું મારૂં રહેઠાણ, આ પીંજરમાં બેઠો જાણ. એ પંથીએ ઉઘાડયું સહી, ગુણ પાછળ અવગુણ અહીં; બોલ્ય વહેલો થા કહુંછું તુને, ભુખ ઘણી લાગી છે મુને. મુખ જુબાની કહો છો તમો, ન્યાય અન્યાય કેમ ચુકવું અમો; નજર જોઉં તો ચુકાવું અહીં, નહિતર માર્ગ જાવું વહિ. તમે પેસો પીંજર મોઝાર, બ્રાહ્મણ વળતી ઉઘાડે દ્વાર; તો તો નજરે જોવું અહીં, પછી ન્યાય ચુકાવું સહી. એવાં વચન શિયાળનાં સુણી, પેઠો પીંજરમાં તેણી ઘડી; વિપ્રને

કહે તમે દોનો બંધકરો બાર,એ કહેત્યારે ઉઘાડજો દ્વાર. દીધાંબારણાં સાંકળ સાથ,શિયાળ મુખથી બોલ્યોવાણ; જે રીતે તમે કહ્યુંતું સહી, તે રીતે તમે બોલો અહીં. ઉઘાડ ભાઇ તું આણે દ્વાર, કહાડ બહાર હું તુજને કરીશ ઉપકાર; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, ત્યારે હું ઉઘાડું નહીં.

દોહરો—વચન સુણી શિઆળનાં, વાઘને પેઠી મન ફાળ; દગો કરીને ઘાલીયો, હું આણીશ તારો કાળ. ૧ તું શું ખાતો તો મુજને, બળ હોય તો નીકળ બાહાર; સ્નેહ કરી તને કહાડયા, ધીક ધીક તુજ અવતાર. ૨ બ્રાહ્મણનો જીવ બચાવીયો, વળી અદલ ચુકાવ્યો ન્યાય; જે કરે તે ભોગવે, મુજ શીર દોષ નહી કહેવાય ૩ હુશીયાર તુ સાર્દુલ થયો. જે અદલ ચુકાવ્યો ન્યાય; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, તું ભોગવતા રી કાય. ૪ એમ કહી ત્યાંથી ચાલીયો, શિયાળ ત્યાંથી જાય; બ્રાહ્મણ પાછો પરવર્યો, કેવો ચુકાવ્યો ન્યાય. ૫ જગત જોગ કોડ કરો જાઓ તમારે ગામ; વગર વિચાર્યું કરતા રખે, આજ પછી તમે કામ ૬ આશીશ દિધી શિયાળને, બ્રાહ્મણ પંથ પળાય; ઉપવિત દીધું પુત્રને, વળી પરણાવી કન્યાય. ૭ નીહાના ઉપર નવ ભુલવું, નીહાનો શિઆળવો એહ; બુદ્ધિએ જીતીયો વાઘને, કળી ન શકે તેહ. ૭ તમે જીતસો સર્વને, કોણ માત્ર પરિ જાત; પરમેશ્વર પ્રતાપથી, લાવો ફરીવિખ્યાત. ૯

ચોપાઇ—એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, લાચાર થઇને વાણી ભણી; જાઓ કહેતાં જીભ કપાય, માટે સિદ્ધ કરી આવો રાય. આવશો ત્યારે સુખ સહેલ, ત-

મો આવશો ત્યાં રંગની રેલ; આવસો ત્યારે નિકળીશું બાહાર, તે જાણજો તમે નિરધાર. જપ માળા મેં કરમાં ધરી, સર્વે સુખ તજ્યું સુંદરી; પરપુરૂષ ભાઈને બાપ. નિશ્ચે માનજો આપો આપ તમ કારણ લઈ બેઠી જોગ. મુકયા ભાવતા સઘળા ભોગ; મરવા ઉપર રીઝપાં અમો, ઉતાવળ કરોની તમો. બાર વરસ જેશું વાટ, પછી કરીશું દેહની ઘાત; અવર પુરૂષ કરવાની નથી, સત કરી માનજો સર્વથી. એમ કહીને નામીયુ શીશ, રાજકુંવર ઉઠયો તે દીસ; જોઈ શુકન ને પંથ જાય, નગરથકી નિસર્યો બાહાર. લીધું પછી જોગીનું રૂપ, પ્રતિજ્ઞાનું પ્રગટયું નુર; ભસ્મ લેપન કર્યું છે કાય, વજર કછોટા વાળ્યોરાય શેલા શીંગી ગળામાં સહી, જેસ્ટીકા તુંબડી કરમાં ગ્રહી મનમાં બીતો નથી લગાર, જંગલમાં ચાલ્યો રાજકુંમાર; મહા અરણમાં તે ચાલ્યો જાય, રાત પડે ત્યાં મુકામજ થાય. માણુસ નામે જંગલમાં નહિ, ઝાડને આશરે બેસે જઈ, દુખે સુખે વિતે છે રાત, વળી પંથ ચાલે પ્રભાત સાત માસ ગયા એમ જાણ. જંગલ આવ્યું એક નીર્વાણ; ઘણા ભેદે અનેક જાત, ત્યાં મુકી નવ શકે કોઈ પાય. કંથેર કાંશકીને ગોખરૂં સહી, તે ઉપરથી ચાલવું તહી; બીજી વનસ્પતી ભાર અઢાર, ઘટા ઘુમ થઈ ત્યાં સાર. કયાં ઉગ્યો કયાં આથમ્યો સહી, એવું વન ભયાનક તહી; અંધકાર નવ સુજે ભાણ, પશુ પંખી બહુ મળીયા જાણ. શબ્દ સાહુલ શિયાળના થાય, તે દેખતામાં કંપે રાય, ઘણાં શબ્દ વિક્રાળ, નાગના શબ્દ નિસરે બહાર; ફળ જળતણું નહી નામ, કંટે સોશ પડયા તે ઠામ. ઘણી છે કોમળ તેની કાય, ગો-

ખરૂ કાંટા પેસે પાય, મ્રત્યુકાળ જંગલનું નામ કેઇ ધાલી શકે નહી હામ; દેવ દાનવથી નવ જવાય, કોણ માનવી કાય. દશ જોજનનું જંગલ જાણ, જે જાય તે છોડે પ્રાણ, તે મધ્યે ચાલ્યો છે વીર, ઘણું દુઃખ પામ્યો તે શરીર. હીંમત પોતે મુકયો નથી, માહા દુઃખે ચાલ્યો સર્વથી વળી તે મનમાં કરે વિચાર, ચતુરાઇ કરી મેં જીતી નારી; એતો પરમેશ્વરનો ખ્યાલ, પડે પાર કે આણે કાળ લખીત વાત થાશે તેહ, એમ કહી ચાલે છે એહ.

દોહેરો—શરીર સઘળું જડાઇ ગયું, નિકળે રૂધિર નિરધાર; લાખ વીંછુની વેદના ભોગવે છે તેને ઠાર. ૧ પગતળીયાં તરવાઇ ગયાં છેદ પડયા આ ઠાર; પગ ધરતીપર નવ ધરે, દુઃખતણો નહીં પાર ૨ ભુખ તરસ પડે ઘણી, વળી કાંટા ભાગે પાય; હીમત મન નથી મુકતો, ચાલ્યો જંગલમાં જાય. ૩ વાઘ વરૂ ગાજે ઘણા, ડરતો નથી કાય, લખ્યું હશે મારા કર્મમાં જે થવાનું હશે તે થાય ૪ એ ભેથી ડરવું કશુ વિચાર્યું પોતે મન; દુઃખે પાપે ચાલે નહિ, શું કહું મુખે વચન. ૫ સાત દિવસ એમ વહી ગયા, તે જંગલ મોઝાર દશ જોજનનું વન સહી, તે મુકીને નિશર્યો બાહાર. ૬ સુરજતણું દરશન થયું, ત્યારે હરખ્યા રાજા મન; પાહાડ એક નજરે આવીયો જોતામાં ગયો છે ગગન. ૭ જ્યાં પાહાડ ત્યાં જળ સહી, એમાં શો વિચાર, દુઃખે પાપે જાઉં ત્યાં, ત્યારે મળશે અમ્રત અહાર. ૮ એમ વિમાશી ચાલીયો, જળ વિના જીવડો જાય; પાહાડ સમીપે આવિયો, ત્યાંહાં કાંઇ અચરત થાય. ૯ જુએ તે તો પહાડ નથી, એક રાક્ષસ વિકાળ; લાંબા ચો-

કાની ગણુતી નથી, બેહુ ગગને વીશાળ. ૧૦ જડ રૂપ-માં ત્યાં થઇ ગયો. ચૈતન ટળ્યું શરીર; વિકાળ વદન બિહામણું,, કઇ તરેહ રાખુ ધિર. ૧૧ અરે જીવ તું કેમ ડરે, મરવું એકજ વાર; એમ વિચારી મન વિશે, નમીને કર્યો જુહાર. ૧૨

ચોપાઇ—નમી કરીને લાગ્યો પાય, ત્યારે રાક્ષસ બોલ્યો કાય; ક્યાંથી આવ્યો આણે ઠામ, નવ આવે માનવનું નામ દેવ દાનવથી નવ અવાય, તો કોણ માત્ર તું માનવી કહેવાય; મારે ક્રીસ્મતે આવ્યો અહીં, એ વાતમાં સંદેહ નહી, નિત પશુના કરીએ અહાર, ઘણાં વરસ થયાં તે ઠાર; માનવી ખાવાની ઇચ્છા થઇ, તેનો આજ સંપુર્ણ થઇ. માટે આજ જીવનું સાર્થક થયું, તારી કાયાનો સ્વાદજ લઉં; એવાં રાક્ષસનાં સુણી વચન, રાજકુંવર બોલ્યો તે દન એ વાતે ઘણું હરખ્યું મન, સુખે ખાઓની મારૂં તન; ઘણો ખુશી થયો હું, આજ સિદ્ધ કરો તમારૂં કાજ એક પલક તે વરસજ થાય જીવ નિકળી સ્વર્ગે જાય. પરદુખભંજન માહારા તમો, વેહેલા થાઓ દુઃખ પામુ અમો; એવાં રાજકુંવરનાં સુણી વચન, તવ રાક્ષસનું હરખ્યું મન ઘણી કાન્તી ને રૂપ વિશાળ, વાણિ સુણતામાં ઉપન્યું વહાલ. મધુર વચનથી વાણી કહી, આવ તુને નહી ખાઉ અહીં; મરવુ તો કોઇને નહિ ગમે, શામાટે મોત માગો આ સમે. બાળપણામાં જોબન કાય, કેમ આવ્યા જંગલની માંય; પરમેશ્વર વચનમાં દરમીયાન. નહિ ખાઉં એ તું નિશ્ચે માન. એમ સમ ખાધા તે ઠાર, આવ પાસે કરીશ ઉપકાર; પાંચ દિવસ પરોણા રહો, દુઃખ હોય તે મુજને કહો, આવુ રૂપ તમારૂં સાર, શો છે તમારો નિત્ય

અહાર; તે આણીને હાજર કરૂં, વચન તમારૂ મસ્તક ધરૂં. રાજકુંવર કહે સાંભળો તાત, કહુ મારા ખાધાની વાત; બેઉ લેઉ તણો સહિ જાણ, વળી સરકરી સાકર નિર્વાણ. તેતણા અમો કરીએ અહાર, તે કયાંથી આ જંગલ મોજાર.

દોહરા—એવાં વચન રાક્ષનાં સુણી, હરખ્યો અપરંપાર; ચાર ઘડીમાં આવું સહી, તું બેશી રહે આ ઠાર. ૨ એમ કહીને પરવર્યો, ક્ષણ ન લાગી વાર; પોઠ જાતીલી વણઝારાતણી, જઈ તે મોઝાર, ૨ રાક્ષસે માયા કરી, તે સર્વે સમેટી લીધ; પાછો ફરીને આવીયો, કામ કરી તે સિધ. ૩ અન્ન વસ્ત્રના ઢગલા કર્યા ઘી સાકર બહુ ખાંડ; કરીઆણું વિવિધ પ્રકારનું, ત્રાંબા પીતળનાં ભાંડ. ૪ રાજકુંવર વિસ્મે થયો, જે જોઈએ તે ત્યાંય; ઉનમત નહીં કસી વાતની, વિસ્મે થયો મનમાંય. ૫ ખાનપાન ગમતું કરે, તું મહારો જમાન; ચિંતા મનની પરહરો, તને આપીશ જીવતદાન. ૬ ભક્ષભોજન વિધવિધનાં, કર્યાં બત્રીસે પાક; ભાતભાતની સુખડી, કર્યાં સુંદર શાક. ૭ રાજકુંવર બોલીયો, તું પિતા હું તન; એક અરજ છે માહરી, બોલું મુખ વચન. ૮ ત્યારે રાક્ષસ કહો તમો, નવ ડરશો મન લગાર; જે ઈચ્છા તારા મન વિશે, તે કહો મુજને આ ઠાર. ૯ ત્યારે રાજકુંવરે કરી વિનતી, જમીએ બેશીને સાથ; એતો ઉમેદ છે મુજને, કહુંછું જોડી બે હાથ. ૧૦ બીજી વિનતી તમ દાસની, અભંગ તમારી કાય; બીક ઘણી લાગે મુને, તો મુખમાં કેમ ખવાય ૧૧ એવાં વચન મુખે કહ્યાં, ત્યારે હરખ્યો રાક્ષસ મન; હસી કરીને બોલીયો, તું સાંભળ પંથીજ-

ન. ૧૨ મારી માયાનો પારજ નથી, તુજ કારણ માનવ થાઉં; આ જાત મારી તજુ, તુજ પાસે બેશી ખાઉં. ૧૩ એમ કહી થયો માનવી, ક્ષણું ન લાગી વાર; જાણે બીજો રાજવી, થઇ શોભા અપરંપાર. ૧૪.

ચોપાઇ—રાક્ષસે માયા પોતાની કરી, પાહાડ જેવી કાયા પરહરિ; થયો માનવી દેવ સ્વરૂપ, અચરજ પામ્યો પોતે ભુપ. તારે હશી બોલ્યો રાજન, હવે તો હરખ્યું માહારૂં મન; એમ કહીને પીરસી થાળ, જમવા તે બેઠા તતકાળ. અપ્રત વસ્તુ આગળ ધરી આરોગ્યો પછે પેટજ ભરી; વાનાની સુખડી સાર, વારા ફરતી કરે છે આહાર ઘણું સુઘડ ખાય છે પાન, બેઠા બેઉ જન ધરીને માન. વાતચીત કરી બે ઘડી, એમ કરતાં ત્યાં રાતજ પડી; નિરભે થઇને સુતાં તહીં એમ ચાર પોહોર રજની ગઇ. પ્રાતઃકાળે ઉઠ્યા બેઊ જણ, કીધાં બને એ દંત ધાવન; વળી બત્રીસી રસોઇ કરી, જમ્યા બન્ને પેટજ ભરી. બમણી લેજત પડી બીજે દન, તેમ રાક્ષસ રીજે મન; કો દીન મોદિક કોદીન કંસાર, કોદીન શિરોપુરી આહાર;કોદિન વેડ મિને સુખડી. રાક્ષસતણિ ભાગી ભુખડી. સાત દિવસ થયા તે ઠાર, રાક્ષસ રિજ્યો અપરંપાર; સ્વાદ ઇંદ્રીએ તે તે વશ થયો. રાક્ષસ મનમાં કરે વિચાર, રાજકુંવરને કહ્યું તેવાર; હવે તમે પધાર્યા અહિં, હું પુછું તે કહોરે સહી.

દોહરો—રાક્ષસ મુખથી બોલીયો સાંભળ માનવી જાત; શા દુઃખે તું નીસર્યો. તે કહો મુખે વાત. ૧ કોણ જાત છે તાહરી, કોણ માત કોણ તાત; બાળપણે વનમાં ભમે, શા દુઃખે મુજ ભ્રાત. ૨ માંડી વાત મુજને કહો

હું ભાગુ તાહારૂ દુઃખ, ઇશ્વર આણુ એ વાતમાં વિસ્તારી કહો મુખ. ૩ રાખી વાત ભાઇ તું કરે, તો ઇશ્વરની તુજ આણ; સાચે સિદ્ધિ છે સહી, માટે સાચી બોલ વાણ. ૪ ભાગીશ દુઃખ હું તાહરૂં, જ્યાંસુધી ઘટમાં પ્રાણ; સત્ય વચન છે માહરૂં, તું સાંભળ ચતુર સુજાણ. ૫ વચન આપ્યું તે, લીધું કર મોઝાર; પછી કરજોડીને બોલીયો, તે ચોગ રાજકુમાર. ૬ હીરકસ્તાનને રાજીયો, નેકતેનુ હું તન; ગુલબંકાવળી જોવા તણી ઇચ્છા મારે મન. ૭ રાજપાટ સર્વે તજી, નિકળ્યો છું હું બહાર; ફરતો ફરતો આવીયો, તમો મળ્યા ઘરબાર. ૮ હવે રજા આપો સુજને, તો જાઉં મારગ સિધ; તમે સમખાઇ મુજ આગળે, વચન આપ્યું મુજ નિધ. ૯ વિગતવાત માંડી કહી, મેં તો તમારી સામ; વચન પાળો તમતણું, સમ કરો પ્રમાણ. ૧૦ એવાં વચન શ્રવણે સુણી, રાક્ષસ થયો મન ભંગ; કર્મે કર અડકાડીયો, બોલ્યા તેણે સંગ. ૧૧

ચોપાઇ—બોલ્યો રાક્ષસ મુખથી વાણ, સાંભળ માનવી ચતુરસુજાણ; તે ફુલ કાંઇ રસ્તામાં નથી, સાચી વાર્તા કહું છું કથી. બંકાવળી નામે પરી છે સહી, તેની વાડીમાં એકજ ફુલ, ઘણું સુઘડ ને વસ્તુ અમુલ્ય તેની રક્ષા કરવા રહું છું હું, સત્ય કરીને માગુ જે તું અઢારહજાર હું સરખા સેનાપતી, તેની સેનાની શી કહું ગતિ. એકસોબાસઠ ચોકી જાણ, એક અઢારહજાર નિર્વાણ; તમો કેઇપેર જાશો તહીં, સુજને ચિંતા થશે અહીં. તેના બાપનું બહુ છે સેન, ત્યાં તમે જાશો જી કેમ; માનવીથી જવાએ નહીં, માટે તમો ત્યાં જાઓ નહિ; સો રાક્ષસ રક્ષા કરે, પવન સરખો નવ સંચરે.

જમીન ચોકી વીંછી ને નાગ, ગગને સ્ત્રી પરીની જાત; ફરતો કોટ રાક્ષસનો તહીં, દેવતાથકી જવાય નહિ. ચંદ્ર સુરજની દ્રષ્ટિ નવ જાય, તે ફુલ તુજથી કેમ લેવાય; પ્રથમ ચોકી મારી સહી, મારી નજરે દીઠું નહિ તે કેમ આવશે તારે હાથ, રાક્ષસ દુઃખ ધરે મન સાથ; હવે વચન મારૂં મિથ્યા જશે, એ કારજ કેઇપેરે થશે. તેં તો ગુણ કીયો છે અપાર, અમ્રત વસ્તુ કરાવી અહાર. મારૂં વચન જો મિથ્યા થાય, ધિક્કાર પડ્યા અમારી કાય; ધિક્કારપર જો જાય વચન, ઘણું પસ્તાઉં છું મારે મન. જીવ જવાસુધી કરવાનો કાજ, બાંહે ગ્રહ્યા રાખવી લાજ; ભક્ષભોજન કરોની તમો, એક રાક્ષસ તેડી આણીયે અમો. એવાં વચન રાક્ષસનાં સૂણી, રસોઇ સિદ્ધ કરી ચોગણી; ચાર ઘડીમાં કરી તૈયાર, ચતુરનરને શાની વાર. પોતાની વાણીએ કર્યો પોકાર, એક રાક્ષસ આવ્યો તે ઠાર. જુહાર કરીને ઉભો સાર, વાત કરવા લાગ્યો તે ઠાર; રાજકુંવરને દીઠા જેટલે, રાક્ષસ મુખ બોલ્યો તેટલે. એ માનવ રૂપ ક્યાંથી લાવીયા, એ ઉપર કેમ રાખી દયા. ઘણી સુકોમળ તેની દેહ, મનતણો ભાગો સંદેહ; કેમ રાખોછો હેતજ ધરી, એવી વાણી તેણે ઓચરી.

દોહરા—એવાં વચન તેનાં સુણી, બોલ્યો મીક્ષ વચન; એ દેવથકી અધિક છે, મેં તો આપ્યું સત્યવચન ૧ એના ગુણનો પારજ નથી, એણે આપીઓ અમ્રત આહાર; પુત્ર કરતાં અદકો ઘણો, સુણો મિત્ર આ ઠાર ૨ મ્રત્યુલોકના માનવી, એની શોભાનો નહિ પાર, બીજા ગુણ એમાં ઘણા, શા મુખે કહું વિસ્તાર. ૩ નિમકહરામ હું થયો, એણે ભાગી મારી ભુખ, શું

ઓશીગણુ થઇશું અમો, એ નરને મ્હોટું દુઃખ. ૪ માટે તેડ્યા મેં તમો, બેસોની આ ઠામ; ખાનપાન કરીએ સહી, પછી કરીએ એક વિચાર. ૫ બેઉ જણા બેઠા સહી, ત્રીજો માનવી સાથ; મુકયાં ભોજન મુખ આગળે, આણી મન ઉલ્લાસ. ૬ સાત વાનીની સુખડી, બીજું સાહીત અપાર; મુખ આગળ સૌ મુકીયું, તે કરવા બેઠા આહાર. ૭ અમ્રત વસ્તુ મુખમાં ધરી, ઘણો શોભતા સાર; તેમ તેમ રાક્ષસ રીઝીઆ, આણી મનમાં વહાલ. ૭ ધન માનવ તારી બુદ્ધને, તરપત કર્યું મુજ મન; શું દુઃખ છે તારી કાયને કહે મુખે સત્ય વચન. ૯ જે વસ્તુ ખાધામાં નહિ, તેનો ચખાડ્યો સ્વાદ; તું કહે તે કરીએ અમે, મનમાં આણી ઉલ્લાસ. ૧૦ ત્યારે પહાડ મુખ ઓચર્યો, એને છે મોટું દુઃખ; તેતો કામ થવાનું નથી, એવું બોલે છે મુખ. ૧૧ ગુલબંકાવળી જોવાતણી, ઇચ્છા છે એને મન; તે કારણ વનમાં ભમે, તું સાંભળ મિત્ર વચન. ૧૨ મારે શરણે એ આવીયો, કરાવ્યા અમ્રત આહાર; નિરાશ થઇ જાશે સહી, તો ધિક આપણો અવતાર. ૧૩ મારે તેડ્યે કઇ પેરે, થાય એનું કામ; મનોરથ પહોંચે એહનો; તો થાય આપણું નામ. ૧૪

ચોપાઇ—એવાં વચન પહાડનાં સુણી, તેના મિત્રે વાણી ભણી; એ વાતની ચિંતા નહિ, એનું કામ થવાનું સહી. મોકલું મારી બગનીની પાસ, તે પુરવા એની આશ; ઘણી ફોજ છે સર્વથી, રાક્ષી વિદ્યાનો પાર જ નથી. પ્રથમ ચોકી તેની સહી, તે નિશ્ચે કામ કરવાની તહી, એમ વિચાર્યું મન માંહી. કાગળ એક લખ્યો તત્કાળ ઘણી વિનતી તેમાં લખી, તેડયો એક

રાક્ષસ મુખી; જે ફરમાવો તે હું કરૂં: કહો આજ્ઞા તે મસ્તક ધરૂ. તે રાક્ષસ બોલ્યો તે ઠાર, મારી બહેન અબોલા સાર; તેની પાસે જવાનો મહી, આ માણસને સાથે લઇ; પ્રથમ જઇને આશીશ કરો, પછી એના ખોળામાં ધરો. તાહારા ભ્રાતતણો એ પ્રાણ, નિશ્ચે સાચી વાણ; જીવથકી કરજે જતન, જાણું પેટતણો મુજ તન. જતન કરી એને રાખજે, એની આશા પુરી પાડજે; મુખજુબાની એવી કહી, વળી ઠાગા કર લઇ. ફુલની પેર જાળવજે તું, નહિ તો મારી નાંખીશ હું; પ્રતિઉત્તર પાછો લાવજે, ચાર ઘડીમાં પાછા આવજે. વધતી વાર લાગશે આ ઠાર, મારી નાંખીશ એણી વાર; તે સેવકે નામ્યું શીશ, ઉઠ્યા તે વેળા તે દીશ. એક હાથપર બેસાડ્યા જાણ, બીજે કર ઢાંકી નિર્વાણ; ગગનમાર્ગે ચાલ્યા વહી, ચાર ઘડીમાં પહોંચ્યા સહી અબોલા બેઠી હતી મુકામ, ઘણી શોભા છે તેણે ઠામ; દીઠો અનુચર હરખી નાર, તેને જોઇને કર્યો જુહાર. મુખજુબાની સઘળી કહી, ખોળા મધ્યે મુકયો લઇ, જોઇ મુખને હરખ્યા મન, ધન ધનરે આજનો દન જાણે પ્રગટ્યો દીનકર સુર, એવું તે માનવનું નુર; અબોલા બોલી તે ઠામ, મારા ભાઇને કહેજો પ્રણામ; તમે મોકલ્યો તે મારો પ્રાણ, નિશ્ચે કરી ભાઇ તું મનમા જાણ. અનુચર ત્યાંથી વળ્યો, આવી ને રાક્ષસને મળ્યો; આવી હકીકત સર્વે કહી, તે રાક્ષસ હરખ્યોતહી.

દોહરા—અબોલાએ મન વિચાર્યું, માનવ આવીયો મુજ પાસ; મારા ભાઇએ મોકલ્યો, તેની કરવી બહુ રહાશ. ૧ એ પુત્ર છે કોઇ રાજતણો, આવી થયો હશે ત્યાંય; એ બત્રીશલક્ષણો સહી, શું કરવું હવે આં

ય. ૨ પુત્રી મારી મોટી થઇ, જેનુ મેમુદા નામ; તેની સાથે પરણાવું અમો, થાય મારૂં કામ. ૩ એવું મન વિચાર કરી, બોલાવી મેમુદાનાર; તેડાવીને કહ્યું સહી, તુને પરણાવું ભરથાર. ૩ ત્યારે મેમુદાએ વાણી કહી, હું ખુશી થઇ અપાર; તમો એને કયાંથી લાવીયા, સાચું કહો આ ઠાર, ૫

ચોપાઇ—શિકાર રમવા ગઇતી બહાર, ત્યાંથી લાવી રાજકુંવર; અચરજ તેનો થઇને રહી, પછી તેણે વાણી કહી. માતાજી પરણાવો મુને, એનો સાચું કહું છું તુને; માતાએ પરણાવી તે સાથ, પછી રાજા સાથે કીધી વાત. એકાંત જગા પોતાની સહી, તેના ભરથારને તેડી ગઇ; પછી કરજેડીને બોલી નાર, તમે વિગત વાત કહો ભરથાર. રાજકુંવર પછી બોલ્યો તહીં, મારી વિગત કહું છું અહીં; સમ દીધા માટે કહું છું અમો, પુછો તો સુણજો તમો. હું છું રાજાકેરો પુત્ર, બાળપણમાં મેલ્યું ઘર શુત્ર; ગુલબંકાવળી જેવાનું મન, તે કારણ નિકળ્યો હું વન. પૃથ્વીકેરો કહાવ્યો પાર, ફરતો ફરતો આવ્યો આ ઠાર; એક રાક્ષસ શું મિત્રાઇ થઇ, તેણે મોકલી દીધો અહીં. અમોલા હરખી મન સાથ, તેણે મહેલ આપ્યો સાર, તુને પરણાવી કરગર. મુખથકી વાણી ઓચરી, સુખ ભોગવે નર ને નાર, વૈભવ ભોગવે અપરંપાર; જેઉં ફુલ તો ભાગે ભુખ, ત્યારપછી ભોગવું સુખ. પરમેશ્વરે મેળવ્યો જેગ, પણ ન પહોચ્યા મનના કોડ; બંકાવળીફુલ જેવું એકવાર, તોનો સફળ મારો અવતાર. નહિ તો હું રહેવાનો નથી, સાચી વાત તો કહુ છું કથી; એવાં તે નરનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થયું તેનાનું મન.

એ વાતની ચિંતા નથી, ગુલબંકાવળી દેખાડી સર્વંથી; એ અબોલામાતા મુજે જાણુ, તે કહાડેછે મુજપર પ્રાણ. મારૂં વચન મિથ્યા નવ કરે, મર કહું તો નિશ્ચે મરે; જીવ એકને જુજવી દેહ, મારા ઉપર રાખ્યો છે નેહ. બળતણો કાંઇ પારજ નથી, તેથી કામ થશે સર્વેથી; ભેદપ્રપંચ કરશો તે ઠાર, માટે જઇએ ચાલો ભરથાર. એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, રાજકુંવર હરખ્યો મન. નરનારી આવ્યાં ત્યાંય, અબોલાને લાગ્યાં પાય. દીઠાં નરનારીનાં મુખ, ઘણું રાક્ષસી પામી સુખ; ખોળામાં બેસાડી નરનાર, મુખથકી બોલ્યા તે ઠાર શું છે નરનારીને દુઃખ, બન્નેનાં ઉતરી ગયાં મુખ; ખાવાપીવાની નથી, કેમ દુઃખ ધરો સર્વેથી. એવાં વચન સુણી તે ઠામ, કુંવરી લાગી માતાને પાય.

દોહરા—માતાજી સુણો મુજ વિનતી, મારા સ્વામીને દુઃખ; નિસાસા નાંખે ઘણા, નથી ભોગવતા સુખ. ૧ ખાવું નહિ પીવું નહિ, હાસ્યવિનોદ કે વાત; સંસારનું સર્વે તજી, ઝુરે દિવસને રાત. ૨ મારે કાજ તમો લાવીયા, સ્વામી ચતુરસુજાણ; આશા નવ પહોંચી માહરી, કર્મે કીધી હાણ. ૩ ઘણી વિનતી મેં કરી, ત્યારે બોલ્યા વાણ; ગુલબંકાવળી જોઉં નહિ, તો જાશે મારા પ્રાણ. ૪ અબોલાએ ચાંપ્યો રૂદે, હાથ ફેરવ્યો શીશ; ચિંતા તજરે દીકરા, કરીશ તુજને બક્ષીસ. ૫ બાગ દેખાડીશ એહનો, એમ બોલી તે મુખ; ચિંતા તજ દીકરા, કરીશ તુજને સુખ. ૬ ત્યાં ફરતી ચોકી રાક્ષસની, ગગને પરી અતુલ્ય; આંખમા ધુળ નાંખી સર્વેને, દેખાડીશ એનું ફુલ. ૭ સત્યવચન છે માહરૂં, કરવું મારે કામ; ફુલ દેખાડું નજરે કરી, તો

અબોલા મારૂં નામ. ૮

ચોપાઈ—એમ કહીને મનાવ્યું મન, નરનારીનું હરખ્યું વદન; ખાનપાન કરાવોને જઈ, તેડું ત્યારે આવજો અહીં. ગયા સુકામે નર ને નાર, અબોલાએ મન કર્યો વિચાર; એ નરનારીને થશે સુખ, દેખાડું ફુલ તો જાએ દુઃખ. વિચાર એમ કર્યો તે ઠાર, તેડ્યા રાક્ષસ એક હજાર; આવી કરીને નમાવ્યું શીશ, જે કહો તે કરીએ આદીશ. અબોલા કહે એક કામ, ઉંદરનાં રૂપ ધરો આ ઠામ; સુરંગ મુકો આગે ઠાર, જાય ગુલબંકાવળી મહેલ મોજાર. ચોકીવાળા કોઈ જાણે નહિ, એ રીતે કામ કરવું સહી; તે રાક્ષસે વચન ચડાવ્યું સીશ, એમ કહી ચાલ્યા તે દીશ. ઉંદર કરા રૂપજ ધરી, સળંગ પાડવાને પરવર્યા; રાક્ષસવિદ્યા તેને શી વાર, ક્ષણમાત્રમાં પાડ્યા પહાડ. તે વાડીમાં પડ્યું દ્વાર, પાછા ફરી આવ્યા તે ઠાર; અબોલાને કહે આવી સિદ્ધ કામ કર્યું તે વાર. એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; જાઓ જંગલમાં ફરતા ફરો, ભક્ષભોજન મન ગમતાં કરો. એમ કહી આપી રજાય, સૌ સૌના મુકામે જાય; પછે રાજકુંવર તેડાવ્યો જાણ, મુખથકી તે બોલ્યા વાણ. ગુલબંકાવળી દેખાડું આજ, કરૂં તારા મનનાં કાજ; આ સળંગમાંથી જાઓ તહીં, ફુલ જોઈને આવો અહીં. કરશો લોભ તો થાશે ઘાત, નક્કી માનજો સાચી વાત, કદાપિ કોઈની પડશે દ્રષ્ટ, તોતો ઘણું ભોગવશો કષ્ટ. મેં જીવ સટાનું કર્યું છે કામ, ચેતાવું છું આણે ઠામ; એમ કહી તેડાવ્યા દાસ, તતક્ષણ આવી ઉભા પાસ. આ માણસને લઈ જઈ, દેખાડો વાડી નજરે ભરી;

સળંગમાંથી ન કહાડશો બહાર, ઉભા રહે તે જ્યાં ઘ-રનું દ્વાર. જો વાંકો થશે એનો વાળ, તોતો આણીશ તમારો કાળ; જતન કરી દેખાડો જઈ, પાછા તેડી લાવજો અહીં. એમ કહી વળાવ્યા રાય, લઈ ચાલ્યા સ-ળંગની માંય; જે ઠેકાણે પાડેલું દ્વાર, ચાર ઘડીમાં આવ્યા તે ઠાર.

દોહરા—દ્વારને મુખ આવી કરી, બોલ્યો અનુચર વાત; ગુલબંકાવળીનો બાગજ સહી, જુઓને તમે ભ્રાત. ૧ નિહાળીને જોયું તહીં, જાણે ઉદેકાર ઉદ્યાત; ઈંદ્રપુરી કેણ માત્ર, એવું દેખાય જાકમજોત. રાક્ષસ સાથે બોલીઓ, જાવા દે મુજને બહાર; જોઉં રચ્યો બહાર જઈ, પાછો આવીશું આઠાર. ૩ નહીંતો ખા તું મુજને, નહીં તો ખોઈશ પ્રાણ; જોયા વિના નવ રહું, સાચી માન મુજ વાણ. ૪ જેમ દીપકમાં પંડ પતંગી-ઓ, તેમ પડવા માંડયું બહાર; રાક્ષસે ઝાલી કાઢી લીધો સળંગ મોઝાર. ૫ અરે મુર્ખ તું માનવી, એ શું કરેછે કામ; જીવ જશે એક પલકમાં, ખોઈશ મારૂં નામ. ૬ યક્ષ કે વળી રાક્ષશી, કોઈ દેખશે તારી કાય; ભક્ષ કરી જાશે તુને, તેનો શો ઉપાય. ૭ અબોલાએ મુજને સોંપીયો, હું શું કરૂં આ ઠાર; બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ તું કેમ થયો, મનમાં કરની વિચાર. ૮ એવાં વચન તેનાં સુણી, બોલ્યો તે મુખે વચન; નવ જવાદે મુજને, તો પાટીશ મારૂં તન. ૯ જીભ ખેંચીકહાડીને મરૂ, કે મારીશ પેટ કટાર; જોયા વિના જવાનો નથી, મારે મ-રવું એકજવાર. ૧૦ રાક્ષસે મન વિચારીયું, આવી પડી મુજ શીશ; જે બનશે તે ખરી, આપી રજા તે દીશ. ૧૧ તુજ કારણ મરશું અમો, શું મુખ દેખા-

કીશું ત્યાંય; લખી હશે તે થશે, જે મુજ કીસમતમાંય

ચોપાઇ—એમ કહી ચાલી રાય, પેઠો કુંવર તે બાગની માંય; જીવ ગયેથી નવ ડરું, મનચિંતવ્યું ને તો કરે. સુવર્ણ તણાં છે પૃથ્વિ તહીં, જરા રજને કચરો નહીં; પુષ્પ ઝાડ નો અપર પાર, કવિ કહે શું કરૂં વિસ્તાર. દેવતાઇ ઝાડ દેવતાઇ ફુલ, શોભા ચિંતામણી સમતુલ; ઘણાં ઝાડ તે શોભા માન, સરોવર સરખી શોભા જાણ. કોઇ રૂપા સરખી સહી, તેની શોભાનો પારજ નહિં; કોઇ ઝાડ હીરા સરખાં ફુલ, ઘણું તેજ ઝગે અમુલ. કોઇ ઝાડ ઉપર મોતી ફુલ, શોભા ચિંતામણીને સમતુલ; કોઇ ઝાડ નીલમનાં સહી, તેના સામુ તો જોવાય નહિ. કોઇ ઝાડ જાણે હીરાની જોત, ફળ જાણે ઉદેકાર ઉદ્યોત; કોઇ ઝાડ શોભે બહુ સાર, ફળ જાણે રત્ન ઝળકાટ. મેવાકેરો પારજ નથી, એ દેવતાને દુર્લભ સર્વથી; પુષ્પ સુખડ તેનો નહિ પાર, જોતો ચાલ્યો રાજકુમાર. જોતો જોતો ચાલ્યો જાય, આનંદ તેને અંગ ન માય; દીઠો દરવાજો તે ઠાર, સોનાનાં થંભ રૂપાના દ્વાર. રત્ન જડીત ઘણાં છે કામ, ઘણી શોભા દીઠી તે ઠામ; બારી ઉઘાડી દીઠી તહીં, તે મધ્યથી ચાલ્યો વહી. કીધું પરમેશ્વરનું શરો, જોઉં આગળ બીજું શું હશે; એમ વિચારી મુક્યો પાગ, વળી આગળ ચાલ્યો જોઇ લાગ. દીઠો ત્યાં એક સુંદર મહેલ, તે આગળ સ્વર્ગપુરી સહેલ; અમરાપુરી શિવપુરીકેરા ઠાઠ, વૈકુંઠપુરીની સુંદર વાટ. દેવતાઇ કામ વિશ્વકર્માએ કીધ, ઘણી રચના વિધવિધ; જાણે કાઢી ઉઠ્યો ભાણ, એવો મહેલ શોભે નિર્વાણ. ગુલબકાવળી હોજમાં સાર, ફુવારા છુટે સહસ્ત્ર ધાર; તેની પાસે સું-

દર તળાવ, પાળ તેની રત્ન જડાવ. તેમધે એક સુંદર ફુલ, શોભા ચિંતામણીસમ તુલ્ય; લાખ પાંખડી ખીલી રહી, તેની શોભાનો પારજ નહિ. ગુલબંકાવળી તેનું નામ, કુંવરે નિશ્ચય કીધો આમ; એ સિવાય બીજી નથી, સિદ્ધ કામ થયું સર્વથી. વસ્ત્ર ઉતાર્યા તેની વાર, પડ્યો જળમાં ન લાગી વાર; તોડ્યું ફુલ તે જતન કરી, આવ્યો બહાર તે જળમાં તરી. વસ્ત્ર પોને પરિધાનજ કીધ, પુષ્પ કેડમાં બાંધી લીધ; પછી તે મનમાં કર્યો વિચાર, હવે મહેલ જોવું તે ઠાર. એવું પોતે વિચાર્યું મન, કામ મારૂં થયું તે ધન્ય; મારા પિતા તે દેખતા થશે, ચડ્યું કલંક તે ઉતરી જશે પ્રભુ રાખ્યો તેં મારો ધર્મ, જ્ઞાન થયું મારૂં પ્રસન્ન; ધન્ય રાક્ષસ ધન અબોલા નાર, મારૂં કાજ ઉતાર્યું પાર.

દોહરા—જોઉં ચર્ચા સૌ મહેલની, એમ વિચાર્યું મન; નિર્ભે થઇને પરવર્યો, ત્યાંથી તે ભોવન. ૧ ચાલ્યો મહેલમાં ચતુરનર, મહા શોભા અપર પાર; દેવ કામ ઝળકી રહ્યાં, ચિત્ર વિચિત્ર વિશાળ. ૩ કામ છે આરસપહાણનું, જાણે જળહળ જ્યોત; દિવસ રાત જણાય નહિ, ઉદેકાર ઉદ્યોત. ૪ કવિ કહે શું વર્ણવું, મહેલ સુંદર તે ઠાર; ત્રણલોકમાં શોભા નથી, કેટલો કરૂં વિસ્તાર. ૫ પુર્વજન્મ પુન્યે કરી, રાજકુંવર ત્યાં જાય; લખીત વાત મીટે નહિ, ભાગ્યે લખ્યું તે થાય. ૬ જોતો જોતો સઘળે ફરે, નથી ડરતો મનમાંય; જુવે રત્નના અતિ ઘણા, નિરખે છે રાજન ૭ પશુ પંખી કે માનવી, નથી નર ને નાર; આવી રચના કોણે કરી એમ કરે વિચાર. ૮ એમ વિચારી તે ચાલીઓ ચાલ્યો સાતમે માળ; રચના છે અતિ ઘણી, તરેહતરેહના

ખ્યાલ. ૯ પુષ્પ નાનાં પ્રકારનાં, સુગંધનો નહિ પાર; હિંડોળો હીરે જડ્યો, ત્યાં સુતી એક નાર. ૧૦ જાણે શશી ઝળકી રહ્યો, રંભા કુળ અવતાર; જાણે ચમકે વિજળી, આવ્યો માસ અષાડ. ૧૧ તેજ ઘણું તે નારનું, વાગ્યું મોહનું બાણ; આંખે તમર આવીયાં, જોતાં નિરખ્યો ભાણ. ૧૨ મુર્છાખાઇ અવની પડ્યો, જાણે સુતો શેજ; વિનતા કાંઇ નથી જાણતી, ભરનિદ્રામાં છેજ. ૧૩

ચોપાઇ—હિંમત રાખી ઉભો સહી, વિનતાની શોભા શી તહીં; છુટી વેણ કુચપર લપટાય, જાણે મણિધરની શોભાય. જોઇ થયો મન ભંગ, તેથી અદકો અધરનો રંગ; ઝાંખી પડે તારા જોત, તેથી દંત ઝળકે ઉદ્યોત. મ્રગ આણી ભ્રકુટી બાળ, મુખકમળથી શોભા વિશાળ; કુચસ્થળની ઉપમા ઘણી, જાણે શોભા નારંગીતણી. કદળી લજ્યા પામીને રહી, તેથી જંઘા નાજુક છે સહી; ગુલાબ જોઇ વાગ્યો ડાઘ, તેથી પગની પાની લાલ. આભુષણતણો નહિ પાર, જોતાં ત્રસ થયો રાજકુમાર; નખ શીખથી નરખી નાર, નિસાસા મુક્યા તેણીવાર. ક્યાંથી પહોંચે મનના કોડ, ત્રણ લોકમાં નહિ વિનતાની જોડ; ક્યાંથી ભાગ્ય મારૂં ફળે, એવી નાર કેમ મુજને મળે. કદાચને જાગી ઉઠશે, કરે ક્રોધ તો જીવજ જશે; હું આવ્યો તે શું જાણશે નાર, માટે નિશાની મુકું આ ઠાર. એમ વિચારી ગયો તેણી ભણી, વીંટી કહાડી સ્ત્રીતણી; પોતાકેરી ઘાલી સહી, તેની શોભા નવ જાએ કહી. છબી તેમાં પોતાની સાર, જેવું રૂપ તેવો આકાર; વીંટી તેમાં પોતાનું રૂપ, અદલબદલ કરી ચાલ્યો તે ભુપ. આવ્યો જ્યાં ગુરૂ મુકામ

રાક્ષસે મનમાં કર્યો વિચાર; કેમ લાગી આટલી વાર, એટલે આવ્યો રાજકુમાર. રાક્ષસ હરખ્યો તેને ઠાર; દીઠો માનવી હરખ્યું મન, ઉંચકીને ચાલ્યો તે વન; અબોલા આગળ મુક્યો જઈ, ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ. હરીં રૂપે બોલી વાણ, સુણો માનવી ચતુરસુજાણ; ગુલબકાવળી જોયો બાગ, એવાં વચન બોલી ને જાણ. માતાજી તમારી કૃપા સાથ, આશા પુરી પડી મુજ માત; હરખ્યું અબોલાકેરૂં મન, તેડાવ્યા રાક્ષસ તેણે દન. જોઓ સગંગ ગુરો આ કામ, નહિં નો જાશે આગળું નામ; બરાબર ભાગીને કરો, પછી સુખે ફરતા ફરો. રાક્ષવિદ્યા તેને શીખાર, પૂર્વિમા પૂર્વિ મેળવી તે વાર; કરો મોજ તમો નર ને નાર, વૈભવ ભોગવો અપરંપાર. તે સ્રીને આપ્યું સુખ, ગયું તે વિનતાનું દુઃખ.

દોહરા—મનના મનોરથ પુરા થયા, ખુશાલી વાધી અપાર; પછી નર ને નાર સુખે મળ્યા, કીધો વાત વિચાર. ૧ ઘણી સઘડ તે સુંદરી, રૂપે રતિ સરખી કાય; તેની શોભા ચોગણી, રૂપે સુંદર રાય. ૨ જુગતે જોડું નરનારનું, હસી વિનોદ ને રંગ; વૈભવ ભોગવે ઈંદ્રના, આણંદ બેઉને અંગ. ૩ પ્રાતઃકાળે ઉઠી કરી, જાય અબોલા પાસ; દેખીને રીઝે ઘણું, પામે મન ઉલાસ. ૪ ખોળામાં બેસાડે લઈ, ડાબા જમણી નરનાર જોઈ સુખ નરનારનું, હરખે અપરંપાર. ૫ જે જોઈએ તે હાજર કરે, કસી વાતે નહિ દુઃખ; ખાય પીએ રંગે રમે, સદા, ખુશાલી સુખ. ૬ એક સમે તે બોલીયો, વિનતા પ્રત્યે વચન; માતા પિતાને મળીએ જઈ, જો માને તારૂં મન. ૭ તારા સજનને હું મળ્યો, હું પુર્ણ

મળે પરિવાર; રાજપાટ જઇનો કીજીએ, ત્યારે સફળ થાય અવતાર. ૮ રાજપાટ ભોગવ્યાતણી, ઇચ્છા છે મનમાંય; વિજોગ ટળે વહાલાતણો, એમ મુખથી બોલ્યા રાય. ૯ મુવે છુટવાના નથી, કર્મે કીધી હાણ; મનના મનોરથ કયાં પહોંચશે, કાળાગ્રહની ખાણ. ૧૦ એવાં વચન શ્રવણે સુણી, મેમુદા બોલી વચન; ચિંતા મનની પરહરો, શીદ ધરો દુઃખ મન. ૧૧ ખુશી થયો તે રાજવી, કીધો ભોગવિલાસ; રજની વિતી રંગમાં, થયો તે પ્રાતઃકાળ. ૧૨ સ્નાન દાન ભોજન કરી, સજ્યા સોળ શણગાર; નરનારી બેઉ આવીયાં, અબોલા બેઠી ઠાર. ૧૨

ચોપાઇ- દિઠી નરનારીની દેહ, અબોલાને લાગ્યો નેહ; ખોળામાં બેસાડી જોડ, દીઠું મુખને પામી કોડ. ઘણી કાન્તિ છે રૂપ વિશાળ, આવ્યું રાક્ષણીને વહાલ; દિવ્ય વસ્ત્ર શણગાર સોળ, ચંદ્રવદની મુખ રાતા તંબોળ. જાણે ઈંદ્રાણિનાં રૂપ, ગગનથી અવતરીયો ભુપ તેવી શોભા નરની થઇ, ઘણી રાક્ષસી મનમાં મોહી. માગો માગો નર ને નાર, જે માગો તે આપું આ ઠાર; વચન તમારૂં મિથ્યા નવ કરૂં, જે માગો તે હાજર ધરૂં. ચંદ્ર સુરજને માગો તમો, તો તે આણી આપું અમો; ઘણું મને આવ્યું છે વહાલ, માગો તે આપું તત્કાળ તેવારે મેમુદા બોલી વચન, હસી કરીને તે દન; માતા માગતાં આવ્યાં નરનાર, વચન આપો તો માગું આ ઠાર. સત્યવચન આપો કર ધરી, જે માગો તે આપું દિકરી; રખે શરમાતાં નર ને નાર, ઇચ્છા હોય તે માગો આ ઠાર. એવાં વચન અબોલાનાં સુણી, મેમુદાએ વાણી ભણી; અમો નરનારીકેરી જોડ,

માતપિતા મળવાનો કોડ. કુટુંબ પરિવારનાં જોઇએ મુખ, તો તો થાય માતાજી સુખ; મુજ સ્વામી ઝુરેરાત ને દન, માતપિતા મળવાનું મન. માટે રજા જો આપો માય, તો તે કુટુંબ મેળાવો થાય; એવાં વચન બોલી તે વાણ, ત્યારે અબોલાએ શીર મેલ્યો હાથ. મુજને વચને બાંધી કરી, એ શું વાણી મુખે ઓચરી; કેમ વાળીશ મારૂં મન, કેઇપેરે જશે મારા દન. તારોવાંક નથી લગાર, તારા સ્વામીએ શિખવ્યું આ ઠાર; મેં તો એને સોંપી તુને, એણે દગો દીધો મુને. વચનમારૂં મિથ્યા ન કરૂં, તારે વિજોગે નીશ્ચે મરૂં; એમ કહી રાક્ષસી રહી, ત્યારે કન્યા બોલી તહીં. માતાજી હું તો તારી બાળ, બા પણાથી રાખો છો વહાલ; વસ્ત્ર આભુષણ ને પાન, સોળ વરસ નિધાન. સુંદર સ્વામી પરણાવ્યા મુને, સઘળો ઓરીયો વિનો તુને; હવે રાણી જન્મારો મારો થાય, જો વસ્તીમાં જઈએ માય.

દોહરો—એવાં વચન કુંવરીનાં સુણી, હરખી અબોલા મન; જાઓ નર ને નારી તમો, મળો કુટુંબ સાજન. ૧ વસ્ત્ર આભુષણ આપીયાં, શણગાર આપ્યા બહુ ત્યાંય; જુવે મુખ નરનારનું, રાણી રીઝી મનમાંય. ૨ એકેક વાળ પછી આપીયો, પોતાના શરીરનો જેહ; કદાપી દુઃખ તમો પામશો, હું જાણીશ મહારા દેહ. ૩ અગ્નિ ઉપર તમો બાળજો, કદી પડે કાંઇ દુઃખ; તે વેળા જાણ મુજને થશે, અમો આવીને કરશું સુખ. ૪ અઢાર હજાર રાક્ષસ લઇ, આવી પહોંચીશ હું ત્યાંય; તારા દુશ્મનનો પરાજય કરીશ, નિશ્ચે જાણો મનમાંય. ૫ એમ કહી વળી તેડીયા, બે રાક્ષસ તેણીવાર; આવીને ઉભા રહ્યા, કર્યા દંડ જુહાર. આ

નરનારીને લેઇ કરી, ઉડો ગગન મોઝાર; એ કહે ત્યાં મુકો જઇ, પાછા આવજો આ ઠાર. ૭ કદાપી એ દુઃખ પામશે, વાંકો થાશે વાળ; તો તો મારી નાંખીશું, આ ણી બેઉનો કાળ. ૮ પત્ર લખાવી લાવજો, એમના હાથનો અહીં; એમ કહીને વિદાય કર્યા, રાક્ષસને સૌ તહીં. ૯ રાક્ષસ વાટે વિનવે, ભાઇ કીયું તમારૂં ગામ; ત્યાં જઇ ઉતારીએ, એમ બોલ્યા કરી પ્રણામ. ૧૦ રાજકુંવર ત્યારે બોલીઓ, ફરદ શહેર મોઝાર; ત્યાં જઇ મુકો મુને, તો પહોંચે મનની આશ. ૧૧ ચાર ઘડીમાં મુકશું, એમ કરીને ઉડી જાય; આવી પહોંચ્યા પલકમાં, જ્યાં લાખીછે ત્યાંય. ૧૨ તે શેહેર સમીપે જઇ રહ્યા, દીઠા મહેલ અવાસ; કીયો મહેલ છે તમતણો, ઓળખો આપી ઉલ્લાસ. ૧૩ નવ ટુંકો મહેલ છે લાખીતણો, ઓળખ્યો તેણે ઠામ; રાજકુંવરે દેખાડીઆ, ઉતર્યા તરત તે ઠાર. ૧૪ નરનારીને મુકીયાં, મેલ્યાં મહેલની માંય; રાક્ષસ બેઠા બારણે, નવ ઓળખે તેને ત્યાંય. ૧૫

ચોપાઇ—બેઉ ગયા મહેલની માંય, લાખીગુણકા બેઠી ત્યાંય; દીઠું રાજકુંવરનું મુખ, ગયું દોહલું તેનું દુઃખ. જાણે અંધ પામ્યા લોચન, તેવી ખુશાલી વાધી મન; દંડવત કરી નામ્યું શીશ, સફળ જન્મ થયો આદીસ. મોતીની થાળે વધાવી કરી, ઓવારણાં લીધાં સુંદરી; પછી સજ્યા સોળે શણગાર, આવીને પાસે બેઠી નાર; વિગત વાત પુછી તે ઠાર, સંક્ષેપે કહો વિસ્તાર. લાવો પુષ્પ આલો નાર, એ પણ છે રાજાની કુવારી; લાખી તેવારે રાજી મન, રાજકન્યા શું બોલી વચન. આપણ બન્ને સહિયર થયાં, દુઃખ દોહલાં સ-

ઘળાં ગયાં; ખાશું પીશું ને રહેશું પાસ, પ્રભુએ પુરી મનની ખાશ. મળી ભેટી રહી બેઉ પાસ, રાજકુંવર ગયો જ્યાં દાસ; કાગળ લખીને આપ્યો તહીં, દેશ અમારે પહોચ્યા સહી. કશી વાતે દુઃખ પામ્યા નહિ, એમ લખી આપ્યું; સર્વથી માગી શીખને નિકળ્યા સહી, અબોલાને જઇ મળ્યા તહીં; મુખ જુબાની સઘળી કહી, કાગળ કરમાં આપ્યો લઇ, એ વાત તો અહીંથી રહી, રાજકુંવર શું કરે છે તહીં; દાસ વિનોદને કરે વિલાસ, ડાબા જમણી બન્ને પાસ; સાત દીવસ રહી તે ઠાર, લાખીશું બોલ્યા તે વાર; શીરકસ્તાન જાશું સર્વથી, અહીયાં રહ્યાની કાંઇ શોભા નથી; મુજ પિતાનું કરવું કામ, દેખે આંખે તો થાયે મુજ નામ. માટે તૈયારી કરવી સહી; પાણી પીવાને રહેવું નહીં; લાખીએ વચન ચડાવ્યું શીશ, ઉઠી તે વેળા તે દીશ. સાલ ખજાનો ધન ભંડાર, ચડાવ્યું સર્વે વહાણુ મોઝાર, સીરકસ્તાન જાવા તૈયાર, સામાન સર્વે કહાડ્યો બહાર, રાજકુંવરીએ બેઉએ સાર, વહાણમાં બેશી જાઓ તે ઠાર. હું પગવાટે આવીશ તહીં, એવી વાણી વિનતાને કહી; એવી વાત કરે દીશ, દરવાને જઇને નામ્યું સીશ; કેદી લાચાર રાજાના બાળ, તે કહે છે અમારા શા હાલ; જે ફરમાવો તે કીજીએ, જીવિતદાન અમને દીજીએ; એવી વાણી લાખીએ સુણી મુખથકી તેણે વાણી ભણી; સમાચાર રાજાને કહ્યું, ત્યારપછી તેમને જાવા દઉં.

દોહરા—એવાં વચન લાખીનાં સુણી, ગઇ રાજાની પાસ; કરજોડી કરી વિનતી, કરી વાણી પ્રકાશ. ૧
ભાઇ તમારા છે કેદમાં, તેને કહાડોની બહાર; તમને

જેમ મનમાં ગમે, તેમ કરો આ ઠાર. ૨ એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, તેડ્યા સભાની માંહ; ચારે જણા આવી કરી, કરજોડીને ઉભા ત્યાંય. ૩ પુન્યતણા પ્રતાપથી, ભાઈ તમે જીત્યા જાણ; પરઉપકાર તમો કરો, ઉગારો હમ પ્રાણ. ૪ તમ વિના મુકાવનાર કો નથી, નવ ટળે હમારૂં દુઃખ; એમ કહીને ટળવળ્યા, કરોની હમને સુખ. ૫ તમો લાખીને જીતીયા, માટે કરો પરમાર્થ કામ; કાળાગ્રહથી છોડાવીએ, રાખી હમારી મામ. ૬ કરજોડીને કરગરે, આ બંધીથી મુકાવો ભ્રાત; ગુણ તારા ભુલું નહીં, લઇએ લાખેણી વાટ. ૭ એમ કહીને રૂદન કરે, ત્યારે દયા આવી મન; મનથકી ત્યારે બોલીયા, હસી કરી રાજન. ૮ તમો તો ચારે હારીયા, ગુલામ થયા આ ઠામ; હવે કેઇપેરે છુટશો, પહોંચે મનની હામ. ૯ નામ ગુલામ તો નહીં ટળે, લોની કમાંગે છાપ; પગમાં નિશાની લોહાતણી, તો મુકું જીવતા આપ, ૧૦ ત્યારે ચારે જણા કરે વિનતી, અમો રાજાના છઈએ તન; કુળને ખાંપણ લાગી ઘણી, આપ વિચારોની મન. ૧૧ ત્યારે રાજા બોલીયો, લો જંઘા ઉપર ડામ; તે વાત કોઈ નવ જાણશે, મુકી દઉં આ ઠામ. ૧૨ નિશાની કીધા વિના, કોઈ નવ મુકે ગુલામ કબુલ કરો મુજ વાત તો, મુકી દેઉં આ ઠામ. ૧૩ ત્યારે ચારે જણે વિચારીયું, કોઈ નવ જાણે પેર, ગુલામ ડાઘ દેવડાવીએ, જઇએ આપણે ઘેર. ૧૪ એમ વિચારી મન વિષે, કબુલ વાત તે કીધ; મહોર એક કીધી સહી, કોરી લેખ લખીઓ સિધ. ૧૫ જંઘા ઉપર મારીયો, ચીસ પાડી બહુ તહીં; પછી આસનાવાસના કરી, તેને રજા આપી તે સહી. ૧૬

ચોપાઈ—ત્યારપછી આપી રજાય, ખુશી થાય છે મનની માંય, ભાઇ જાણી આપીઓ શણગાર, દીધાં આભુષણ વસ્ત્ર અપાર; લાખ લાખ રૂપિઆ આપ્યા સહી, વિદાય કર્યા ચારે તહીં; વિનતા માલ વળાવ્યો જાણ, સીરકસ્તાન ભણી નિર્વાણ; પોતે જોગી લીધું રૂપ. પુષ્પ લઇને ચાલ્યા ભુપ; ચાર જણા તે વાટે જાય, તેની ચર્ચા જોતા ત્યાંય; લાખ લાખ રૂપૈયા સહુ પાસે રોકડ, સભીયા તેના મનના શોક; અકેકસો રાખ્યા સ્વાર, સજ થયા તે રાજકુમાર; તેની પછવાડે ફકીરજ પળે, તેની વાત કાંઇ નવ કળે; મુકામે બેઠા પાણી પાસ, કરે વાત આણી ઉલ્લાસ; ફકીર ત્યાં આવીયો સહી, ચારે કરી સલામજ તહીં; આવો બેસો તમો આ ઠામ, ક્યાંથી આવ્યા કીયે જાશો મુકામ; સાચી વાત અમને કહો, ફકીર બોલ્યો ને લહો; રહેવું અમારે વન ગોઝાર, આજની રાત રહેશું આ ઠાર; કંદમુળનો આહારજ થાય, જઇશું જંગલ વહાણામાંય; તમો ક્યાંથી આવ્યા, ને ક્યાં જશો, કોણ જાતને ક્યાં તમે વશો; રાજવંશીના સરખી કાય, શું ધારી નિકળ્યા મનમાંય; ચાર જણ વિચારજ કરે, ફકીર પ્રમાણે વાણી ઓચરે; પોતાની હકીકતની કહી વાત, ફકીર સમજ્યો મન સંગાથ; મળ્યા વનમાં ચારે સહી, ફકીર પ્રતે વાણી કહી; અમને તે ફુલ મળ્યું નહિ, પાછા ફરી ઘેર જાશું વહી.

દોહરા—જુઠી વાત કરો હુંકાર; આપવખાણ જે નર કરે, તે મુરખના સરદાર. ૧ મુલક મુલક ફર્યા તમો, તમ વિના ચતુર નવ કોય; તે સાચું જો જાણીએ, તો ફુલ દેખાડો સોય. ૨ લબાડ વાત બોલો તમો, વળી

મનમાં ધરી હુંકાર; એ બોલતું ને મુરખનું, ચતુર કરો વિચાર, ૩ બંકાવળીનું પુષ્પ મુજ કને, કેમ આવે તમ હાથ; એમ કહીને દેખાડીયું, અચરત પામ્યું સૌ સાથ. ૪ એમ કહીને કહાડીયું, જુવે છે સઘળા લોક; એ સાચું કેમ માનીએ સાચું જુઠું ફોક. ૫ એમ કહીને તેડીઓ, એક અંધ જતોતો વાટ; આ નરને કરો દેખતો, તો સાચી માનીએ વાત. ૭ આંખડીમાંહિ અંજન કર્યું, પાંખડી પુષ્પની એક; ફાટી પડલ ઉડી ગયું, ને રહ્યો તેનો ટેક. ૮ ઘણા વરસની ખોડ હતી, તોરાંશ થયાં લોચન; ફકીરને ચરણે નમ્યો, હરખ ધરીને મન. ૯ જીવતદાન જાણે આપીયું, ને ટાળી હમારી ખોડ; એમ કહીને કરી વિનતી. નમે છે બેઉ કર જોડ. ૧૦ અચરત પામ્યા ચારે જણા, નિશ્ચે એ તો વાત મારી કરીને લીજીએ, અથવા કરીએ ઘાત. ૧૧ એમ કહીને ઉઠિયા, ગ્રહી નગન તરવાર; એ ફુલ અમને દિજીએ, નહિ તો મારું આ ઠાર.

ચોપાઇ—એમ કહીને ઉઠ્યા જોધ, અંતઃકરણમાં આણી ક્રોધ; ખુશી થઇને અમને આલ, નહિતો આવ્યો તારો કાળ; આપોતો જાવાદઇશું, નહિતો મારીને લેઇશું; ત્યારે પસ્તાયો પોતે તે દિશ, વગર સમજ્યું કર્યું આ હશ; બધી ચતુરાઈ મારી ગઇ, મેં તો ફુલ દેખાડ્યું લઇ; માટે લખી વાત મટવાની નથી, હજુ દુઃખ કેટલું સર્વથી; મુજ પિતાકેરૂં તો દુઃખ જશે, દેખાશે આંખેને સુખીયો થશે; પછી પ્રભુએ દુઃખમાં નાંખી એ, જશ મહિમા તેને વાધિયો; અંતે ધર્મ તરવાનો સહી, ન આપું તો મારે અહીં; એમ વિચાર્યું મન મોઝાર, આપ્યું ફુલ નવ લાગી વાર; શા સારૂ મારો છો

તમો, લ્યોને ફુલ આપુ છું અમો; ગુલબંકાવળી તણો છે બાગ, લાખો ફુલ છે તેની માંહય તમારે મન અમુલખ સર્વથી, અમારે મન કોડીનું નથી; એમ કહીને આપ્યું હાથ, ચારે જણા હરખ્યા મન સાથ; મુકી ફકીરને ત્યાંથી વળ્યા, પોતાને દેશ સમીપે પળ્યા; કુચ મુકામે ચાલ્યા જાય, આવ્યા સીરકસ્તાન માંય; નગર મધ્યે વધામણી ગઈ, કુંવર રાયના આવ્યા સહી; ઓસિગણ પોતાને થઈ, જલહરાજા હરખ્યો તહીં; ઉઠ્યા તે વેળા તે દન, પુત્રનું મુખજોવા થયો પ્રસન્ન; જે વેળા જોઈશું પુત્રનું મુખ, તે વેળા ટળે મારૂ દુઃખ; એમ વિચારી મનમોઝાર, સ્વારી કીધી તૈયાર; ગામને બહાર જઈ સભા ભરી, અઢારે વરણ આવીને અડી; અમુલખ વસ્તુ લાવીયા, તે જોવાને સહુ આવીયા; ધાર્યું ખુશાલી અપરંપાર, ચાર કુંવર આવ્યા તે ઠાર; દંડવત કરી લાગ્યા પાય, રાજાએ ચાંપ્યા રૂદિયામાંય; પુછે હકીકત રાજા તહીં, સક્ષેપે વિસ્તારી કહી; મહા દુઃખથી આવ્યા છીએ અમો, શું વિસ્તારી કહીએ તમો; એમ કહી મુકયું તે ઘડી, સૌને વાતતો અચરત અડી, વખાણ કરે તે વારંવાર, ધનધન તમારો અવતાર; તમ વિના કોણ કરે કામ; બત્રીશલક્ષણા તમારૂં નામ. ત્યારે ચાર કુંવર બોલ્યા તહીં, અમો ગયાતો લાવ્યાસહી; બીજો કોઈ લેવાને જાત, તો નિશ્ચે પામત ઉતપાત.

દોહરા—એમ વખાણ સૌનાં સુણી, ને ચારે હરખ્યા મન; તે ફુલમાંથી કાઢી પાંખડી, મેલી તેણે દન. ૧ અંજન કીધું આંખમાં, પોતાના પિતાય; નેત્ર પડદો ફાટી ગયો, થયો દેખતો રાય. ૨ અંધ તે લોચન પામીઆ, તેથી બીજું શું સુખ; દાન પુન્ય દીધાં ઘણું, ભિ

ક્ષુકની ભાગી ભુખ. ૩ કંચન મેહ વરસાવનો, પાછો વળ્યો પુરમાંય; ચારે પુત્ર મુખ આગળે, શોભા કહી ન જાય ૪ કોઇ વધાવે મોતીડે, કોઇ પુષ્પેરે વિશાળ; ઘેર ઘેરથી લે વારણાં, નાના મોટી નાર. ૫ છત્રીશ વાજાં વાજી રહ્યાં, બોલે બંદીજન ભાટ; જાચક જશ બોલે ઘણા, નહીં કોઇને ઉચાટ. ૬ વાજતાં ગાજતાં આવીયા પોતાનણે મુકામ; ખુશાલી વાગી સર્વને, મુખથી બોલ્યો તે ઠામ ૭ ફરી લોચન મુજને આપીયાં, પરમેશ્વરે બીજીવાર; તે પ્રતાપ મારા પુત્રનો, સફળ કર્યો અવતાર. ૮ નેત્રસમાન બીજું નહીં, ઘણી ખુશી મુજ મન; હવે ખાઓપીઓ ખુશી કરો, નગર મધ્યે સૌ જન. ૯ એક વરસલગી રહી, કોઇ નવ કરે વણજ વેપાર; ખાન પાનને રંગ રાગ, કરે સૌ નરને નાર. ૧૦ ધન ભંડાર ભરાવીયા, ગરીબલોકને ઘેર; આઠે પહોર ને સાઠે ઘડી મોજ કરે બહુ પેર. ૧૧ ખુશાલી વાગી ઘર ઘરે, વાજે ઢોલ મરદંગ; ખાય પીએને મોજો કરે, આણંદ સૌને અંગ. ૧૨ તાજલમુખ પાછો દુઃખી થયો; તે રહ્યો વન મોજાર;હવે ગુલબ કાવળી જાગી ઉઠી,કહું તેનોવિસ્તાર

ચોપાઇ—એ વાત તો અહીંથી રહી, બંકાવળીની શી ગત થઇ; તે પહેરી વસ્ત્ર નિકળી બ્હાર, આવી હોજ ભર્યો તે ઠાર; મુખ પખાળ્યું હેતજ કરી, વેણ છુટી જે સુંદરી; નજર પોતાની હાથઉપર ગઇ, વીંટી પોતાની કરમાં નહીં; મુદ્રિકા કોઇ નરની સહી, અચરત વિનતા મનમાં થઇ; આને કારણ શું કિરતાર, કોણ પુરૂષ આવ્યો આ ઠાર; એટલી ચોકી નિટાળી કરી, કો નર આવ્યો હિમત ધરી; એમ વિચાર કરે મનમાંય, ગઇ નજર તે તળાવ છે ત્યાંય; તેમાં જુવેતો ફુલજ ન

હીં, ચાર દિશાએ જુવે તહીં; અચરજ શરખું થયું આ ઠામ, કોણે કર્યું તસ્કરનું કામ; તે નરે પીધું અમ્રતનું પાન, નજરનાંખી ગયો તે ઠામ; દેવદાનવથી ન અવાય ઘણું વિમાસણ મનમાં થાય; ધન ધન તેરી માતાની કુખ, તે નર જોઇગયો મુજ મુખ; નગ્ન જોઇ તેણે મારી કાય, મેં નિશ્ચે કર્યું તે આંય; પુષ્પ મેમલ તેણે સંગ લીધ, ગયો કામ પોતાનું કરી સિધ; નખથી ને માથે નિહાળી ગયો, હવે શો ઉમેદ તે નરને રહ્યો; નિંદ્રામાં મેં જાણ્યું નહીં, ગયો વીંટી બદલી તહીં; અધર નિહાળી ગયો મુજ મુખ, કુચ ઉપર મુક્યો હશે હાથ, નિહાળી હશે મારી જાત; વ્રત ભંગ કુંવારીનું કર્યું, હવે બીજે ચિત્તે કેમ ધરૂં; માટે તે નર સાથે વરૂં, નહીં મળે તો નિશ્ચે મરૂં; નર મુજ પ્રાણજીવન આપ, અવર પુરૂષ ભાઇ ને બાપ; માનવની બુદ્ધિ આ ઠાર, તે વિના બીજો કોઇ અવતાર; એમ વિચાર્યું પોતે મન, એક સહસ્ત્ર પરી તેડી તે દન; સર્વે આવીને ઉભી તે જાણ, ત્યારે ક્રોધ કરીને બોલી વાણ; તમે શું ચાકરી મારી કરી, ફુલ અહીંથી કોઇ ગયો હરી; તે નરને લાવોની નાર, નહીંતર મારી નાંખીશ આ ઠાર; અઢાર હજાર રાક્ષસ અધિપતિ, તે સાથે બોલી વિનતી; તમેશું રક્ષા કરી આ ઠામ, ખોઇનાંખ્યું મુજ પિતાનું નામ; બાગનું ફુલ લેઇગયા સહી, પિતાને જવાબ શું દેશો તહીં; માટે શોધીકાઢો તતકાલ, લઇજનારાના જોઉં હવાલ એક સહસ્ત્ર પરીશું બોલી વાણ, શોધી લાવો નહીં તો ખોશો પ્રાણ; એરીતે ચમકાવ્યા સૌ, સૌને રીસ ચડી છે બહુ.

દોહરા—રાક્ષસ સઘળા કોપીયા, કોણે કર્યું એ કામ;
અપકિરતી થઇ જગતમાં, બોળ્યું આપનું નામ. ૧

ખોળ કરાવી અતિ ઘણી, મોકલ્યા રાક્ષસ દશ વીશ; પકડીલાવો ચોરને, તેનું છેદીએ શીશ. ૨ હજારરાક્ષસ દોડીયા, કોઇ ગંગાને પડવી જાણુ; પહાડ પર્વત જંગલ સહી, શોધી વળ્યા નિર્વાણ, ૩ ધણુ. મુલક શોધી વળ્યા, પણ નવ લાગી વારઃ નિરાશ થઇ સૌ આવીયા, દેખાતા વિકાળ. ૪ નામ નિશાન જાણ્યું નહીં, તે કેમ આવે હાથ; નિરાશ થઇ બેઠા સહુ, રાક્ષસ કેરી સાથ. ૫ ઠામઠેકાણું તેહેં મળે, તો શોધી કહાડીએ ગામ; મારી મ્હોંમાં લાવીએ, પાછું ફુલ આ ઠામ. ૬ એમ કહીને કળકળ્યા, કોણ પુરૂષ એ સોગ; સૌનું મુખ ઉડી ગયું, કારણ ન કળે કોપ. ૭ સહુસ્ર પરી શોધી વળી, મુલક અપાર; થાકીને આવી સૌ, બકાવળી જે હાર. ૮ કરજોડી કરી વિનતી, જોયા પહાડને વન; વસ્તી જોઇ બીજી વસી, શું કહું મુખે વચન. ૯ ગુલબંકાવલી વિચારીયું, મારે કરવું એ કામ; જોઇ પ્રપંચ કર્યા વિના, કેમ પહોંચે એ ઠામ. ૧૦

ચોપાઇ—માનવ લોક જોઉ સર્વથી, તેને બુદ્ધિનો પારજ નથી; માટે જોઉં ત્યાંના લોક, કદાપી સમરે મનના શોક; આવું મન વિચારી કરી, ઉડી સમુદ્ર પરવરી; ઉત્તરદિશાનો જોયો દેશ, બદલી કરી પોતાનો વેશ; જોતી જોતી તે પછી ગઇ, તોએ ભાળ નો લાગી નહીં; અનેક વેશ પોતાના કરી, નગરી બધી જોતી ફરી; પશ્ચિમદેશ નિહાળે સર્વ, નિરાશ થઇ મુકયો મન ગર્વ; ત્યાંથકી નવ જડી ભાળ, પછી દક્ષિણ ઉતરી તત્કાળ; અનેક રૂપ કર્યાં પ્રકાશ, જોયા દેશ આણી ઉલ્લાસ; બાગબગીચા મહેલ અવાસ, કોઇ સ્થાનક નવ પહોચી આશ, વાયુરૂપ તેની શી વાર, લીધો દક્ષિણ

દેશનો પાર; નિરાશ થઇ ત્યાંથી પરવરી, પુર્વ ભણી તે તો સંચરી; બુદ્ધિ પોતાની કરે પ્રકાશ, જોવાને લાગી તે ચોપાસ; ઘણા દેશ જોયા સર્વથી, તોએ ભાળ કાંઇ જડતી નથી; ત્યારે મનમાં થઇ નિરાશ, અરે દૈવનથી પહોંચતી આશ; એમ કહી ચાલી જેટલે, સીરકસ્તાન આવી તેટલે; જોવાને લાગી તે ગામ, ઘણી શોભા છે ઠામેઠામ; ઘેરઘેર વાગે ઢોલ મ્રદંગ, રાગ આલાપે નવલા રંગ; ખાનપાન થાય અપરંપાર, જોતાં અચરજ પામી નાર; ઘણા મુલક જોયા સર્વથી, પણ આવી ખુશાલી કંઇ નથી.

દોહરા—તે નગરમાં સંચરી, ધરી મરદની કાય; પુછવા લાગી લોકને, શો હરખ છે પુરમાંય. ૧ ઘેર ઘેર રંગ મચી રહ્યો, હરખે સહુનાં મનઃ વસ્ત્ર આભુષણ સર્વે સજ્યાં, શું છે દિવાળીનાં દન. ૨ એવાં વચન શ્રવણે સુણી, બોલ્યા તે પુરના લોક; નિત દિવાળી આ દેશમાં, નથી કોઇને મન શોક. ૩ અમારા રાજાનાં નેત્ર ગયાં, નથી કાંઇ તેનો ઉપાય; હકીમ એક બોલ્યો અહીં, ભરી સભાની માંય. ૪ ગુલબંકાવળી પુષ્પ મળે સહી, અંજન કરે જો રાય; સો વરસનો અંધ હોય જો કદા, તરત દેખતો થાય. ૫ એવાં વચન તેનાં સુણી, ખોળ કરાવી અપાર; કાંઇ ભાળ લાગી નહિ, દીલગીર થયો તે રાય. ૬ એના પુત્ર છે ચારે પરાક્રમી, તેણે કરી સલામ; જંગલ જંગલ તે ભમ્યા, લાવ્યા ફુલ આઠામ. ૭ અંજન કીધું આંખમાં, થયો દેખતો રાય; ખાંપણ ટળિયું આંખનું, આનંદ અંગ ન માય. ૮ પૃથ્વિપતિ ઘણું રિઝીયો, બોલ્યો મુખે બોલ; એક વરસ લગી સૌ મેદની, ખાવો પીવો કરો ક-

હોલ. ખજાના આપ્યા છે ૯ ગર્થના, જેને જોઇએ તે ખાય; નીત દીવાળી સર્વને, આનંદ અંગ ન માય. ૧૦ એવાં વચન તેનાં સુણી, હરખી બંકાવળી મન; ધનધન ભાગ્ય માહરૂં, ધન આજનો દીન. ૧૧ સફળ જન્મ મારો થયો, મળી નિશાની આ ગામ; પુત્રતણો એ તસ્કર સહી, મુજને મળીયો આ ઠામ. ૧૨ પ્રસન્ન થઇ મનડા વિષે, ગઇ શહેરની બહાર; આગળ જળ છે નદીતણું, ઉતરીયા તેણે ઠાર. ૧૩ જળક્રીડા વિનતાએ કરી, શુદ્ધ કર્યું શરીર; અદભુત રૂપ કર્યું નરતણું, જાણે કોઇ બાવનવીર. ૧૪ દેવતાઇ વસ્ત્ર અંગે ધર્યાં, સજ્યાં ત્યાં સાંભળો સોળ, મરાઠી પાઘ મસ્તક ધરી, મુખે રાતાં તબોળ. ૧૫ સ્વરૂપ પ્રકાસ્યું પોતાતણું, નરતણી કરી કાય; કોઇ દ્રષ્ટે જોઇ નવ શકે, જબકારે આંખ મીંચાય. ૧૬ કેડે કટારી વાંકડી, શોભે ધનુષ ને બાણ; શોભાથી આવી પુરવિષે, ચતુરા ચતુરસુજાણ. ૧૭

ચોપાઇ—જોઇને હરખ્યા સૌ લોક, જે દેખે તેના સમીયા શોક; ઘણી સેકોમળ તેની કાય, સ્વરૂપે ચંદ્ર સુરજ જંખવાય; એવું કારમું કીધું રૂપ, જે દેખે તે હરખે ભુપ; નર નામે મુક્યા હુંકાર, એ કોઇ દેવાંશી અવતાર; સ્ત્રી દેખી કામાતુર થાય, ધનધન એ નરની કાય; શોભાતણું એ છે સુખ, એવું રળીઆમણું શોભે મુખ; એમ મોહ પામ્યું બધું ગામ, ફરે છે પુરમાં ઠામોઠામ; જે દેખે તેનું મન ચળે, તેની પાછળ નર નારી પળે; તે ખબર રાજસભામાં થઇ, તખ્તપર બેઠા તે તહીં; અરજ બંગીએ કરી સલામ, માંડી વાત કહી તે ઠામ; કોઇ પુરૂષ આવ્યો નગરીમાંય, તેની શોભા

કહી નવ જાય; જાણે ઈંદ્રાસનનો ભુપ, ધરી આવ્યો માનવનું રૂપ; તેની શોભા કહેવાતી નથી; તેનીસમાન કોઇ પૃથ્વીમાં નથી; ઘેલાં કીધાં કીધાં સૌ નરને નાર, જોવા મળી સૌ ઠારોઠાર; અરજ બંગીનાં સુણી વચન, જલદરાયનું હરખ્યું મન; તે પુરૂષને લાવો અહીં, એવી મુખથી વાણી કહી; ઘણું સ્વરૂપ છે રૂડી કાય, જોઇએ તેને લાવો આંય; વજીર મોકલ્યો તેણે ઠાર, માન દઇને લાવો આવાર; ઉઠ્યા વજીર નામીને શીશ, આવ્યો બજારભણી તે દીશ; કરી સલામને જોડ્યા હાથ, પછી વાત કરી તે સાથ; ધનભાગ્ય ધરતીનું સહી, તમ સરખો નર આવ્યો અહીં; પ્રસન્ન થયું છે બધું ગામ, ભલે પધાર્યા આણે ઠામ; રાજસભામાં ચાલો સહી, રાજા મળવા ઇચ્છે તહીં; મુજને મોકલ્યો તેડવા કાજ, સભામાં જ્યાં મહારાજ; દીન વચન વજીરનાં સુણી, બંકાવળીએ વાણી ભણી; શાને દિલગીર થાઓતમો, ચાલો સભામાં આવું અમો; એમ કહીને ચાલ્યો તહિં વજીરતણી ઝાલી છે બાંહ; રાજસભામાં ઉભા જઇ, જોતાં ખુશાલી સૌને થઇ; રાજાએ દીધાં સન્માન, મુખવાસ આપ્યાં બીડાં પાન; કોણ દેશ નિકળ્યા શા કામ; કોણ જાતને શું છે નામ, ત્યારે બંકાવળી બોલી તે ઠામ; મગધ શહેર અમારૂં ગામ. સોદાગરકેરો હું તન, પુષ્પસેન મુજ નામ રતન; ઉમેદવાર ચાકરીનો સહી, દાણો પાણી ત્યાં રહેવું જઇ; સુણી વાતને હરખ્યો રાય, મારી પાસ રહો ભાઇ આંય.

દોહરા—જલદ મુખ એમ બોલીયો, ભાઇ રહો અમારે ઘેર; મનગમતો મહીનો લીયો, મોજકરો બહુપેર. ૧ મારી પાસે બેસી રહો, નવ કરવું હવે કામ; ખાઓ

પીઓ સુખ ભોગવો, આવો આપ મુકામ. ૨ એવાં વચન સુણી રાયનાં, બંકાવળી રીઝી મન; રાજસભામાં નિતે રહું, કબુલ કર્યું વચન. ૩ ભાળ મળી મને ગામમાં, મળશે મારો ચોર; હિમત રાખીને રહું પુરૂષ થઇ આ ઠાર. ૪ નિશા પડી તેણે સમે, બેઠા સભામાં રાય; ચાર પુત્ર પેલા આવીયા, પડ્યા પિતાને પાય. ૫ ચુંબન દઇ ચાંપ્યા રૂદે, બેસાડ્યા લઇ પાસ; સભા સૌ જોઇ રહી, પામી મન ઉલ્લાસ. ૬ ત્યારે બંકાવળી ઓચરી, ધનુષ્ય ધર્યું છે જે હાથ; કુણ પુરૂષ એ કોણતણા, કેમ આવ્યા આ ઠામ. ૭ ત્યારે સભા સૌ ઓચરી, એ રાજાજીનાં તન; ગુલબંકાવળી ફુલ લાવીયા, કર્યાં દીવ્ય લોચન. ૮ એવાં વચન શ્રવણે સુણી, જોયાં નરનાં મુખ; પરિક્ષા કરી તે નરતણી, પામી મનમાં દુઃખ. ૯ મુરખનો સરદાર એ, બુદ્ધિહીન અપાર; મુખ જોતાં કીંમત કરી, ક્ષણમાત્ર મોઝાર. ૧૦ એ નરતણો શો આશરો, તે નર બાવન વીર; ધન છે તેની માતને, જેણે જોયું મુજ શરીર. ૧૧ તે નરતણા એ ચોર છે, દગો તે સાથ કીધ; ફુલ લીધું તે પાસથી, જશ જગતમાં લીધ. ૧૨ ભાળ તેની મળશે આંહી, એમ વિચાર્યું મન; પ્રભુજી આશા પુરશે, સમરથ જગજીવન. ૧૩

ચોપાઇ—એ વાતતો અહીંથી રહી, તાજલમુખની શી ગત થઇ; ફુલ ન રહ્યું પોતાની પાસ, છેક થઇ બેઠો નિરાશ; મહેનત મારી મિથ્યા ગઇ, કિરતી જગમાં તેની થઇ; લાખી આવશે લઇને વહાણ, મુજ વિના તે તજશે પ્રાણ; અને સ્ત્રીની હત્યા થશે, કેઇપેરે તે છુટશે; મનમાં કર્યો વિચાર, ચાલ્યો ત્યાંથી રાજકુમાર; જે

રસ્તે ભાઈ ગયા હતા વહી, તે પગલે પગલે ચાલ્યો સ
હી; થોડા દિવસમાં ગયો તે ઠામ, સીરકસ્તાન છે પો-
તાનું ગામ; જોજન એક રહ્યું તેહ, ચતુર નરે વિચાર્યું
એહ; જો કદાપી નગરમાં જાઉં, તો તો તરણાથી હલ
કો થાઉં; મારી વાત કોઇ માનશે નહિ, મુજને મારી
નાંખશે સહી; પિતાતણે મન હું તો કાળ, નામ સુણતા-
માં મારા બેહાલ; મારૂં મ્હોં જોવાનું નથી, માટે ત્યાં
જાવાનો નહિ કદી; માટે ત્યાં જાઉં તે ફોક, એવો મ-
નમાં પ્રગટયો શોક; નથી સુજતો એને એકે વિચાર,
બેઠા જંગલમાં ગુણભંડાર; એક તરફ નદીનું નીર,
એક તરફ ઝાડી ગંભીર; બેઠા કર કપાળે દઇ, અબો-
લા સાંભરી આવી તહીં; તેની કૃપાથી પામ્યો ફુલ, વ-
ળી વાળ આપ્યોછે અમુલ; કદાપી શંકટ પડે શરીર,
બાળજે ધુપ અગ્નિપર વીર; તરત આવીને કરવાની
સહાય, વચન આપ્યુંછે મુજ કરમાંય; તેને હું તોસમરૂ
આજ, તેવિના નથી સરવાનું કાજ; એવું આપવિ-
ચાર્યું મન, વહી પ્રગટ કર્યો તે દન; કાઢયો વાળ નવ
લાગીવાર, અગ્નિપર મુકયો તત્કાળ; આંચ લાગી તેને
જેટલે, અબોલાએ જાણ્યું તેટલે; થયું તે વિનતાને
જાણ, મારા પુત્ર પુત્રી દુઃખીયાં નિર્વાણ; તેણે વાળ મા
રો બાળ્યો સહી, તેની સુગંધ આવી અહિં; મારે ક-
રવું તેનું કામ, સ્વારી કરી તે ઠામ, અઢાર હાજર
રાક્ષસને લીધ, પોને પંથ કર્યો તે સિધ; સુગંધ વાળ-
ની આવી તહીં, તે દિશા ભણી વિનતા ગઇ; વાયુ રૂપ
તેને શી વાર, આવી જ્યાં બેઠા રાજકુમાર.

દોહરા—અઢાર હજાર સાથે ઉતરી, જ્યાં બેઠા રા
જકુમાર; પુત્ર કેમ સમરી મુને, શું છે દુઃખ આ ઠાર.

૧ આ જંગલમાં એકલા, તજી સજનનું સુખ; કેમએ
કલા આ વન વિષે, ને શું છે મનમાં દુઃખ. ૨ મેમુના
મારી દીકરી, તે તન મન મારૂં પ્રાણ; તેને મુકી વન-
માં ભમો. સાચું બોલો સુજાણ. ૩ ત્યારે રાજકુંવર
મુખ બોલીયોઃ માતાજી સઘળું સુખ; વૈભવ નાના પ્ર-
કારના, પણ એક વિત્યું દુઃખ. ૪ મેં તમને સમર્યાં
માવડી, સમજણ પાડે મુજ; સમરતાંમાત્રમાં આવીયાં
ટાળવા મારૂં દુઃખ. ૫ હવે આશા પુરો માવડી, તો તો
ભોગવીએ સુખ; એવાં દીન વચન તેનાં સુણી, દયા
આવી ગઇ મુખ. ૬ એ શું ઇચ્છા છે મન તાહરે, બો
લ સત્ય વચન; માતાજી શું ઓચરૂં, બોલતાં આવે
લાજ. ૭ તે દેવતાને દુર્લભ સહી, તે કયાંથી સરે મુજ
કાજ; અંબોલા મુખ ઓચરી, તજોની મન ચિંતાય ૮
જે કાંઇ ઇચ્છાછે મન વિષે, તે લાવી આપીશ રાય;
લાજ તજી મુજને કહો, તો કામ તમારૂં થાય. ૯ ત્યારે
રાજકુંવર મુખ બોલીયો, ચરણે નામ્યું શીશ; ગુલબં
કાવળી જેવો બાગ, કરવો છે આ દિશ. ૧૦ તેવો મ-
હેલને તેવાં ચિત્ર, તેવો હોજને તેવાં ઝાડ; કરી આપો
મુને માવડી, તો પહોંચે મનના લાડ. ૧૧ અંબોલા ત્યાં
વિસમે થઇ, એ થાય કેમ કામ; મેં બાગ જોયો નથી,
નથી જોયો મહેલ મુકામ. ૧૩ દીઠા વિના કેમ હું કરૂં,
મહેલ બેઠક રચના બાગ; સળંગ પડાવી તમને દેખ-
વ્યું, તે કેમ થાયે આ ઠામ. ૧૪ દીઠો હોય મેં દ્રષ્ટિએ
તો કરતી તમારૂં કામ; વિશકરમા તેડાવીને, રચાવત
ઉત્તમ ઠામ. ૧૫ માતાજી તમ કૃપાથકી, જોઈ આવ્યો
તે બાગ; કહો તો લખી દેખાડીએ, કાગળમાં સૌ વાત.
ચોપાઈ—કાગળ દુવાત ત્યાં લીધી સહી, ચીતરવા

ને બેઠો તહી; જે પ્રમાણે હતું તહીં, પટમાં ઉતારી દાખવ્યું તહી; વૃક્ષ બાગ બગીચા સાર, સર્વે માંડી કર્યો વિસ્તાર; તેવારે અબોલા હરખી મન, એ પ્રમાણે રચાવું તન; સેના સૌ પોતાતણી, તે સંગાથે વાણી ભણી; મહેલ રચાવો આણે ઠામ, દેવ રચના દેવતાઇ કામ; વિશકરમાને તેડીશું ઘેર, સામન સૌ લેઇ આવો પેર; હીરા ઝવેર મોતી ને લાલ, લાવો સ્થંભમાંહે પરવાળ; સોના રૂપાના ઢગલા કરો, તે દિશા ભણી પરવરો; આરસપહાણ લાવો આ ઠાર, જે જોઇએ તે અપરંપાર; એન હુકમ રાક્ષસને મળ્યા, દેશ દેશાંતર સૌએ પળ્યા; દેવરૂપ તેને શી વાર, જે માગે તે લાવે આ ઠાર; સોનું રૂપું મોતી ને લાલ, હીરા ઝવેર મણી પરવાળ; જુદાજુદા ઢગલા કરો, એવો બોધ અબોલાએ કર્યો. વળી કહેતામાં દોડ્યા તેવાર, કરતાં કામ નવ લાગી વાર; કહ્યા પ્રમાણે કીધુ કામ, સન્મુખ આવીને કરી સલામ; ત્યારે અબોલા બોલી વાણ, એક વચન કરો પ્રમાણ; વીસકરમાને લાવે અહીં, એવી મુખથી વાણી કહી- ત્યારે એક રાક્ષસ ઉઠ્યો તહી, વિશકરમાને લાવ્યો સહી; તે રાક્ષસ સાથે પંથે પળ્યા, જઇને અબોલાને મળ્યા; વિશકર્માએ કર્યો પ્રણામ, શું ફરમાવો મુજને કામ; ત્યારે અબોલા બોલી વચન, આ રાજકુંવર છે મારો તન; એ કહે તેવો રચવો બાગ, સરોવર મહેલ કરો આ ઠામ; માણેક મોતી હીરા ને લાલ, ઢગલા સર્વે દેખાડ્યા તે ઠાર; ઘટે તે મંગાવશું અમો, જડીત કામ કરોની તમો; એવાં વચન અબોલાનાં સુણી, વિશકરમાએ વાણી ભણી; મુજને નથી કાંઇ કરતાં વાર, નિશાની કરો તે ઠાર; દેવતાનું વરદાન મુ-

જને સહી, એક રાતમાં કરશું અહિ; માટે જે વસ્તુ કરવી હોય, તેની નિશાની કરાવો સોય; તે પ્રમાણે થાશે કામ, મીણાકારી સુંદર ધામ.

દોહરા—રાજકુંવર મુખ બોલીયો, ગુલબંકાવળી બાગ; તેવી રચના કરવી સહી, હું તો જોઇ આવ્યો તે જાણ. ૧ નકશો ઉતારી આપીઓ, હોઝ બાગ અપાર; જે જે વસ્તુ દિઠી તહીં, તે તે ચિત્રી ચોપાસ. ૬ જ્યાં જેવી શોભા હતી, ત્યાં તેવો ભરીયો રંગ; પટમાં સર્વે ચિતર્યું, આણી મન ઉમંગ. ૩ જગમત જ્યોત ઝળકી રહી, એવું કર્યું માંહે કામ; પટ સોંપ્યો પોને કર વિષે, વિશકરમા જેનું નામ. ૪ એ પ્રમાણે તમો કરો, મહેલ બાગ ને ઝાડ; મનોરથ પહોંચે મનતણા, પાળોની મુજ લાડ. ૫ દશ કોશ ફરતા સહી, કોટ કરો ચોપાસ; તેમધ્યે રચના કરો, પહોંચે મનની આશ. ૬ એમ કહી ચાંપ્યો કર વિષે, હરખ્યો જોઇને મન; એથી સવાયું થશે સહી, ધિરજ ધરો રાજન. ૮ એમ કહીને આપીઓ, રાજાએ તે ઠામ; નિશાન પાડી તેને સમે, રચવા માંડ્યું તે ધામ. ૮ દેવતાનું વરદાન, તેને શાની વાર ધારીને જોયું પટમાં, રચવા માંડ્યા તે ઠામ. ૯ બાગ બગીચા ને વાડીઓ, બારી અટારી માળ; પુષ્પ ઝાડને વનસ્પતિએ, પટ પ્રમાણે રચ્યો ખ્યાલ. ૧૦ જે મુખથી બોલે સહી, તરત તેવું થાય; ઈંદ્રપુરીની રચના રચી, એક રાતની માંય. ૧૧ જળહળ જ્યોત ઝળકી રહી, જાણે દીપકની જ્યોત; જાણે દિનકર ઉગીયો, એમ થઇ રહ્યો ઉદ્યોત. ૧૨ રજની વિતી તેણે સમે, થયું સંપુર્ણ કામ; અબોલા પાછી ગયા, કીધો દંડપ્રણામ. ૧૩ પટ પ્રમાણે સૌ કર્યું, ફુલ ઝાડ ને ધામ;

રજા આપો હવે મુજને, તો જાઉં મારે ગામ. ૧૪ અબોલા હરખી ઘણી, આપી તેને રજાય; વિશકરમા ત્યાંથી ગયા. પોતાના પુરમાંય. ૧૫

ચોપાઇ—જોઇ બાગને હરખ્યું મન, રાજકુંવર તેડ્યા તે દન; તારા કારણ રચાવ્યો બાગ. વૈભવ માંડો આ ઠામ; ઈંદ્રપુરી પૃથ્વીપર કરી, જાણે સ્વર્ગપુરી આવી ઠરી, તેથી શોભા અદકી હોય, ઉપમા કહી શકે ન કોય; સાંભળ રાજકુંવર આ ઠાર, તારા ભાગ્યતણો નહિ પાર; મૃત્યુ લોકના માનવ સહી, કસા લેખામાં ગણીએ નહિ; તે તારે આધીન થઇ રહી, ફરમાવો તે કરીએ સહી; પુત્ર કરીને બોલી રહી. તે વચન પાળુછું અહીં; ઘણું વેર માનવ સાથે જાણુ, જોતાંવાર ને લઇએ પ્રાણુ; તેને આધીન થઇને રહી, લખીત વાત તે મટે નહિ; એ સૌ પરમેશ્વરના ખ્યાલ, સુખ ભોગવો મારા બાળ; માતાજી પુત્ર તમારો સહી, આશા મારી પુરણ થઇ; એમ કહીને નામ્યું શીશ, અબોલા પ્રસન્ન થઇ તે દિસ; માથા ઉપર મુકયો હાથ, સુખ ભોગવો પેમુદા સાથ; હીરા માણેક ઝવેર અપાર, અરધો અરધ રહ્યા તે ઠાર; સોના રૂપાનો પારજ નહિ, તે સર્વે બક્ષુ છે અહીં; લેઇ ભર્યા અખંડ તેના ભંડાર, ખાતાં ખુટે નહિ લગાર; અબોલા ત્યાંથી પરવરી, લશ્કર લઇને ઠામે ઠરી; રાજકુંવરને હર્ષ અપાર, ઘણી રચના જોઇ તેઠાર ગુલબંકાવળીથી બમણું ધામ, તેની રચના ઠામે ઠામ; હવે ભાળ લાખીની જાણુ, આજકાલમાં આવશે વહાણુ; દરિયા કિનારે ઉભો જઇ, વહાણુ આવતાં દીઠાં તહીં; હરખ્યો મનમાં અપરંપાર, ગયો સામો તે રાજકુમાર; નજીક ઝાઝ આવ્યું જેટલે, લાખીએ નિરખ્યો

તેટલે; સ્વામી મલવાને આવ્યા સહી, ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ; મછવો મુકયો તેણીવાર, તે ઉપર બેઠી નાર રાજકુંવરની આવી પાસ, પહોંચી મનડાકેરી આશ; ચાકરનર ને સઘળી દાસ, ઉતર્યા સઘળા પોતાને આ વાસ; માલમતા ઉતારી લીધ, પાછાં વહાણ વિદાય કીધ; મોજકરે તે રાજકુમાર, જોઇ રચના વણું હરખી

દોહરા—બન્ને નારી આણંદમાં, સજ્યા શોળ શણુગાર; હાસ્ય વિનોદ કરે સહી, શોભાનો નહિ પાર. ૧ દાસદાસી ઘરમાં ઘણી, ફરેછે બાગ મોઝાર; એક ચાકર ઘરમાંથી નિકળ્યો, ગયો જંગલ બહાર. ૨ અરધો કોશ ચાલી ગયો, દીઠા માણુસ દસ વીસ; નજર પડ્યા તેહને, કાષ્ટ ધર્યાં શીશ. ૩ રાજાનો ચાકર બોલીયો, તમે કોણ માણુસ સાર; આ કાષ્ટ કયાં જઇ વેચશો, કેના નગર મોઝાર. ૪ ત્યારે સર્વે બોલીયા, સીરકસ્તાન હમારો મુકામ; પેટને અર્થે નિકળ્યા, વેચીશું તે ઠામ. ૫ તેવારે તે નર બોલીયો, ચાલો હમારે શહેર; કાષ્ટ વેચાવું તમતણા, દામ મળે સૌ પેર. ૬ તેવારે સૌ બોલીયા, આંહીં તો નહી કાંઇ ગામ; એ રાન જંગલ તો સહી, નથી વસ્તીનું નામ. ૭ તે નર કહે વસ્તી સહી, અરધો કોસ છે ગામ; જુઠું સીદ બોલું અમો, નથી મળવાના દામ. ૮ બમણા પૈસા લાગટો, તમો આવોને મુજ સાથ; એ વેચીને થાઓ વાણીયા, લેજો પૈસા હાથ. ૯ સૌ જણ સાથ મળી, આવ્યાં તેણે ઠામ; તે શોભા કહેવાતી નથી, શોભા નૈનામ ને ગામ. ૧૦ અચરત થયા સૌ મન વિષે, આને શું કહેવાય; હવે દીઠા માણુસ આવતાં, ત્યારે મનનો સંદેહ જાય. ૧૧ એમ વાત કરતાં આવીયાં, રાજાજી મુકામ; હકીકત

સર્વે કહી, ધર્યાં કાષ્ટ લેઇ ધામ. ૧૨ ગરીબ લોક અમે સહી, આપો મનગમતા દામ; એવું કહી છાના રહ્યા, હવે રાજા શું કરે કામ. ૧૩

ચોપાઇ—એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ખુશી થયો નગરનો ધણી; સો સો મહોર આપી તેણીવાર, ગરીબ જાણે કર્યો ઉપકાર; મુખથકી તેણે વાણી કહી, તમને અમે તો રહોને અહીં; ખાઓ પીઓ કરો કુળ કાજ, જે જોઇએ તે લોની આજ; એવાં રાજાના સુણી વચન, ખુશી થયાં સાકોનાં મન; તેનાં છૈયાં છોકરાં લાવી કરી, રહ્યા તે ઠેકાણે ઠરી; કોઇને મનઇ રાજાની નહિ, આવે તે વસે તહિં; પગ મેલવાને નથી કાંઇ ઠામ, એમ લોક મળ્યા તે ગામ. સીરકસ્તાન તો ભાગ્યું સહી લોક ઉચાળા લાવ્યા તહીં; કોટવાળ કરે નગરની રખવાળ, તેને કાને પડ્યો સવાલ; વજીરને તેણે જઇ કહ્યું, ઉત્પાત નગરમાં થયું; રૈયત બધી ઉચળી ગઇ; અડધી નગરી ખાલી થઇ; તમારૂં શહેર તજીને જાય, ત્યારે તે બોલ્યા મુખ રાય; ત્યારે વજીરને આવી આશ કહેવા લાગ્યો બેસી પાસ; બોલ્યા પછી મુખે સર્વથી, એ વાત મનાતી નથી; બાર ગાઉ ઉપર ઝાડી અપાર, વાઘ વરૂ ઘણા તે ઠાર; ત્યાં કોણે વસાવ્યું ગામ, દેવ રક્ષણ દેવતાઇ કામ; એનો અચરજ સરખું અહીં, જાઓ તમો જોવાને સહી; ત્યારે કોટવાળે વાણી કહી, નગર તમારે અધેર છે સહી; કસી ખબર તમે રાખતા નથી, શહેર ઉજડ થશે સર્વથી.

દોહરા—કોટવાળ કહે વજીરને, તે ઉપર કહું દ્રષ્ટાંત; પ્રભુ ગત છે અવનવી, ભાગે મનની ભ્રાંત. ૧ ઉત્તરદિશાનો એક રાજવી, સતવાદી અપાર; એકાથી

રાણી ઘર વિષે, રૂપતણો ભંડાર. ૨ એક પુત્ર વિના ઘર નહિ, નથી તેને કોઇ તન; રાત દિવસ ઝુરે સહી, નારીસહિત રાજન. ૩ ઘણા દિવસ એમ વહી ગયા, એક વિનતાનું ભળીયું ભાગ્ય; ઉદર ગર્ભ તેને વાધીયો, વિનતાને તે જાણ. ૪ પટરાણી તેને કરી, પામી ઘણું એક માન; પુરે માસે પદ્મણી, અવતર્યું સંતાન. ૫ પુત્રી તેને અવતરી, હરખ્યો રાજા મન; વાંઝીયા બાર ઉઘાડીયું, ધન્ય આજનો દન. ૬ રમાડે રાજા તેડી કરી. આણે અદકું હેત; પ્રિત અતિ અંતરમાં, તનમન ધન સમેત. ૭ ઘણા દિવસ એમ વહી ગયા, ફરી ગર્ભવંતી થઇ નાર; તે પણ પુત્રી અવતરી, રાજાને દરબાર. ૮ એમ કરતાં પુત્રી છ થઇ, સાતમું આધાન છે નાર; રાજા મુખથી બોલીયો, ક્રોધ કરી તે ઠાર. ૯ કદાપી પુત્રી આવશે દેઇશ ઝહાજા ઉપર સાન; ક્ષણએકમાં મારૂં સહી, તતક્ષણ કરીશ હાણ. ૧૦ પુત્ર જો કદી આવશે, તો ન્યાલ કરીશ આ નાર; તારે આધીન થઇને રહું, એમ બોલ્યો રાજા તેવાર. ૧૧ એમકહીને તે પરવર્યો, રાજસભામાં રાય; રાણી દુઃખ ધરે ઘણું, કહેતાં કહ્યું નવ જાય. ૧૨ લખીત વાત થશે સહી, એ નથી કોઇને હાથ; પ્રભુને ગમતું થશે, એમ વિચાર્યું તેણે મન સાથ. ૧૩ દશ માસ પુરા થયા, તોપણ આવી કન્યા; પુત્રની બુમ પાડી સહી, દાઇના ચાંપ્યા પાસ. ૧૪ જીવ જીવતદાન કારણે, જુઠું બોલી તે નાર; વાર પછી શું નીપજ્યું; તે માંડી કહુ વિસ્તાર. ૧૫ રાણી દાઇ મનસુબો કરે તેનો કહુ વિસ્તાર; ૧૬ એમાંથી શું નિપજે, તે કહુ આણે ઠાર.

ચોપાઇ—રાણી દઇ મનસુબો કરે, પુત્રતણી વા-

ણી ઓચરે; વધામણી મોકલી રાજાની પાસ, આવી દોડતી સભામાં દાસી. રાણીજીએ જનમ્યો પુત્ર રાજાજી વાંછ્યું ધરસુત્ર એવાં દાસીનાં સુણી વચન, રાજાનું ઘણું હરખ્યુ મન. વેહેચ્યા ગોળ ધાણાને પાન; જાચક જનને દીધાં માન; ધોળ મંગળને ગીત ગવાય; આનંદ સહુને અંગ ન માય. રાણિએ જોશી તેડયો તે જાણ; કરજોડીને લાગ્યાં પાય; ધરમતણા પીતા છો તમો જીવતદાન બખસોને અમો રાજાજી કહીતી વાત; આત્રશે પુત્રી તો કરશું ઘાત; સહુ પરમેશ્વર કેરો ખ્યાલ સાતમી પણ જનમી છે બાળ. મારી નાંખે મુને સર્વથી, વચન પોતાનુ લોપતા નથી; માટે જુઠી બોલુછું વાત છે પુત્રી પુત્ર કેહેવો સાક્ષાત, એમ કરી બચાવી છે ઘાત, તમ આગળ કહી સાચી વાત. તમારે ખોળે મુજ શીસ કહું તે કરો આ દીસ રાજ સભામાં જાશો ગુણવાન; રાજા દેશે સનમાન. કરાવશે જનમોત્રી તમ પામ જનમોત્રી આણી ઉવાસ વખાણ અપરમપાર પછે વહેમ મુકજો તે ઠાર બાર વરસ સુધી જોવું નહી મુખ તોતો રાજા થાશે સુખ; હવડાં મુખ જો જોશો સહી તોતો ઘાત થવાની અહીં બેમાં એકની થાશે ઘાત એ ટલી કેહેજો મુખથી વાત; માટે જીવતદાન અમને દીજીએ; એટલુ કામ તમો કીજીએ. અમુલખ મોતીનો આપ્યો હાર. જોસી પ્રસન્ન થયો તેવાર. ત્યાર પછી રાજસભામાં જાય; રાજા ઉઠીને ઉભા થયા; પુજા કરી લાગ્યા પાય; ભલે પધાર્યા સભાની માંય જનમ અક્ષર કરોને અહીં. રાણીને પછી મનથી કરયો વીચાર, સભા સહુ શાંભળે તે ઠાર, સકળ ગુણ સંપુરણ થશે, ચઉદ વિદ્યા જશ જાણે હશે. બત્રીશ લખણો થશે વીર,

ધનુરવિદ્યામાં થાસે ધીર; દશા રાહુમાં જનમ્યો બાળ તેનું ફળ કહુ તતકાળ. રાહુનું ફળ એવું છે મહ્ન, બાર વરસલગી મુખ જોવું નહીં; કદાપી મુખ જોશો સહી, તેતો વિઘન થાશે અહીં.

દોહરો—બાર વરસ જોતાં જશે ઉતરી જશે દોશ પછે પુત્રનું સુખ ભોગવો, એવો જોસીએ જોયો જોશ ૧ સ્ત્રીહત્યા રાજા કરે, પુત્રીની કરશે ઘાત; રાજા વચન લોપે નહી, માટે એમ સમજાવી વાત. ૨ વચન શીર ચડાવીયુ, રાજાએ તે ઠામ; હરખ ઘણો થયો રાયને, કરે મન ગમતાં કામ. ૩ જે જોઇએ તે મોકલે. ખાન પાન શણગાર; પુત્રીકેરો પુત્ર કરી, રમાડે તે વાર. આભુશણ પેહેરાવે નરતણા, પેહેરાવે પોશાક; બાર વરસ તો વહી ગયાં, એમ કરતાં તે જાણ ૫ માગુ આવ્યુ એ રાગનું, વિવાહ કર્યો તતકાળ; ખાંડુ આ પીને મોકલ્યુ, પરણવા તે બાળ ૬ રાજસભામાં પરવર્યો પેહેરી વસ્ત્ર શણગાર; જોઈ મોહ પામ્યા રાયજી, રીજ્યા અપરંમપાર ૭ ન્યાય અન્યાય ચુકાવે ઘણાં, ને લે ન્યાય અન્યાય; વળી અશ્વ બેસીને પરવર્યો, માગીયા રમવા જાય. ૮ કોઇ પાર પામે નહી, નર નિશ્ચે સહુના મન; તે ચતુરાને ચીંતા ઘણી, ઝુરે રાતને દીન, પેહેલી કાય મહારી થશે, વળી આવશે પરણીનાર; હાંસી થાશે જગતમાં ધિક ધિક મુજ અવતાર. ૧૦ મુજ માતાએ વિપરીત કરયું, કુળમાં લગાડી લાજ; હવે મરવુ પડશે માહરે કેઇ પેર સરશે કાજ. ૧૧ એકે વાત ન ઉકલે, શી થશે માહરી પેર; પરણી પ્રેમદા આવશે, થોડા દીવસમાં ઘેર. ૧૨ મહિમા માહરો સઉ જશે, પુરમાં થાશે વાત; વળી જોબન મારૂ ખીલશે, થાયે માહા ઉતપાત. ૧૩

માટે દેહ તજવા સહી, જીવું તેતો ફોક, કિરતી થાશે ચારદેશમાં વળી હસશે પુરના લોક. ૧૪ માટે દેહ પાડી મરૂ, જાઇ વન તમે જાર; કોઇ ખબર કહાડે નહી, કોઇ ન જાંણે વાત ૧૫

ચોપાઇ—એમ વિચારયું મન મોજાર. અસ્વીરાને થઇ તૈઆર; ઘોડા ઉપર બેસી કરી, તજ્યો દેશ પોતે સુંદરી. ઘણા દીવસ પંથે ચાલી સહી, અઘોરવનમાં વિનતા ગઇ; રાક્ષસ એક મોહોટો ગંભીર અશ્વ સહિત ચાઇ તેને તીર. દીઠો અશ્વ હરખ્યો મન, આજ તો મળ્યુ મુજને ભોજન; એમ વિચાર કરે જેટલે, રાજકુવરી આવી તેટલે. દીઠો રાક્ષસ પડયો શરીર; વિનતા ઉભી તેને તીર; કયાંથી આવ્યો આણે ઠામ, નહીં આવે માનવનું નામ. આ અશ્વસુધાં તને ખાઉં, પેટભરી માગે જાઉં; એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, વિનતાએ વાણી ઓચરી, વચન બોલ્યા તે પાળો તમો. મરવા આવી છું જી અમો: માટે કરડી ખાઓ હાડ, હું તો માનુ તમારો પાહાડ. એવા બોલ વિનતાએ કહ્યાં, રાક્ષસને મન આવી દયા; મરવા ઉપર રાજી મન શા દુઃખે મરો તમો. તે વિસ્તારીને કહો અહીં, ત્યાર પછી ખાવાનો સહી; કોઇને મરવુ વહાલુ નથી, કેમ મરવા આવ્યો સર્વથી, સાચી વાત જો નવ કહે મુને, તો ઇશ્વરની આણછે તુને; ત્યારે વિનતા બોલી તે જાણ, કરજોડીને લાગી પાય માહરા દુઃખતણો નહીં પાર, સંક્ષેપે કહુ વિસ્તાર; હુતો રાજાની છઉં દીકરી મુજ માતાએ ચોરી કરી, પુત્રતણુ તેણે લીધુ નામ, રાજસભામાં હરખ્યા તે ઠામ; પુરૂષનો વેશ રાખીને રહી કોઇએ વાત જાણી નહીં એમ કરતા વરસ થયાં તે બાર, માગુ આ

વ્યુ સભા મોઝાર; ખાંડુ મોકલ્યું તેણીવાર, વળી ત્યાંતો સુંદર નાર. એ અંધેર મુજ માતાએ કર્યું, તમ આગળ સાચુ ઓચરૂં; પરણી વિનતા આવશે ઘેર, ત્યારે શી થશે મારી પેર. પ્રફુલીત થાશે મારી કાય, તે કેમ રાખી મુજથી જાય; મોટી એબ લાગી છે શીશ, માટે ધસ્યા આવ્યા આ દિશ હાંસી થાશે અપરમપાર, શું મુખ દેખાડુ સંસાર; માટે મરવા આવી જાણુ ઇશ્વર આણુ સાચી વાણુ. એવાં વચન અબળાનાં સુણી દયા આવી તેને મન ઘણી દઇતે રૂપ તપેશ્વરીનું કર્યું અબળા સાથે એજ ઓચર્યું; એ વાત સાંભળજો તમો, સત બોલુંછું અમો.

દોહરો—તપેશ્વરી પછે બોલીયો, વિનતા સુણજે કાન; બેસ મારી પાસે સહી, સાંભળ કહુ તે વાત. ૧ મહા તપના જોરથી, તેને પુરૂષ કરૂ આ ઠાર; ઘેર જાઓ તમે સર્વથી, સુખે ભોગવો નાર. ૨ પુરૂષપણુ આપુ તુને, સ્ત્રીપણુ હુ લેઉં; મોજ કરો જઇ માનવી, જીવતદાન તો દઉં. ૩ સરત આપણે એટલી, એક આવે તન; પછે પાછુ આપો મુને, તો સત્ય વચન. ૪ ઊપકાર હું તુજને કરૂં, પરમાર્થનું પુન્ય; હું તપેશ્વરી છું તપ કરૂં, મારે કાંઇ નથી તેની નુન્ય ૫ શિખામણ તુજને કહી. તે રાખજો ચિત મોઝાર; વચન એ પાળજો તમો, ને સાંભળજો આ ઠાર. ૬ તો એ અરસપરસ કરૂં, મારી વિઘાનો પશ્ચાતાપ; કામ થયા પછી આવજો, નહી તો દઇશ સરાપ. ૭ પ્રતિજ્ઞા કરો વાતમાં, તો હું આપુ જાણ; બીજા કોઇ જાણે નહિ, એમ સિધ બોલ્યો વાણ. ૮ ત્યારે રાજકન્યા ચરણે નમી, ઘણી પ્રતિજ્ઞા કીધ; ઘણા સમ મુખે ઓચરી, સત્ય વચન દીધ. ૯ સુરજ ચંદ્ર

બે સાખીઆ, સાખી રાખ્યા શ્રી રામ; એક પુત્ર થયા પછે, પાછુ આપુ આ કામ. ૧૦ ત્યારે તપેશ્વરી રીજીયો, ધરયું પ્રભુનું ધ્યાન; આશા પુરૂ એ નારની, હું કરૂ પરમાર્થ કામ ૧૧ મારા તપના જોરથી. સફળ થજો એનો અર્થ; એનું સ્ત્રીપણું મુજને આવજો, એ થાજો પુરૂષ તરત ૧૨ એમ આશા પુરૂ એહની, જ્યાંસુધી થાય ફરજન; સત સમપ્યુ તે ઘડી, કર વિષે તે દીન. ૧૩ ઉગ્ર તપ ઘણાં કર્યાં, તે પુનતણો પ્રતાપ; અરસપરસ ત્યાં થઇ ગયુ, અન્યો અન્ય એ આપ. ૧૪ નારી ફીટી નર થયો, ચરણે નામ્યુ શીસ; સીધ કામ કરી આપજો એમ સીધે દીધિ આશીશ. ૧૫ ત્યાંથકી ચાલ્યો પાવા ફરી ગયો પિતા અવાસ; પોતાની નારી તેડી સહી, કર્યાં ભોગ વિલાસ ૧૬ વરસ બાર એમ વહી ગયાં થઈ ગર્ભવંતી તે નાર; પુત્ર એક અવતર્યાં, સુદર રાજ કુમાર. ૧૭ પછી તે રાજાએ વિચારીયું, પાળુ મારૂ વચન; આશા મારી પુરણ થઇ, ૧૮ સતવચન પાળુ સહી, જાણિ સાધના પાસ; આપુ પાછુ એહને, પ્રભુએ પુરી આશ

ચોપાઇ—હવે એ વાત અહીંથી રહી સિદ્ધ પુરૂશે શું કીધું તહીં; જપતપ સહુ તેનું ગયુ, તેની પાસે કાંઇ નવ રહયું બુધિ ભ્રષ્ટ તે વેળા થઇ ઈશ્વર ઉપરથી આસ્તા ગઇ; રૂવેરૂવેથી વાપીયો કામ, વેહેવ્યાકુળ થયો ન કામ તેથકી નવ જાએયુ, તપ ધ્યાન હર સહુ તેનું. ગયુ: મદોનમત થઇ વનમાં ભમે, કોઈ પુરૂષ મળ્યો તે સમે તેની સાથે માંડયુ ઘરસુત, સ્વામી કરીને રાખ્યો ભુપ; હાશ વિનોદ કરે તે ઠાર, એમ ત્રણ વરસ ગયાં તે ધામ. તે સિધને બાળક ત્રણુજ થયાં, બે પુત્ર એક પુત્રી કહ્યાં; ચોથી બથી ઉદર ગર્ભવાસ, એટલે

કુંવર આવ્યો તે પાસ. જઈ કરીને લાગ્યો પાય, દીન વચન બોલ્યો તે જાણ; મહરાજ એક થયો બાળ, પાછો આપવા આવ્યો તતકાળ મતવચન માહરૂ મિથ્યા થાય માટે આપવા આવ્યો આંઈ. તમારૂ તમને મુબારક સહીં, ઉપકાર કોઈનો ભુલી પે નહી; રાજકુવર એમ બોલ્યો વાણ, પાછુ આપવા આવ્યો નીર્વાણ, ત્યારે સીખ પછી બોલ્યો વાણ, સાંભળ રાજા ચતુરસુજાણ કદાપી કરીયે ઉપકાર, પાછુ નવ લઇએ લગાર. વગર વિચાર્યું કર્યુંછે કામ, માટે ફળ ભોગવું આ ઠામ મેં કર્યું તેવું કરશો નહીં, કરશો તો દુખ પામશો સહી. આ પરવશ થઇ છે મારી કાય. મેનો નર ભોગવ્યાછે આંય ત્રણ બાળક રમેછે બહાર, ચોથું છે મુજ ગર્ભ મોઝાર પાછું લઇને હુ શુ કરૂ; ફાટયું પેટ તે કયાં જઇ ઠરૂ. માટે મે તો આપ્યું તને, તે આપ્યું તે બક્ષશુ મને એમ કહીને આપી રજાય, રાજકુંવર ત્યાંથી પંથે પળાય સજન સહોદર મળીઓ તહીં, એમ કોઇએ જાણ્યું નહીં; અકળગતી પ્રભુની સહિ, તેની માયાનો પારજ નહી. નાર હતી તે નર થઇ.નર હતો તે નારી થઇ; એ વાતનો પુરો થઇ, કોટવાળે વજીરને કહી માટે શેહેરની તપાસજ લો, જશે શેહેર રાજાનેક હો; તેવી માયા રચી આ ઠામ. મોટું શહેરને ઊતમ ધામ લોક સર્વે રહયાં ત્યાં જઇ, એ વાતમાં શંદેહ નહી તે રીતે શેહેર તમારૂ જશે. માટે રહેજો ચોકશ પરમેશ્વરે રચો છે ખેલ, એ આગળ ઇંદ્રાસન સેહેલ; ત્યારે વજીરનું રીઝ્યું મન, કોટવાળ સાથે બોલ્યો વચન તમો નજરે જોઇ આવો અહીં, પકકી ખબર કહાડોની સહી; પછે કહીએ રાજાને જાણ, એવું વજીર બોલ્યો તેવાર.

દોહરો—કોટવાળ ત્યાંથી ઊઠીયો. થયો ઘોડે અસ્વાર છડી અસ્વારીએ પરવર્યો,જોવાને તેડાર ૧ દીઠી રચના દુરથી, જાણે સુરજના અવાસ; જાણે દીનકર ઊગીયો, એવી જોત પ્રકાશ. ૨ જોતાં ભુખ ભાગી ગઇ ધન આં હીના લોક; ધન નગરના અધિપતી, સમિયા સઘળા શોક. ૩ લોકે જઇ કહ્યું રાયને, કોટવાળ આવ્યો આ ઠામ; જે હુકમ હોય તે કીજીએ, વચન કરીયે પ્રમાણ ૪ બેસાડો રત્ન મહેલમાં, આગતા કરો જઇતાંય. એવાં વચન રાયનાં સુણી,કોટવાળની ઝાલી બાંય ૫ રત્ન મેહેલમાં લઇ ગયા, સુખ આગળ મેલ્યાં પાન રકતમણી સુવર્ણમાંજડી, જાણે શોળ કોટી એભાણ ૬ કોટવાલની વતી કેહવાતુ નથી, ચીતભરમ થયો તતકાળ જળહળ જોત ઝળકી રહી, થઇ રહ્યું ઝાકઝમાળ ૭ ફુવારા છુટે અનર ગુલાબના, બીજીશોનો નહીં પારઃ સુગધી નાના પ્રકારની, કહેતાં નવ આવે પાર. ૮ રાજકુવર ત્યાં આવીઆ, જાણે ઇદ્રપુરીનો રાય; કોટવાળ ઊઠી ચરણે નમ્યો, કરજોડી બેઠો ત્યાંહ. ૯ કુવર પ્રતે મુખ બોલીઓ, સીરકસ્તાન અમારૂ ગામ; ત્યાં સતવાદી રાજા વશે, જલતસંગ તેનું નામ. ૧૦ તેણે મોકલીઓ મને કહેવાને એક વાત; રીશ ન કરશો મુજ ઉપરે, તે માંડીને કહુ ખ્યાત ૧૧ કહ્યા પ્રમાણે હું કરૂ જોડીને બે હાથ;ત્યારે રાજકુવર બોલીઓ, સાચી કહોને વાત ૧૨ શું કહાવ્યુછે રાયજી, શી છે એમાં રીસ; જે કહેવડાવ્યુ તે તમે કહો. કરતા હમારા જગદીશ. ૧૩

ચોપાઇ—ત્યારે કોટવાલે જોડ્યા બે હાથ, બોલ્યા રાજકુંવરની સાથ; રમો છો દેવાંશી અવતાર એમ દેવ રચના દીઠિ આ ઠામ. શેહેર અમારૂ ઉજડ થયું, અહીં

આવીને વશિઆ સહુ. એક મેણુમાં બે તરવાર, કેમ રહેશે તે કરો વીચાર; અમે રોહેર સમિપે વસીયા તમે, કંઇ પેર કરશુંજી અમો. જુધ કરવુ હોય જો મન. તો તેયાર છે મારો રાજન; દગો કરવા આવ્યા આ ઠામ, એ વાતમાં રાજી નહીં રામ. એ વાતનો પ્રતીઉતર દીજીયે. પછે પંથ અમારો લીજીએ; ઇશ્વર આણુ એ વળા સહી સાચી વાત જો કહો નહીં. લસકર નથી; જો ઇતુ કોઇનું રાજ, નથી લડવાનું મારે કાજ નથી તમ સાથે મારે વહેર, હુ તો બેઠો છું મારે ઘેર; બેઠા ધ્યાન ઇશ્વરનું ધરૂ. સત્યવચન સાચુ ઓચરૂ. સત વચન પા ળુ પાંસરો, સુખે રાજ તમારૂ કરો; ત્યારે હરખ્યો કોટવા ળ મન, માગી શીખ ઉઠયો તે દન ગયો પાછો પોતાને ગામ, વજીરને મળ્યો તે ઠામ; વાત વિસ્તારી સહુને કહી, જે જે વાત તે સાથે થઇ, સરોવરને સધળુ છે ગા મ, ધણી સરખો રાજા તે ઠામ. મને ઘણી આબરૂ આ પી સહી, સંતોષીને મોકલ્યો અહીં ત્યારે વજીરની થઇ નીશ્ચય, આવ્યો રાજસભાની માંય; દંડવત કરીને ના મીયુ શીશ, પછે મુખ બોલ્યો તે હીશ. આપણા શેહર થી ત્રણ જોજન, ઘણી ઝાડી ભયાનક વન; ત્યાં તો વ સાવ્યુ કોઇએ શેહેર, દેવ કામ દેવતાઇ મેહેર ઇંદ્રાસન થી શોભા બહુ શું મુખે વિસ્તારી કહુ; આપણા લોક વસ્યા ત્યાં જઇ, અડધ નગરી ખાલી થઇ, કોટવાળને મોકલ્યો તે ઠામ, જઇને જોઇ આવ્યો બાગ; પુછી તા તને લાવ્યો પાર, તે પણ વાત કહુ આ ઠાર. ઘણું રૂપ ને શોભા વિશાળ, છે કોઇ પરમેશ્વરનો લાલ; કહે હું કાંઇ નડતો નથી. સુખે, રાજ કરો સર્વથી.

દોહરો—સુણી વચન વજીરના, અચરત પામ્યો રાય

સભા સહુ વિશામે થઇ એ કારણ શું કહેવાય. આપણા શહેરને પાદરે, કોણે વસાવ્યું ગામ; એવાં બે માથાનો કોણ છે, એમ રાજા બોલ્યો તે ઠામ. ૨ કોઇ સાચું જુઠું કહે, બેઠા સભાના લોક; રાજાને મન નિશ્ચે, થયું, પ્રગટ્યો મનમાં શોક, ૩ વજીર વચન મિથ્યા નહિ, નિશ્ચે સાચી વાત; રાજા ચિંતાતુર થયો, કઇપેરે ભાગુ ભ્રાંત. માનવતણો નહિ આશરો, કોઇ દેવ દાનવનું કામ; દેવ રચના તેને રચી, કીધાં નોતમ ધામ. ૫ કહાપી હું ત્યાં પરવરૂ, મળવા કારણ રાય; કેદ કરી રાખે સહી, તો હાસી થાય પુરમાંય. ૬ એમ વિચારીમન વિષે, વજીર શું બોલ્યા વાણ; તનો ચર્ચા જુવો સહી, તમે જાતે ચતુરસુજાણ. ૭ એ દેવ દાનવ કે માનવી, લ્યોની જઇને પેર; દેવ રચના કોણે રચી, તે શું છે કારણ ઘેર. ૮ માટે તને ત્યાં પરવરો, જુવો ચતુરાઈ ચાલ; કપટી હોય તો પાછા આવજો, નહિતર કરજો વહાલ. ૯ મિત્રાઈ તે શું કીજીએ, કોઇ હોય ચતુરસુજાણ; કપટી હોય તો જુદા કીજીએ, એમ રાજા બોલ્યા વાણ. ૧૦ એવાં વચન સુણી રાયના, ઉઠ્યા વજીર તે ણીવાર; છડી અસ્વારી પરવર્યા, જ્યાં સ્વર્ગપુર તે ઠાર. ૧૧ દીઠી રચના દુરથી, ઉદેકાર ઉદ્યોત; પુર વિષે તે પરવર્યા, જુવે દીપકની જોત. ૧૨ બાગ બગીચા ને વનસ્પતિ, મહેલ અટારી આવાસ; સુવર્ણમાં મણી જડ્યા, ઝળકી રહ્યા ચોપાસ. ૧૩ જોતો જોતો આવીયો, જ્યાં મોટા દરબાર; દીઠો વજીરને આવતો, શોભાનો નહીં પાર. ૧૩ અરજ કરી જ્યાં રાયને, વજીર આયો આ ઠાર; સીરકસ્તાનના રાયનો, એમ કહીને કરી સલામ. ૧૫

ચોપાઈ—એવાં રાજકુંવરે સુણી વચન, પ્રસન્નથઈ બોલ્યો તે દન; મોતીબાગમાં બેસાડો જઈ, હું મળવા ને આવું તહીં; આગતા સ્વાગતા કરો અપાર, પાન ફુલ મુકો ને હાર; એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ગયો સામો વજીરની ભણી; કરજોડીને કર્યો જુહાર, બેસાડ્યા મોતીના બાગ મોઝાર; પાનફુલ આપ્યાં મુખવાસ, સુગંધી મુકી છે ચોપાસ; અતરનો હોજ ભર્યો છે તહીં, ફુવારો જારી કીધો છે સહી; વજીર દીગમુઢ રહી ગયો, સામાં જોતાં અચરત થયો; ઠામે ઠામ મોતીના ઝાડ, એક મોતીનું નવ થાયે મુલ; એવાં કોટી મોતી ચોપાસ, દેવ રચના દેવતાઈ વાસ; માનવકેરૂં નથી એ કામ; શીવ વિષ્ણુ કે બ્રહ્માનું કામ; એમ વિચાર કરે જેટલે, રાજકુંવર આવ્યો તેટલે; વજીર ઉઠીને લાગ્યો પાય, નિશ્ચે દેવતા એ કહેવાય; એવું રઢીયાળું દીઠું રૂપ, ઈંદ્ર સરીખો દીઠો ભુપ; ત્યારે વજીર કરજોડી રહ્યો, રાજકુંવરે બોલજ કહ્યો; કોણ દેશ ને શું છે નામ, શા અર્થે આવ્યા આ ઠામ; ત્યારે વજીરે કરી વિનતી, સીરકસ્તાનનો પ્રથ્વીપતિ; જમહૃસંગરાજાનું નામ. તેનો મોકલ્યો આવ્યો આ ઠામ; વજીર તેનાં છીએ અમો, અરજ એક સાંભળોની તમો; આ દેવરચના દેવતાઈ મહેલ, એ આગળ ઈંદ્રાસન સહેલ; છો તમે ઈંદ્રાસનના ભુપ, ધરી આવ્યા માનવનુ રૂપ; અમારા ગામનું પાદર સહી, નૌતમ રચના કરી અહીં; જોએ અનેક મન માને સહી, માટે મુને મોકલ્યો અહીં; કૃપા તમારી હશે સહી, તો તો નગર વસવાનું અહીં; નહીં તો કોઈ માણસની થાશે હાણ, વિપરીત વાત સાચી નિર્વાણ; કૃપા દ્રષ્ટી તમારી હોય, તો રાજા મળવા આવે સોય; એવાં

વચન વજીરે લહ્યાં, રાજકુંવરે બોલજ કહ્યાં; તમારા રાજાને કહેજો સુખ, શાને તમો ધરો છો દુઃખ; સુખે ભોગવો તમારૂં રાજ, શાને મનમાં કરો છો લાજ; ચિંતા ફીકર કાંઈ કરવી નહીં, સુખે રાજ ભોગવો અહીં; મળવા આવો સુખે તમો, એ વાતમાં રાજી અમો; ત્યારે કરજોડી કરી વિનતી, આઠમે દિવસે આવશે અધીપતી; એમ કહીને મંદીર જાય, પાછો આવ્યો જ્યાંહે રાય

દોહરા—વીદાય કરી વજીરને, પોતે ગયો વિનતા પાસ; હશીવચન મુખ બોલીયો, આજ પહોચી મનની આશ. ૧ મુજ પિતા મળવા આવશે, જોપ્રશુ અન્યો અન્ય મુખ; વિજોગના સંજોગ થશે, થશે માંહોમાં હે સુખ. ૨ ઓસીગણ થાઉં તાતને, સેવા કરૂં આ વાર; આગતાસ્વાગતા કરૂં, તો પામીશ જશ સંસાર. ૩ ત્યારે મેમુદા ઓચરી, સમરો અબોલા માત; જે જોઇએ તે આપશે, થાઓ ઓસીગણ તાત. ૪ એવાં વચન સુણી નારનાં, ધુપે વાળ લઈ નામ; તરત ખબર તેને થઇ આવી પહોચી તે ઠામ. ૫ મેમુદા લાખી બે સુંદરી, ત્રીજો રાજકુમાર; હાસ્ય વિનોદ કરે સહી, આવી પોતે દ્વાર. ૬ મેમુદા ચરણે નમી, લાખી નમી તે સાથ; રાજકુંવર ચરણે નમીઓ, જોડી કરી બે હાથ. ૭ અબોલા રીઝી ઘણું, જોઇ નરનારીની જોડ; ઘણી પ્રસન્ન મનમાં થઈ, પહોચ્યા મનના કોડ. ૮ આ કોણ બીજી પ્રેમદા, કુવર કહે મુજ નાર; તે પણ જોઇ કરી બે હાથ અબોલા રીઝી ખોળામાં બેસાડીઆં, નરનારી બેઉ સાથ; હશી વચન મુખ ઓચરી, માથે ફેરવ્યો હાથ. કેમ સમરી મુજને તમો, કેમ બાહ્યો મુજ વાર; શી ઇચ્છા છે મન વિષે, તે માગી લ્યો તત્કાળ. માતાજી આપો

તમે, તે કોઇથી નવ અપાય; સ્વર્ગનાં સુખ ભોગવીએ
અહી, તે તમતણો મહીમાય. આ મેમુદા તમારી દીક-
રી, તેને મળવાનું થયું મન; સમરણ માત્રમાં આવ્યાં
તમો, ધન ધન આજનો દન. માતાજી એક બીજી વી
નતી, માત પિતા છે જેહ; તે જોવા આવે છે બાગને,
તેથી આણંદ વરસો મેહ. ઘણે વરશે જોશું અમો, મા
તપિતાનું સુખ, વિજોગનાં સંજોગ થશે, જોઇશું અ-
ન્યો અન્ય મુખ. એની આજ્ઞા હું કરૂં, તો થાય જગત
માં નામ; અબોલા કહે ઇચ્છા હોય, તે આપુ આરામ.

ચોપાઇ—માતાજી મળવા આવે પીતાય. તેને ઓ
શીંગલ આંહા;બાર કોસ અહીંયાથી ગામ રચના કરવી
બાહાર મુકામ એકેક કોશને છેટે સાર, તંબુ તણાવો
ઝાક ઝમાલ; રંગ બેરંગ જુજવી જાત, બહુ ભોજન
તેથી વીખ્યાત. બીછાના રંગબેરંગી સહી કીનખાબ
મુખમલ સીવાય નહી;તે બાર કોશ લગી જાણુ તે ઉપ
ર ચાલી આવે રાજન. આખરૂ આપુ મુજ તાતને,હું ઉ
મેદવાર મળવા માતને; અબોલા ત્યારે હરખ્યાં મન,
રાક્ષસને રજા આપી તે દન જરી તાણ્યા તંબુ જઇ કરો
એકેક ગાઉને છેટે ધરો કીનખાપ મુખમલના સાર, જ-
મીન ઉપર પાથરો નીરધાર તરુ જગા કાંઇ ખાલી ન
હી, જાઓ કરો તે વેગે જઇ; એવાં અબોલાનાં સુણી
વચન, સજ થયાં સઉ,રાક્ષસ જન. દેવતાઇ માયા મ-
ળી તેનેશીરાર, ધારી વસ્તુ કરે તે ઠાર; દેવ રચના કરિ
તે કામ કીધાં તંબુ નઉતમ ધામ. ખાનપાન ભરયાં તે
જાગ્ય, આવીને લાગ્યા તે પાય; સીધ કામ કરી આવ્યા
અમો, જે જે ફરમાવ્યુતું તમો. તેવા વચન રાક્ષસનાં
સુણી, અબોલાએ મુખ વાણી ભણી; કહ્યાં પ્રમાણે કી

ધુ તહીં, મળિ બેઠી અબોલા ગઇ. વળિ કદાપિ પડે જે કામ, તોનો સમરજો આણે ઠામ; એમ કહી અબોલા જાય, રાજકુંવરને હરખ ન માય. દેવ રચના બાર ગમાં થઇ, એવી રચના નવ જાએ કહી; રંગી બેરંગિ પાથરીઆં પાટ, શોભી રહી રસ્તાની વાટ લોક જોઇ-ને આવ્યાં તહીં રાજકુંવરને વાત કહી; હવે વાત અહીંથી રહિ, વજીર ગયો ત્યાં શિગત થઇ. જઇ જહલ રાજાને પાય; સઘળી વાત કહી જ્યાં રાય; મેહેલ બાગ રાજાનું રૂપ, ઇંદ્રપુરિ ઇંદ્રાસનનો ભુપ તે સીવાય કોઇ બીજું નહીં. તમને કહુ નિશ્ચે કરિ અહિ; નથી તેને કોઇ સાથે વેર, આદરમાન આપે બહુ પેર સકળ જનમારો મહારો કરિ; તમ પાસે આવ્યો પાછો ફરિ; નીબક હલાલ કરવાને કાજ, નહીતર ત્યાં રહેત મહારાજ એવાં વચન વજીરનાં સુણી, સભા સઊ અચરત થઇ ઘણું; રાજા રંજ્યો અતીશે કાય, આનંદ તેના અ ન માય

દોહરો—ગુલબ કાવલી પણ છે તહીં, સભા તણી મોજાર; તેણે વાત મહુ સાંભળી; કરવા લાગી વીચાર તે નરતો નિશ્ચ સહિ, મારા ફુલ તણો હરનાર; જેની રચના મારે ત્યાં જઇ, એમ નિશ્ચે કર્યુ તે ઠાર. ત્યાં જલદરાજા રિઝાયો, જોઇ મેહેલને બાગ; ધન ધન તે નરને સહી, જેણે રચના રચી અથાગ. વજીર વખાણ કરે ઘણું જોઇએ તેનો આ ઠાર; એમ સ્વારી તઇયાર કરાં, ઘડી એક મે જાર. એવાં વચન સુણી રાયનાં હલકારા દોડ્યા ચોપાસ; ઠામ ઠામ જાહેર કર્યું, સેનાપતી જે વાસ. ઊમરાવ અમિર સરવે મળિ, થયા ઘોડેસ્વાર હસ્તી સહિત ટોળે મળ્યા, રાજાને કર્યો જુહાર. ચડી સ્વારીએ નિશરયા, માણસ એક હજાર; રશાલો સહુ

પોતા તણો, નીસરયો; શેહેરની બાહાર. અમીર સહુ પોતા તણા, વજીરને કોટવાળ; પુત્ર ચાર સહુ પરવરયા, જો કારણ તે હાર ગુલબંકાવળી મરદ સહી, તેનું બહુ પ્રાક્રમ; રાજા ચાલ્યો જોમમાં, ઘોડ ઉપર અસ્વાર. પુત્ર ચારે મુખ આગળે, છત્રીશ વાજાં વાય; ઘણી શોભાથી પરવર્યા, જોવા કારણ રાય. રાજાને હરખ ઘણો, ક્યારે જોઉં એની કાય; ખેતરવા બે ત્રણ ચાલીયા, ત્યાં દીઠો નૌતમ ધામ; બીછાના નાંખ્યા મુખમલનાં, દીઠા તેણે ઠામ. તંબુ દીઠા જરીતણા, જાણે ઝળકે ભાણ. જરી મંજરી કસબીતણી, ઉદેકાર ઉદ્યોત; જોઇ રચના વિસ્મે થયો, બીછાના અમુલ્ય છે જોત. તંબુતણી ઉપમા શી કહું, ઈંદ્રતણી સમતુલ્ય; હરખ ઘણો થયો રાયને, જોતામાં છે અમુલ્ય. વજીર પ્રતે વાણી કહી, તમે બાર કોશ પહોચ્યો મુકામ; ત્યારે આ શોભા કોણે રચી, દેવપટ મુકામ. રચના ત્યાં નૌતમ થઇ, અચરજ થયો વજીર; આ નૌતમ ખેલ નવો થયો, કાલે નહોતું આણે તીર.

ચોપાઇ—એમ કરતાં ચાલી આવ્યા પાસ, ચરણે આવી નમ્યા તે દાસ; કરજોડીને બોલ્યો તે દીશ, જલહરાજાને નમાવ્યું શીશ; આ વિશ્રામઠામ કર્યા તમ કાજ, એ સ્થળે વિશ્રામ કરો મહારાજ; ઘડી એક ત્યાં સુખીયા થાઓ, પછી ત્યાં મળવાને જાઓ; આગતા સ્વાગતા તમારી કીજીએ, લહાવો લાખેણો લીજીએ; એમ કહી લાગ્યા પાય, રાજા મનમાં અચરત થાય; અસ્વારી રાખી તે રાય, પોતે ગયા તંબુની માંય; શોભા જોતાં અચરત થયો, કહો ભાઇ આતે શું કહો; અચરત પામ્યા સઘળા લોક, સમ્યા તેના મનમાં શોક

કુંવર કહે શું કહું કથી, શોભાનો તો પારજ નહિ; સં ક્ષેપે કર્યો વિસ્તાર, એથી શોભા બીજી અપાર; દેવતા સરખા ત્યાં વિસમે થાય, સૌ રચના જોઇ તે રાય; ખાનપાન મેવા ને ફુલ, સુગંધ બહેકી રહી છે અમુલ; જલદરાય બેઠા ત્યાં જઈ, જાણે ઈંદ્રની શોભા છે તહીં ચાર ઘડી ઠર્યા તે ઠાર, પછી સ્વારી કરી તૈયાર; ત્યાં આબરૂં મુજને દીધ, સફળ જન્મારો મારો કીધ; કયારે જોઈશું એનું મુખ, ધનધન એની માની કુખ; એમ કહીને નિસર્યો બહાર, સર્વ લુંટાવી દિધું તેવાર; મુખ મલ બીછાના જરીના કામ, સર્વ લુંટાવ્યું તે ઠામ; રાં કલોક સો ન્યાલજ થયા, જલદરાજા સો વિસમે થયા; ઈંદ્રપુરી આશરે કામ, અનગલ બેઠા હશે ઠામ; ગણિત માં કાંઈ આવે નહિ, કેમ લુંટાવી દીધું અહીં; ત્યારે ચાકરે જોડ્યો હાથ, અરજ કરી બોલ્યો તે સાથ; તમારે મન અમુલ સહી, મારા રાજાને વિસાતમાં નહિ; સોનુ રૂપું ઝવેર ને લાલ, હીરા મોતીનો પરવાળ; સ્ફટીક મણી ને લીલામણી, જડીત મહેલની શોભા ઘણી; તે ને મનથી તૃણમાત્ર, તમ ઉપર કરૂં ખેરાત; એ હુકમ પ્રમાણે કીધું અમો, સુખે આગળ પધારો તમો; અચ રત પામ્યા સર્વે જન, વળી આગળ ચાલ્યો રાજન; ઝળકારે ઝળકારો થાય, તેથી રાજા ઘણો અકળાય.

દોહરા—જલદરાજા અચરજ થયો, વળી આગળ ચાલ્યો જાય; એક કોશ વળી ચાલીયો, ત્યાં દીઠી વળી રચનાય. બમણું કામ પેલાથકી, બીછાના શુભ અ-મુલ્ય; તેની રચના શી કહું, સુરજને વળી સમતુલ્ય. ઝળહળ જોત ઝળકી રહી, ઘણું ચિત્ર વિચિત્ર કામ; રાક્ષસ જાત સર્વે મળી, તેણે કીધો દંડવત પ્રણામ.

આગતા સ્વાગતા ઘણી કરી, દીયું ઘણું એક માન; અબીલ બરાસ મેવા ફુલ, મેવા ફળ ને પાન. એક ઘડી તેમાં કરી, વળી ત્યાંથી નિસર્યા બહાર; તે પણ લુંટાવ્યું સહી, ઘડી નવ લાગી વાર. ત્યારે રાજા મુખથી બોલીયો, શું કરોછો આ કામ; મારા ખાવીંદના હુકમથી, તમપર ખેરાત આ ઠામ. કશી ગણત્રી એની નથી, નથીખજાનાની ખોટ,હીરા ઝવેરના ઢગલા બારણે, તેને શી વાતની ખોટ. એ હજુરી રાયના, નથી દીઠી તે રચનાય; લુંટાવી દીએ એક પલકમાં, તે જોઇને વીસ્મે થાય એ વાત કરે તહીં, આણંદ અંગ ન માય; તાજલમુખને ખબર થઇ, કે આવ્યા મુજ પિતાય.

ચોપાઇ—ઘણું પ્રસન થયા તે વાર, પોતે સ્વારી કરી તઇયાર; મળવાને સામા પરવરયા, હરખ ધરિ પોતે સંચરયા. દિવ્ય વસ્ત્ર સજ્યા શણગાર;શોભા કેતાં નવ આવે પાર; કામદેવ સરીખુ રૂપ. ઇંદ્રનિ સરખો દિસે ભુપ. છડિ સ્વારીએ આવ્યો તહીં એક કોશ સામો પોતે સહી; તે જલદરાએ જાણી વાત, રૂંવે રૂંવેથી થયો રળીયાત ધન ધન મારે આજનો દન, પરમેશ્વર થયો પ્રસન; ઘેર બેઠે ગંગા મળી જોતામાં પાપ જાશે પરજળી. મારા પુન્ય તણો નહિ પાર, સામો મળવા આવ્યો આ ઠાર; એમ વિચાર કરે છે રાય રાજવર ઉભા છે ત્યાંય. જાણે બિજો દિનકર સુર; એવું ઝળકે મુખ પર નુર; સભા સરવે ઝાંખી થઇ, કોઇથિ સામુ જોવાય નહિ જાણે ચિતરાંમણુ લખિયા ભીંત, એમ થઇ ગયાં સઉનાં ચિત; જલદરાજા ઉઠયો તેની વાર. અન્યોઅન્ય કર્યો જુહાર. પ્રેમ આલિંગન દઇને મળ્યા, દુઃખ હતાંતે સઘળાં ટળ્યા;રાજકુંવરે કરિવિનતી,ભલે પધાર્યા

પૃથ્વીપતિ. ભલે પધાર્યા આણે ઠામ; પાવન કરો આ
વી મુજ ધામ; શરણે આવ્યા તમારે આજ; પુરણ ભા
ગ્ય અમારે કાજ રાંક જાણી કરૂણા કીજીએ, જશામહી
મા અમને દિજીએ; કરૂ સેવા હું રૂડી પેર, આજ પધા-
રો મારે ઘેર. શેના સહિત ચાલો મુજ સાથ; એમ કહિ
ને જોડ્યા હાથ; તેમ તેમ રાજા અચરત થાય;એ સાચુ
કે સ્વપ્નુ કહેવાય. બંકાવલિ સરવે જુવેછે ખ્યાલ, તે
પણ મનમાં થઇ ખુશાલ; એ નર સિવાય બીજો નહિ,
જોઉ ચરચા શું થાય અહિં એમ જોઇ સઉ અચરજ
થાય, ઊઠી ત્યાંથી સરવ સભાય; અસ્વારી થઇ તઇ-
યાર આગળ રાજા પાછળ રાજકુંમાર છત્રીસે વાજાં
વાજે સહી, બીજી શોભા નવ જાએ કહિ; એ રીતે આ
વ્યા પુર પાસ, જાણે શોભા સુરશ પ્રકાશ.

દોહરો—દીઠી રચના ત્યાં દેવનિ, ઉદેકાર ઉદ્યોત;
જાણે કોટી સુરજ ઉદે થયો, જાણે જલ હલ જોત બાગ
બગીચા રાવઠી, જાળિ અટારિને માલ; કામ બધુ સો
ના તણુ. માટે જડયા હિરાને લાલ. ઘર કોટને કાંગરા
સોના કેરિ તે કોર; દશ કોસનિ વસ્તી તહી, તે શોભા
અપરમપાર. વૃક્ષ ઝાડ ઝળકી રહ્યાં, સોના રૂપા કેરી
વિલાસ; માલેક લાલ લિલામણિ, ને સારૂ ઝળકે ભાસ.
કવિ કહેશું વરણવું, દેવતાઇ સઘળુ કામ શી રચના
તેનિ લખુ એ રચના એ ઠામ. દિગમુઢ સઘળા થઇ રહ્યા
એ કારણ શું કહેવાય;અવતાર સફળ સઉના થયા,એમ
કહીને જોતા જાય. જોતાં ચાલ્યા સહુ ગલિકુંચીને બ-
જાર. બાગ બગિચા રાવઠિ, આવ્યા મેહેલમાં તે ઠાર
રાજકુંવરે હુકમ કર્યો, હીરાબાગ કરો તઇયાર; ઉતારો
તેમાં રાયને, તેમાં શોભા અપરમપાર. જાણે કોટીદિપક

મનાળિઆ, જાણે અગકિ હિરાની જોત; બીજી રચના તેમાં ઘણી, ઉદેકાર ઉદ્યોત. જરીના બિછાના તકિઆ ત્યાં તેમાં પણ હીરાનાં કામ; બેસારયા તેમાં રાયજી, જાણે ઇંદ્ર શોભા તે ઠામ. ફુવારા જારી કરયાં, ગુલાબ અત્તર જ્યાં; સેર ધારા છુટે તહીં, સુગંધ બહેકી રહી ત્યાં. બીજી ખુશબોનો પારજ નથી, તરેહ તરેહનાં તેલ; ભરી છાબ ત્યાં પુષ્પએ, થઇ રહી રંગની રેલ. ભક્ષ ભોજન મુકયાં ઘણાં, મેવા ફળ પકવાન, આગતા સ્વાગતા કીધી ઘણી, કરાવ્યા અમ્રત આહાર; રાગ રંગ પછે ત્યાં થયા, ગુણકા નાચે તે ઠાર. આણંદ સૌને અતિ ઘણો, ખુશાલી સૌને અંગ; ગુલબંકાવળી મનમાં દુઃખ ધરે, તેનો કહું મહીમાય.

ચોપાઇ—ગુલબંકાવળી ધરે છે દુઃખ, ઉતરી ગયું તેનું મુખ; એતે શું કારજ કીરતાર, મારી સત્રળી રચના આ ઠાર; મહેલ બાગ બગીચા સહી, કોણ ઉંચકી લાવ્યું અહીં; મ્રતલોકમાં એ કેમ થયું, એવું દુઃખ કોણે મુજને કર્યું; એ રિધસિધ મારી સહી, કેમ કરીને આવી અહીં; મારે ફુલતણો એ નિશ્ચે ચોર, આ દુઃખ કેમ કરૂ ઘનઘોર; એ કઇ પ્રકારે આવ્યો અહીં, મુજને તો અચરજ સહી; એમ ઘણી દુઃખીઆરી તે થઇ, પછે પાંચ પરી તેડી તહીં; ગુસ કરી તે સાખે વાત, આ તો મોટો થયો ઉત્પાત; સર્વ વસ્તુ આપણી આવી આંય, એનો કારણ શું કહેવાય; આ દેવતાકેરો કોઇ, આપણો દેશ થયા અલોપ; મતી ભંગ થઇ પડી આંય, નથી સુઝતો એકે ઉપાય; તમે, જઇને જુવો તહીં, આપણો વાડી છે કે નહિં; ચાર ઘડીમાં લાવો તપાસ, પછી ફરી આણો આવો આવાસ; વચન વિનતાનું મસ્તક ધર્યું,

ગગનમાર્ગે પ્રવેશજ કરૂં; ઉડતી વિદ્યા તેને શી વાર, પવન પહેલાં આવ્યો તે ઠાર; એવો પરીતણો મહીમાય, ચાર ઘડીમાં પહોચી ત્યાંય; બકાવળીનો છે જે ગામ, વળી સર્વે જ્યાં છે મુકામ; ફરી વળી ને ચારે પાસ, દીઠી રચના પહોચી આશ; રતિભાર કાંઇ ઓછું નથી, ધારીને જોયું સર્વથી; ત્યાં નિશાની પોતાની કરી, પછી ઉઠી ચાલી સુંદરી; ચાર ઘડીમાં આવી તે ઠાર; ગુલબંકાવળીને કર્યો જુહાર; આપણી વાડી મહેલનેબાગ, સર્વે અનામત છે તે જાણ; આંહી અંતર નથી, એ નિશ્ચે વાત સર્વથી; એ પ્રભુતણી માયાનો નહિ પાર, કોઇ દેવતાએ રચ્યો આ ઠાર; એવાં વચન સુણી ને ઠાર, ત્યારે હરખ પામી અપરંપાર; સર્વો જોવા બેઠી તાકી, હાસ્ય વિનોદ થાએ છે સહી; પામી ખુશાલી તેનં મન, નચિંત થઇ બેઠા સૌ જન; રાજકુંવરે પછે કહાડી વાત. ભાગવા સૌના મનની બ્રાંત.

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર સુખ બોલીયો, સુણીએ રાયજી વાત; હકીકત તમારી કહો, ભાગે મન ઉચાટ. રાજરીતિ શી રીતે કરો છો, મજાતણા પ્રતિપાળ; નારી ફરજન તમને સહી, તે કહો માંડીને વાત. પ્રધાન તમારો ડાહ્યો હશે, કોટવાળ હશે તેણીવાર; તે સર્વે કહો તમો, પછે અમે કહેશું અમ વાત; ત્યારે જલદસંગ પછે બોલીયો, સાંભળો રાયજી વાત; એ હકીકત માંડી કહું, ચિત્તમાં લાવો ખ્યાત.

ચોપાઇ—સુણો રાય ચતુરસુજાણ, ખાતરી વીણા છઇએ સનતાન; રાજ ચલાવું રૂડીપેર, ઘણી અલખત છે મારે ઘેર; પ્રધાન કોટવાળ છે રૂડી રીત; તે ઘણા ડાહ્યા છે ચિત; ઘરમાં તરૂણી છે એક, તેને પુત્ર ચાર વિ

વેક; ને પુત્ર અમારા આગળ સહી, તેના ગુણનો પાર જ નહિ; કામ કહ્યું કરે છે તરત, નથી લાવતા મનમાં

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીઆ, કહી તમો એ સત્યજ વાત; ચાર પુત્ર તમો કહો, પણ મેં સાંભ-ળ્યા પાંચ. તમો જે ચાર કહો છો સહી, તે અચરત સરખી વાત; પાંચમો પુત્ર કહો ક્યાં ગયો, સાચું કહો વિખ્યાત. જલદસંગ ત્યારે બોલીઓ, સાંભળો રાયજી વાત; પાંચમાની વાત કહેવાની નથી, તેમાં ઘણો ઉ-ત્પાત. જન્મ થયો તે પુત્રનો, જોશીએ કર્યો વિચાર; આ પુત્રને જોતાં આંધ થશો, એ અચરત સરખી વાત; માટે દેશવટો દીધો એ પુત્રને, કહાડ્યો જંગલ મોઝાર; વજીર સાથે પરવર્યો, જેહના કારણ સાથ. ત્યારે રાજકું-વર પછી બોલીઓ, કેવું હતું તેનું રૂપ; નામ તેનું શું હતું, તે વિસ્તારી કહો ભુપ જલદસંગ ત્યારે બોલીઓ શું જાણું એનું નામ; વજીરને પછે તેડીઓ, સાચું કહો આ ઠામ, ને વજીર આવી ઉભો સહી, કરજોડી ક-ર્યો પ્રણામ; શુ ફરમાવો છો રાયજી, એમ કહીને ન-મ્યો તે ઠામ. રાજકુંવરે પછી ઓળખ્યો, નિશ્ચે વજીર કહેવાય; એણે પાળી મોટો કર્યો, એ વાતમાં નહિ સ-દેહ; ભણાવ્યો ગણાવ્યો છે મુને, કીધો ઘણો ઉપકાર; એમ વિચારી મન વિષે, પુછ્યું સભા મોઝાર. પાંચ-મો પુત્ર રાજાતણો, તે સોંપ્યો તમને જાણ; તેનાં નામ કળા ગુણ ચાતુરી, ધારીને કહો મંડાણ; પછે વજીરે માંડી કહ્યું, જે પુર્વે હતી વાત. તે સાંભળીને હરખાયા, ખુશી થયા સૌ સાથ; ત્યારે વજીર કહે સૌ સાંભળો, કહું અચરજ એક વાત. પાંચમો પુત્ર જે હતો, તેવો છે આ રાજકુમાર; એ કાન્તી ચતુરાઇ તેતણી, રૂપ રાગ

ને રંગ; મેં પરીક્ષા એતી કરી, પાંચમો પુત્ર એ સંગ. મારા મુખ્યથી ઓળખ્યો, સાચી કહું છું વાત; મહારાજ એ ખોટી કહો. વિસ્તારી કહો વાત.

ચોપાઇ—નિશાની એધાણી સૌ મળી, મળ્યા અન્યો અન્ય; પોતે રહી તમને મળવાને તેડે છે તહીં, વેગે કરીને ચાલો તહી; એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; તે વિનતાતણું ઘણું દુખ જેવા ચાલ્યાં મા પુત્રનું સુખ; વધામણીમાં આપ્યા શણગાર, સુખપાલ ઉપર બેઠા તે ઠાર; માતા પુત્રને મળ્યાં તહીં, શોભા જોતાં દીગમૂઢ થઇ; રાજકુંવરજાઇ નમીયો પાય, હુંનો પુત્ર તું મારી માય; દીઠું સુખ ને દુઃખ ગયું વિસરી, રૂવેરૂવેથી રાણી ઠરી; માત પિતાને વીજા ભ્રાત, કરવા લાગ્યા તુજની વાત.

દોહરા—માત પિતા મુખ બોલીયા, કુળ તારણ તું તન; પરણાવીએ તુને પદમણી, વિનતા રૂપ રતન. સંસારતણું સુખ ભોગવે, ઘણું દુઃખ પામ્યા રાય; એમ કહીને રોઇ ઘણું, જારે આંખ્ય તેની માય. અરે માતા જી ચિંતા તજો, બે પરણ્યો છું નાર; એનો દાસી તમ તણી, કહોતો લાવું આ ઠાર. અરે માત પિતા હરખ્યા ઘણું, જોવા ઇચ્છુછું મુખ; દિકરા દેખાડો વહુ મુજને, તો તો જાયે દુઃખ. સજન સૌ ટોળે મળી, એમ કહે છે વારંવાર; વહુ જેવા ઇચ્છે સૌ, તે દેખાડો આ ઠાર. રાજકુંવર ગયો મહેલમાં, જ્યાં વિનતાનો વાસ; ચરણે લાગી બેઉ કંચની, સન્મુખ ઉભી બેઉ પાસ. માત પિતા સું જ પાસે આવીયા, મળવા કુટુંબ પરિવાર; તમને મળવા તેડે તહીં, માટે ચાલો બન્ને નાર. ચક નાંખીને બેસજો, નવ દેખાડશો કાય; ત્યારે તમને પુછશે,

મારાં માત પિતાય. હોજસ પડદો શો મુજ આગળે, તમો ફરજન થયાં આજ; ખોળે બેસો આવી કરી, મા બાપની શી લાજ. તેવારે તમે મુખ બોલજો, અમારો સફળ અવતાર; તમારા દરશનની ઇચ્છા ઘણી, ચરણે નમું આ ઠાર. ગુલામ અમારા ચાર છે અહીં, તેને કેમ દેખાડું મુખ; એવું શીખવીને આવ્યા જ્યાં બેઠા માત પિતાય; સજી શણગાર આવ્યાં તહીં, મેમુદા લાવણી બે નાર; ચક નાંખ્યો ત્યાં દાસીએ, બેઠી પડદે બે નાર; ત્યારે રાજા રાણી બોલીયાં, તે વેળા તે ઠાર. હાસ્ય વચન મુખ બોલીયા, શીદ ધરો છો લાજ; તમો પુત્ર સમાન છો, આવીને બેસો આજ. આ કુટુંબ મેળો છે સહી, નથી કોઇ અન્ય; માટે આવો નિરભે થઇ, એમ બોલ્યાં રાણી રાજન.

ચોપાઇ—ત્યારે દાશી બોલી તહીં, તમે કહ્યું તેમાં સંદેહ નહિ; માત પિતાતણી શી લાજ, પણ એક અરજ સંભળાવું આજ; ચારે પુત્ર તમારા સન્મુખ, તેને નહિ દેખાડુ મુખ; મારા દેશમાં આવ્યા એહ, રમત રમવા આણી નેહ; હારજીતની પાડી હોડ, રમવા માંડુ તે ચારે કોડ; એ સરવશ હાર્યા મારે ધામ, છેલ્લી બાજી એ થયા ગુલામ; બાર વરશ મજુરી કરી, ચતુર વરનું વરી; કરજોડી ઉભા મુજ પાસ, માગી રજા આણી ઉલ્લાસ; બાર વરસ ગયાં છે વહી. હવે રજા આપો ઘેર જઇએ સહી; જાણે દીધું જીવતદાન, લાચાર થઇ બોલ્યા એ વાણ; માત પિતાને મળીએ જઇ, કરજોડી એમ વાણી કહી; ઘણી વિનતી કરી પછી, ગુલામી દાગ દીધા સહી, જાંઘ ઉપર દીધા સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહિ; નહીંતર બોલાવી પુછો તાત, પછે માનજો સાચી

વાત; જોઇને કહાડી મુકો તમો, તો તો આવી મળીએ અમો; એ વાતનું મોટું દુઃખ, ગુલાબને કેમ દેખાડું મુખ; ઇશ્વરની આવી સાચી વાત, ના માનો તો જુઓ સાક્ષાત; અચરજ પામી સજનને તાત, આતો અચરજ સરખી વાત; ને ત્યારે જણ શરમીંદા થયા, નીચું જોઇને ત્યાં ઉભી રહ્યા; માનભંગ થયા તેવાર, નીચું જોઇને નિસર્યા બહાર; ભાગ્યા તેનગોરડંકાર, પછી ચ-કથી નિસર્યા બહાર; જાણે વિજળી ઉતરી આકાશ, તેથી રૂપ ઘણું પ્રકાશ; દેવરૂપ વેશ ધરી કરી, બન્ને નારી ત્યાંથી પરવરી; સાસુ સસરાને લાગી પાય, કરજો-ડી ઉભી તે જાગ; અમો દાસી તમારી આ ઠામ; જે ફરમાવો તે કરીયે કામ; રાણીએ કર મુકયો શીશ, અખંડશોભાગ દીધી આશીશ; પદમણી સ્રીમાં કોણ માત્ર, ઘણી નાજુક ને ગોરૂ ગાત્ર; ત્રપત થયાં જોતામાં મન, ઘણી ખુશાલી દીધી તે દન; રાજા રાણીએ આપી રજાય, રાજસભામાં જઇ બેઠા રાય; પાંચમા પુત્રને પાસે લેઇ, પછે મહેલમાં વિનતા ગઇ; શું વિત્યું ભાઇ તમારી કાયે, તે સૌ વિસ્તારીને કહો આંય; ત્યારે રાજકુંવરે વાતસઘળી નિહાંકીધ, રાજાએ સુણી સર્વ લીધ; વાત સાંભળી અચરજ થયા, પછે રાજાએ તે બોલજ કહ્યા; પછે ચાર પુત્રને બોલાવી કરી, સનુરાઇ ભલી ત્યાં તરે કરી; ન આપત ફુલ તો વાનજ થાત, ને તારે ઘસવા પડત હાથ.

દોહરા—હવે વચન કુંવરનાં સુણી, અચરજ પામ્યા મન; ધનધન તારી બુદ્ધને, વળી પરમેશ્વર પ્રસન્ન, તેં નામ વધાર્યું પુરવિષે, શોભાગનું શું થાઉં આજ; તેં દુઃખ વેઠયું કામ ઉપરે, ને ફુલ લાવ્યો મુજ કા

જ. શાબાશ શાબાશ સૌ કહે, વરણ અઢારે લોક; મા-
ગી રજાને પરવર્યાં, સમીયા સૌના શોક. પછે જલદ
રાજા બોલીયો, પુત્રની સાથે વચન; સીરકસ્તાન આ-
વો તમો તો હરખે મારૂં મન. રાજપાટ આપું તમને,
તેથી રહેશે મુજ નામ; માટે સાથે આવો અમો, એમ
બોલ્યા તે ઠામ. ત્યારે રાજકુંવરે વિનતી કરી, એમકેમ
થાએ કાજ; તમ છતાં અમે બેશીએ, તો થાય કુળને
લાજ. નિત મળવાને આવશું, ને રહેશું આગે ઠાર;
એમ કહીને ચરણે નમ્યો, પિતાને રાજકુમાર. જલદ
રીઝ્યો અતિ ઘણું, પુત્રનાં સુણી વચન; રજા માગીને
પરવર્યો, પુરવિષે ત્યાં રાજન. ત્યાં નિર્ઘોષ નિશાન ગ-
ડગડે, ગગનવિષે ત્યાં જાય; પુર વળાવી પરવર્યાં, આ
નંદ અંગ ન માય. રાજપાટ રાજાજી કરે, કુંવર રહ્યા
તે ઠાર; એ વાત રહી એટલે, વળી બકાવળી શું કરે
વિચાર. ચર્ચા તેણે માંડી જોઇ, લીધો સઘળો ભાર;
ધનધન છે એ નરને, એમ મનમાં કરી વિચાર. એવાં
પ્રાક્રમ જેણે કર્યાં, તે કરી ન શકે કોઇ; મૃત લોકનું
માનવી, ઈંદ્ર સરખી કાય. ચતુરાઇનો કાંઇ પાર નથી,
એવી જડી નથી જુગમાંય; વ્રત ભંગ મારૂં કર્યું, એને
ઝાલ્યો મારો હાથ; વળી વીટી મારી હરી ગયો, ધન
ધન એની જાત. માટે એ નરને હું વરૂં, એવો નથી
સંસાર; એમ વિચારી મન વિષે, કાગળ લખ્યો તે ઠાર
વીંટી રાજકુંવરતણી, ઘાલી ગયો હતો જે હાથ; બન્ને
વાનાં મોકલ્યાં, સંપેતરૂ પરની સાથ. આ આપી કરી
આવો તમો, રાજકુંવર છે જ્યાંય; પ્રતિઉત્તર લખા-
વી કરી, આવજો હું છઉં ઇહાં.

ચોપાઇ—એમ કહી ચાલી તેણીવાર, જ્યાં પોતાનો

હુનો ઠરાવ; જીવ રહ્યો રાજાની પાસ, ક્યારે પહોંચશે મનની આશ; દાસીને સોંપી ગઇ કામ, તેતો ગઇ રાજાને ધામ; વીટી કાગળ આપ્યા તહીં, એકાંત જાગ બેઠા છે સહિ; અચરજ પામ્યો મન મોઝાર, વીંટી દીઠી પોતાની તેવાર; ત્યારે ગુલબંકાવળી શાંભરી તહીં, તેના કરમાં ઘાલી તે લઇ; નખ શીખથી હરખું અંગ; મોહ પામ્યો થયો મન ભંગ; વીંટી જોઇને વ્યાકુળ થયો, તે વિનતી પ્રત્યે બોલજ કહ્યો; કોણે મોકલી તુજને નાર, ક્યાંથી કાગળ લાવી આ ઠાર; ત્યારે તેણે જોડ્યા હાથ, પ્રતિઉત્તર કર્યો તે સાથ; ગુલબકાવળીપરિનું નામ, તેણે મોકલી આણે ઠામ; વીંટી નિશાની તમો લીજીએ, આ કાગળનો ઉત્તર દીજીએ. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; કાગળ લઇ રૂદયશું ધરી, વાંચવા માંડ્યો હેતજ કરી.

દોહરા—પ્રતિ ઉત્તર પાછો લખ્યો, તે સઘળી સાચી વાત; ફુલ લીધું તળાવથી, જોયો બાગ સાક્ષાત. સાતમે મહેલ હું તો ચડ્યો, ત્યાં દીઠી તમને નાર; પગથી તે શીખા સુધી, મેં શોભા જોઇ અપાર. નિદ્રાવશ તું તારૂણી, મેં નીરખી તારી કાય; મોહબાણ વાગ્યું સહી, મારા રૂદીઆ માંય. આશકનું ચાલે નહિ, હાસ્ય કર્યું લગાર; દિલ નહિ રાજી તેહનું, તો મારી નંખાવે તે ઠાર. કદાપિ માશુક રીઝીએ, બક્ષશે તનમન ધન; નમી ચિત્ત આગળ ધરે, કરે તે મન પ્રશન્ન. આ પ્રમાણે એ વાતમાં નિશ્ચે કરૂં એ વાત; વીંટી બદલી મેં તજ્યો, તરત તમારો ઠાર. જો માશુક રીઝશે મનમાં, તો કરશે મેહ અપાર; જમીન ફોડીને પરવરે, તે નવ કરે લગાર. એ વખત ત્યાં આવીયાં, ઘણી ચતુરાઇનું

કામ; હવે એ સહેલું નથી, મુશ્કેલ છે આ કામ. કૃપા દ્રષ્ટિ હશે તમતણી, લખીત પદારથ હોય; તો સો મળશું એકઠા, તે કળી નહિ શકે કોઇ; એમ લખીને પત્ર આપ્યું તહીં, સમેદ પરીને હાથ; ગગને ઉડી ગઇ, ચાલી પોતાને સાથ. પછે બંકાવળી કને ગઇ, ચરણે નામ્યું શીશ; કાગળ મુખ આગળ ધર્યો, તે વેળા તે દીશ. પ્રસન્ન થઇ તે મનમાં ઘણી, ઉમેદ વાધ્યો; ઉકેલીને વાંચીઓ, હરખ ધરીને મન. પ્રતિઉત્તર વાંચી કરી, પ્રસન્ન થઇ ઘણી નાર; ધન્ય એ પુરૂષની ચાતુરી ધન ધન મુજ અવતાર. તે નરને તેડું અહીં, બત્રીશ લક્ષણ મુજ જોડ; પરણીને થાઉં પ્રેમદા, તો પહોંચે મનના કોડ. આશકનું ચાલે નહીં, માશુક આગળ લગાર; માટે વીંટી મુકી ગયો, ધન ધન રાજકુમાર. તેડાવું તે નરને, રશીક રૂપાળું મુખ; હવે જોવું એનું પારખું, તેડીને ભોગવીશ સુખ,

ચોપાઇ—એવું મન વિચારી કરી, સાહેલી સાથે વાણી ઓચરી; અબોલાને લાવો અહીં, તેથી કામ થવાનું સહી; સુણી વચન ગઇ તે દાસ, આવી અબોલા કેરી પાસ; મુખથકી તેણે વાણી કહી, ગુલબંકાવળી તેડે છે તહીં; માટે ચાલો મારી સાથ, એવી મુખથી કહી તે વાત; અબોલા ધ્રુજવા લાગી મન, કંઇ આવ્યું શીર વીઘન; મનમાં હિમત બહુ ધરી, ચાલી સાહેલી સાથે પરવરી; ગઈ બાગમાં વિનતા પાસ, એક અબોલાને બીજી દાસ; રૂદન કરતાં દીઠી નાર, મુખ ઉતરી ગયું તેવાર; શું દુઃખ તમને થયું છે માત, મુજને કહોને સાચી વાત; જે ફરમાવો તે કીજીએ, હુકમ તમારો શીર લીજીએ; શી વાતનું તમને દુઃખ, વિસ્તારીને

કહોને મુખ; ત્યારે બંકાવળીએ વાણી ઓચરી, તેં મુજને દુઃખીઆરી કરી; હવે રૂવે રૂવેથી બળુંછું અમો, તે વહ્નની સળગાવી તમો; જમાત્ર કરીને રાખ્યો પાસ તે ... લઇ આવો અવાસ; તનમન તે મહારા પ્રાણ તેને વિજોગે દુઃખીઆરી જાણ; તે નરની મુજને વહ્નની થઇ, એમ બંકાવળી બોલી તહીં; ભોગવું તે નરની કાય, ત્યારે હૈડું શિતળ થાય; તે ઉપર જાય સઘળું દુઃખ, શું વિસ્તારીને કહીએ મુખ, દુઃખ તજો તમે મનથી આજ, લાવું ચાર ગડીમાં રાજ; એવું કહી અબોલા ગઇ, મન વેધે જઇ ઉભી રહી; વાયુ રૂપ તેને શી વાર, જઇ પરી ઉભી તે ઠાર; રાજકુંવરનું હરખ્યું મન, ચરણે નમી બોલ્યા વચન; માતાજી પધાર્યા તમો, પ્રસન્ન થયા છીએ અમો; ત્યારે હરી અબોલા બોલી વાણ, ખુશાલી લાવી ચતુરસુજાણ; પુર્વ જન્મનું તહારૂં પુન્ય, બંકાવળી તુજ ઉપર થઇ પ્રસન્ન; તનમનથી ભજેછે તુને, તેડવા કારણ મોકલી છે મુને; નેવતાં પાણી મોભે જશે, તે વિનતા તો તહારી થશે; રાજકુંવર તો થયો રળીયાત, એ તુજ પ્રતાપે મહારી માત; ગગનમાર્ગે ચાલી ગઇ, ત્યાં તો વાત એક વિપરીત થઈ; તેની માતાએ જાણ્યું સહી, તે મળવાને આવી તહીં.

દોહરા—પુત્રી પાસે તે જઇ કરી, બોલી મુખથી વાણ; ઘણા દિવસે તું દીકરી, કયાંથી આવી જાણ; સુનો આગ તમારો થયો, મેં સાંભળી એવી વાત; તે કારણ આવી અહીં, સાચી કહેને વાત. કયાં ગઇતી તું દીકરી, મુકીને આ ઠામ; લંછન લાગે કુળને; તેં કીધું એવું કામ. મ્રતલોકનું માનવી, તે ઉપર થઇ રળીયાત;

તું ગઈ વસ્તીમાં તારૂણી, મેં એવી સાંભળી વાત. કુળને કલંક લગાડવા; તું અવતરી મહારે પેટ; ધિક અવતાર તે તહારો, મહારૂં જણતર ઉઠયું વેઠ. આપણુ અપચ્છરા ઈંદ્રની, ગાંધ્રવલોક અવતાર; માનવ કશા લેખામાં નહીં, તે નવ કર્યો મન વિચાર. એમ કઠણ વચન ઘણાં કહ્યાં, તે સર્વે સાંભળ્યા કાન; હું તો કાંઈ નથી જાણતી, કોઈ પુરૂષની વાત. પછે મુખથી ઓચરી, માતાને દઈ માન; જુઠું આળ મુકો મને, તો હું કરીશ દેહની ઘાત. જીવને કરાર હતો નહીં, નવ ગમ્યું આહાર; રમવા કારણ પરવરી, સાહેલી સાથે બહાર. જુઠું તહોમત મુકો મને, એમ કહી ભર્યાં લોચન; ત્યાર સંદેહ ભાગ્યો મનતણો, હરખી પોતે મન. એમ કરતાં નિશા પડી, રહી તે પુત્રી પાસ; અબોલા આવી તે સમે, તેને પાસે તેડી દાસ. મુખથકી તેને કહ્યું, લાવી રાજકુમાર; અરજ કરો જઈ માહરી, એમ કહેવરાવ્યું તેડાર. ત્યારે સાનમાં સમજાવી કરી, આવ્યો મનનો માન્યો આહાર; બંકાવળીએ ઇસારત કરી, ઉતાર્યો બાગ મોઝાર. એકાંતજગા છે સારી તહીં, શોભા કહી નવ જાય; ત્યાં મુકામ આપો રાયને, અબોલાથઈ વિદાય. એમ કરતાં રજની પહોર થઈ; સુતી તેની માત; બંકાવળી ઉઠી પછે, આણંદ અંગ ન માય.

ચોપાઈ—ઉમેદ વાધ્યો અપરંપાર, સજ્યા સોળ શણગાર; દીવ્ય વસ્ત્ર અંગ ઉપર ધરી, મદભરી ચાલી સુંદરી; તેના રૂપને કોણજ કળે, જાણે જ્યોત સુરજમાં ભળે; રાજકુંવર બેઠો ત્યાં સહી, રમઝમ કરતી આવી તહીં; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટિ મળી જેટલે, રાજકુંવર મોહ પામ્યો તેટલે; વાગ્યાં તેને મોહનાં બાણ, પડ્યા પૃથ્વીવશ

થઈને માણુ; બંકાવળી ત્યાં અચરત થઇ, નારી રૂપથી શુદ્ધ ના રહી; ખોળાસાં જઇ લીધું શીશ, વાચું તે ઢાળે તે દીસ; અમરત દ્રષ્ટિ જુવે તે નાર, શિતળ થયાં પછે તેણીવાર; કામદેવ સરિખો દેહ, દીઠી એને ઉપજ્યો નેહ; જાણે ઈંદ્રતણો અવતાર, જોતાં અચરત થઇ તે નાર; દુઃખ સઘળું જોતામાં ગયું, વીહવલ મન વિનતાનું થયું; ખોળામાંથી ઉઠયો જેટલે, વિનતા ચરણે નમી તેટલે; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટિ અન્યોઅન્ય મળી, ગયાં ચિત્ત અન્યોનાં ગળી; કહે બંકાવળી હસીને વચન, સાંભળો રાજવંશીના તન; ભલે પધાર્યા આણે ઠામ. હવે માન્યું છે મારૂં મન; વીંટી મહારી બદલી સહી, તે દિવસની નિંદ્ર વની થઇ; અબોલાને મોકલી અમો, તે શોધીને લાવી તમો; મહારા હૈડાકેરા હાર, પરમેશ્વરથી અદકા આ ઠાર; અવર પુરૂષ બીજો સંસારમાં ભ્રાત સરખા નિરધાર; એમ કહીને કીધું હાસ્ય, ત્યારે કર ઝાલીને લીધી પાસ; બાથમાં ઘાલી તે ઠાર, ગંધર્વ વિવાહ કર્યા તેવાર; પછે એક એકના પ્રેમ છુટ્યા સહી, ચુંબનવિનોદ કરેછે તહીં; એક એકનું મનડું ગયું છે મળી, પહોચી બેઉના મનની આશ ભોગવિલાસ કરે નરનાર, સુખ પામ્યાં બન્ને તે ઠાર; સુખસેજ્યા ઉપર સુતાં બેઉ સાથ, એક એકને બીડી ભુજ બાથ; નિંદ્રા વશ કાયા બેઉની થઇ, તનતણી શુદ્ધ નવ રહી; મધ્ય નિશા ગઇ છે રાત, જાગી ઉઠી તેની માત; પુષ્પ વિમળપે નિકળી બહાર, આવી સુતાં જ્યાં નર ને નાર; દ્રષ્ટે જોયું સુતાં નરને નાર, કલેજું દાઝયું અપરંપાર; પછે મન વિચારી કરી, ત્યાં શું કરે છે સુંદરી.

દોહરા—દ્રષ્ટે દીઠો માનવી, સુતો પુત્રીની સંગ; દ્ર-

છે દેખી નવ શકે, જવાળા લાગી અંગ. ઝાલી પગને ખેંચીઓ, ઉડાડી દીધો આકાશ; જાણે ગોફણ ફેરવ્યો, તે રીતે તે ઠાર. બંકાવળીને ઝાલી તહીં; માર્યા તમાચા દશ વીશ; લઇ ચાલી પોતાના શહેરમાં, સ્વર્ગપુરી તે દીસ. ગાંધરવ નામે પિતા સહી, પોતાનો ભરથાર; હકીકત માંડી કહી, પુત્રીની તેણીવાર. ક્રોધ કર્યો કાયા વિષે, કેદ કરી તે ઠાર; કેદમાં રાખી કામની, પણ નરનું નવ મુકે નામ. ઘડીપલક ના વીસરે, ઝુરે રાતને દન; અન્ન જળ નિદ્રા તજી, કરે ઘણું કલ્પાંત. હોલે દીલ તેનું થયું, તજીયાં સઘળાં સુખ; રાજકુંવર નવ વિસરે, લેહે લાગી તે મુખ. શોળે શણગાર તેણે સજ્યા, વિલાપ કરે અપાર; બેહોશ થઇ અવની પડી, વળી મુખે કરે પોકાર. દાસીએ જાહેર કર્યું, તેના દુઃખની વાત; તે નરના વિજોગથી, કરે છે દેહની ઘાત. ખાનપાન સર્વે તજી, રૂદન કરેછે અપરંપાર; ત્યારે માતપિતા ઘણું કોપીયાં, બેડી જડી પગ મોઝાર. ગળામાં તોગ ઘાલ્યું વળી, બાંધી થંભ સુજાણ; કુળને કલંક લગાડીયું, ધિક ધિક જીવતર નિર્વાણ. ધિક્કાર પડ્યો તુજ રૂપને, ધિક્કાર પડયો તુજ અવતાર, ધિક્કાર તુજ ચાતુરી, તેનો કુળ બોળીયું આ ઠાર. નષ્ટ થઇ નથી લાજતી, હજી તે વાતનો ખ્યાલ; હત્યા ભાગી નવ ડરૂ આણીશ તારો કાળ. ડહાપણ રૂપ ને ચાતુરી, તેમાં ઉઠી આગ; કેમ નવ મુઇ તું દીકરી, લજાવ્યું મારૂં કુળ એમ કહીને કેદ કરી, નવ ચાલ્યું તે નાર; હવે રાજ કુંવરને નાંખીયો, તેનો કહું વિસ્તાર.

ચોપાઇ–ક્રોધ કરી ફેંકયો તેવાર, જાણે ગોફણ ફેરવી તેણીવાર; સમુદ્રમધ્યે પડીયો જઇ, ગયો ત્રણ જો-

જન ત્યાંથી સહી; પ્રભુની માયા અપરંપાર, બચાવી લીધો તેણીવાર; આવરદાની દોરી લાંબી સહી, તે કોઇથી તોડાયે નહીં; સમુદ્રે છોળ મારી તે ઠાર, કાઢી નાંખ્યો જળએ બહાર; સવાપહોરે થયો સાવધાન, આંખ ઉઘાડી જોયું તે ઠાર; જુવે તો દરિઆનાં નીર, એક તરફ ઝાડી ગંભીર; વિચાર્યું પોતાને મન, લખીત વાત થઇ તે દીન: હવે આશા જીવ્યાતણી નથી, એમ વિચાર્યું મનમાં કથી; કર્મે કીધું ભોગવશે દેહ, એ વાતમાં નહીં સંદેહ; એમ મનમાં વિચારી કરી, ત્યાંથી ચાલ્યો હિમત ધરી; એક કોસ ગયો જેટલે, વાડી એક દીઠી તેટલે; ઘણી ખુશાલી મનમાં થઇ, અમ્રત ફળ વળી દીઠાં તહીં; એમ વિચારી પેઠો તે માંહે, અચરજ સરખું દીઠું તાંહે; જાણે માણસકેરાં શીશ, એવાં ફળ દીઠાં તે દીશ; હસવા લાગ્યાં અપરંપાર, તુટી પડ્યાં ધરતી મોજાર; વજ્રથી કઠણ કીધું મન, હિમત રાખીને રાજન; મારી ઠોકરને ચાલ્યો જાય, હિમત રાખી મનડામાંય; વળી કોસ મુકી તે જાય, ત્યાં દીઠો એક બીજો બાગ; ઘડા જેવડાં દીઠાં અનાર, તેની શોભાનો નહીં પાર; ફળ મધ્યે અનારનાં ઝાડ, બીજી ઝાડી ભાર અરાડ; રાજકુંવરનું હરખ્યું મન, એક ફળ તોડ્યું તે દીન; ચીર્યું ફળ ત્યાં તેણીવાર, નીકળ્યાં જનાવર અપરંપાર; ઉડવાને લાગ્યા ચોપાસ, ત્યાં શોભાતણો આભાસ; મેમાતણો કાંઇ પારજ નથી, ફુલે ફુલે શું કહું કથી; શીતળ નીર સરોવર સાર. અમ્રત સરખું તેમાં વાર; આસપાસ દરીઆનાં નીર, તે મધ્યે રચના દીઠી તે તીર; પીધું નીર ફળ ખાધાં લઇ, પછે મનથી વિચાર્યું તહીં.

દોહરા—ફળ જળ મળ્યાં સહી, સુખ પામ્યો તે રાય. કુદરતનો ખેલ દીઠો સહી, અકળીત કળ્યો નવ જાય. ચારે દિશાએ દરિઆનાં નીર. નવ જવાનો ઠાર; ક્યારે પૃથ્વી દેખશું, ક્યારે આવશે દુઃખનો પાર. વહાણુતણો રસ્તો નથી, એ અલોકીક છે ઠાર; માટે હિમત હારવી સહિ, એમ મન કીધ વિચાર. જ્યાં કાષ્ટ પડયાં છે અતિ ઘણાં, ત્રાપો બાંધ્યો ત્યાંય; મુકયો સમુદ્રમાં તેહને જેમ, હરી કરે તમ થાય. એકવાર મરવું સહી, લખીત હશે તે થાય; આવરદા હશે સહી, તો તો પામીશું પાર. એમ કહી બેઠો સહી, અદેશો કરતો જાય; પડયો તે છોળમાં જઇ, માપો તેણીવાર. મડાગાંઠ જઇ વળગી પડ્યો, હાથો તે અરણવ માંહે; દરીયાએ છોળ મારી કરી, કાઢી નાંખ્યો પેલે પાર. રેત ઉપર ઠરીઓ જઇ, એ કુંવર તેણેઠાર; શાતા થઇ ચાલીઓ, હિમત રાખી તેવાર. નિશા પડી તેને શમે, મહા ભયાનક વન; વાઘ વરૂ ઘણાં તહીં, શબ્દ કરે ચોપાસ. ઘણી ઝાડી વિકટ તહી, અનેક જનાવરનો વાસ. તે ઠામે ધીરજ નવ રહી, ધ્રુજવા લાગ્યાં હાડ; ચતુરે કીધી ચાતુરી, ચડી બેઠો એક ઝાડ. મધનિશા એમ કરતાં ગઇ થયું અજવાળું ઉદ્યોત; જાણે દિવસ ઉગીઓ, ભાનુકેરી જ્યોત. રાય તો અચરત પામીયો, એટલે દીઠો એક નાગ; તેને માથે મણી સહી, ઉજેસ થયો તે જાગ. ત્યાં એક ઝાડ હેઠળ આવી ઠર્યો, મુકયું મણી તે ડાર, પછે ચારો કરવા પરવર્યો, મચ્છતણો કરવા આહાર.

ચોપાઇ—મચ્છતણો તેણે કીધો અહાર, ત્રપ્ત થયો તેવાર; પાછો ફરીને આવ્યો સહી, જ્યાં મણી મુકયું તું તહીં; પાછું ચડાવી લીધું શીશ, સજી કામ ચાલ્યા

ને દિસ; મણીના તેજથી મચ્છ નાશી જાય, માટે મણી મુકીને જાય: રાજકુંવરે જોયો તે ખેલ, એમ કરતાં થયો પ્રાતઃકાળ; કંદમુળને કીધો આહાર, પાછો ચડી બેઠો તે ઠાર; પછે કાદવને એક પીંડો કરી, જઈ બેઠો તે ઝાડે ચડી; વિત્યો દિન ને રજની પડી, આવી નાગ પહોંચ્યો તે ઘડી; મધ્યનિશાની વેળા થઈ, તેસમે નાગ આવ્યો તહીં; જાણે સુરજ થયો પ્રકાશ, આવ્યો તે વ્રક્ષની પાસ; મુક્યું મણી નવ લાગી વાર, ચાલ્યો મચ્છનો કરવા આહાર; દરિઆ કાંઠે પહોંચ્યો જેટલે, ઉપરથી કાદવ નાંખ્યો તેટલે; મણી હતું તે ઢંકઈ ગયું, અંધકાર તે વેળા થયું; તરીમગ ને નાગની થઈ પડી ફાળ સુધી નવ રહી, આંખે અંધ થયો તેણીવાર, મણી વિના ન સુઝે લગાર; પછાડા મારે કૌધજ કરી ગયા પ્રાણ તેના નિસરી; એમ કરતાં તે રજની ગઈ, નાગ પાછો તો આવ્યો નહિ; રાજકુંવરે કર્યો વિચાર, હેઠો ઉતર્યો તેણીવાર; પ્રતીકા ખણીને કહાડયુ મણી, તેતણી શોભા છે ઘણી; જતન કરીને બાંધી લીધ, ત્યાંથી પંથ કર્યો સિદ્ધ; કોશ એક તે ચાલ્યો વહી, નાગ મુએલો દીઠો તહીં; ગુણ ઓશીગણ તેને થાઉં, એની દેહને દાધ દઈને જાઉં; એમ વિચાર્યું તે ઠાર, ઘાસતણો કીધો અંબાર; તે મધ્યે ધરીઓ નાગ, રાજકુંવરે પછે દીધો દાઘ; ત્યારપછી તે ચાલ્યો વીર, મન મધ્યે રાખી બહુ ધીર; એક તરફ ઝાડી ગંભીર. એક તરફ દરીઆનું નીર; પહાડ પર્વત ઘણી ગુફાય, જળ જોળ ઘણી છે ત્યાંય; તે મધ્યે ઉતરે ને પડે, મરણથકી તેતો નવ ડરે; અજગર દેતા મ્હોટી ફાળ, ઘણું ભયાનક વન જાણ; કાયર નર તો છાંડે પ્રાણ, તે મધ્યે તો ચા-

હ્યો જાય, વજ્ર કલેજું કરીને રાય.

દોહરા—નિશા પડી તેને સમે, હિંમત નવ રહી મન; વિશ્રામ કર્યો જઇ ઝાડપર, તેણે સમે રાજન. તે ઉપર મહેલ હતો, એક મેનાનો સાર; બચ્ચાં ચાર છે તેહમાં, પાંચમી મેના નાર તે જનાવર નથી જાણતાં જે ઉપર છે માનવી જન; ઘડીકા એક એમ રજની થઇ, ત્યારે બચ્ચાં બોલ્યાં વચન. માતાજી કહો કાંઇ વાર્તા, વાકેફ કરોની આજ; હવે અમે મોટાં થયાં, જાશું ચરવા કાજ. આ જંગલની વાર્તા, માંડીને કહો વાત; કઇ દિશાએ જઇએ અમો, ચરવા કારણ માત. એવાં વચન પુત્રનાં સુણી, મનમાં થઇ રળી બાત; પ્રસન્ન થઇ તે ઓચરી, પુત્રોની સાથે વાત. ઉત્તર દિશા ભણી પહાડ છે, ઇહાંથી એક જોજન; હીરાતણો એક સહી, તેઉપર એક સરોવર સાર. તેની પાસે એક ઝાડ છે, તેના ગુણનો નહિ પાર; તમ આગળ તે હું કહું, ઝાડતણો ગુણ સાર. સાંભળ સુત હેતે કરી, માંડીને કહું આંય; પ્રથમ ગુણ કહું પાંદડાંતણો, વાગ્યા હોય શરીરે ઘાય. પાંદડાં તેઉપર મુકતાં, તરત રૂઝઇ જાય; ફળ બાંધે કમરને વિષે, તે ઉડે ગગન મોઝાર. સો જોજન જાએ સહી, એક પલકમાં નિર્વાણ; ડાળાંતણી જે લાકડી, મારે વજ્રની માંય; કકડા થઇ અવની પડે, તે વેળા તેમાંય. છાલતણી ટોપી કરે, ધરે શીર આગુ ને હ; સ્વર્ગ મૃત પાતાળ ફરે, પણ કોઇ નવ દેખે દેહ. એવા ગુણ છે ઝાડનાં, પણ ત્યાં જઇ કોઇ શકતું નથી, ત્યાં રણ છે વિકરાળ. ત્યાં રહીને તે કરે, ઝાડ પહાડની જાણ; પશુ પક્ષી કે માનવી, જાય તેના લે પ્રાણ.

ચોપાઇ—માટે પુત્ર જશો નહિ; એવી મેનાએ વા-

ણી કહી; બાકી ગમે ત્યાં ફરજો તમે; ત્યાં જશો તો થાશે વિઘન; એવાં વચન મેનાનાં સુણી, વળી બચ્ચાં એ વાણી ભણી; શું જોઇએ આપણને ગર્થ, નથી ઝાડતણો કાંઇ અર્થ; જે જાય તે જીવે નહિ, સર્પ તેને ડસે તહીં; તે સર્પના જીતનાર, માનવ નામે આવે તે ઠાર; ઝાડ પહાડ ને ઠામ, સિદ્ધ કરે પોતાનાં કામ; એક એકના માથાનો સહી, પરમેશ્વરે ઘડયાં હશે તહીં, પરમેશ્વરે રચના કરી, નોતમ વસ્તુ પૃથ્વીપર ધરી; તે સૌ માનવીકેરા કાજ, એ વાતમાં શો સદેહ આજ; કોઇ બત્રીશ લક્ષણો હશે તે જશે, અહંકાર નાગતણો ભાંગશે; આપણને તેનું નથી કાંઇ કામ, સેજ વાત પુછું આ ઠામ; ત્યારે વળી બોલી મેના વાત, સાચી કહુ છું મનની સાક્ષાત; કોઇ માનવી આવશે આ ઠાર, બત્રીશ લક્ષણ રહે ધામ; હિંમત રાખી જશે એ ઠામ, તો તો થાશે તેનું કામ; એક ઉપાયથી જીતે નાગ, તે તમ આગળ કહું છું આજ; તે પહાડ નીચે કોરડુ સહી, એક રૂષી તપ કરેછે તહીં; તેની જઇને સ્તુતિ કરે, ત્યારે રૂષી વાણી ઓચરે; મસ્તક ઉપર હાથ મુકે જેટલે, કામ તેનું સિદ્ધ થાય તેટલે; એવી વાત મેનાએ કરી, રાજકુંવરે મનમાં ધરી; વીતી રાત ને ઉગ્યો દન, રાજકુંવરનું હરખ્યું મન; તે પહાડ જઇને જોઉં, મારા મનનો સંદેહ ખોઉં; મોત પોતાનું મુઠીમાં લઇ, ઉત્તર દિશા ભણી ચાલ્યો વહી; દુરથી પહાડ દીઠો જેટલે, નિશ્ચે વાત થઇ તેટલે; એકવાર મરવું સહી, પાછું ઠગલું ભરવું નહિ; એવી મનમાં રાખી ધીર, ઉંડાણમાં ઉતરીયો વીર; પોતે મનમાં કર્યો વિચાર, હું કયાં આવ્યો છું આણે ઠાર.

દોહરા—આ જગાઉપર મને લાવીયા. લખ્યા લેખ મુજ શીશ; અન્ન જળ મળે નહિ, કરતા શ્રી જુગદીશ. જન્મ બધે ભમતો ગયો; વન વગડાની માંય; ઠરીઠામ બેઠો નહિ, ધીક પડો મુજ કાય. એ રચના પણ જોવી સહી, અદભુત સરખી વાત; મેનાની વાત શાચી પડી, ભાગી મનની ભ્રાંત. એવું મન ધરી કરી, પાસે ગયો તે વીર; ઘણો વ્રદ્ધ રૂષીને જોઇ, ચરણે નામ્યું શીશ. સ્તુતિ ત્યાં કીધી ઘણી, તલસવા લાગ્યો પ્રાણ; ત્રણ દિવસે રૂષી જાગીયા, સમાધી ઉતરી ત્યાંય. આંખ ઉઘાડી જોયું સહી, ત્યાં દીઠો માનવ જન; ત્યારે રાજકુંવર જઇ ચરણે નમ્યો, સ્તુતિ કરી તે દિન. કરજોડી ઉભો રહ્યો, ત્યારે બોલ્યા રૂષીરાય; જાઓ કામ તમારૂં નિશ્ચે થશે, એમ કરીને રહ્યા તે ઠાર, તે પહાડઉપર ચઢીઓ સહી, હિમત રાખીને મન; જોતાં જોતાં ચાલીઓ ધીરજ ધરી રાજન. દીઠી રચના તે પહાડની, હીરા જોત અપાર; ચડ્યો છેક ઉપર લગી, ત્યાં દીઠું તળાવ ને ઝાડ. નિશાની સાચી મળી, સઘળી તેણેઠાર; પાંદડાં ને ફળ ખાધાં તહીં, ક્ષણુ ન લાગી વાર. નજીક જઇ પહોંચ્યો તહીં, દીઠો નાગ વિકાળ; દીઠો માનવી તેને તહિ, રાજકુંવર તેણીવાર. ઝાડઉપર ચડ્યો સહી, ફળ ખાધાં તેનાં સાર; મેનાનાં વચન સાચાં મળ્યાં, સંદેહ નહિ લગાર. છાલ કાઢી ટોપી કરી, તે ધરી પોતાને શીશ; માગી લીધી એક જેષ્ટિકા, પછે તજ્યોઠામતેદિશ

ચોપાઇ—મનમધ્યે કર્યો વિચાર, નાગ મણી મુજ પાસે સાર; કોઇ મળશે તો લેશે સહી, એને રાખું જતને અહી; ચીરી જાંઘ નવ લાગી વાર, તે મધે ઘાલ્યુ તે ઠાર; ઉપર પાંદડું પેલું મુકું લઇ, તરત ઘા રૂઝાયો

નહીં; પ્રસન્ન થયો પોતાને મન, વળી આગળ ચાલીયો રાજન; મહોટો ગુણ ટોપીમાં સહી, કોઇ દ્રષ્ટિએ દેખે નહિ; નિર્ભે થયો પોતાને મન, જોતાં ચાલ્યો ઝાઝાંવન અમુલખ વસ્તુ આવી મુજ પાસ, તેથી મન થયું ઉ-લ્લાસ; પણ લખ્યા લેખ ટળવાના નથી, ભવિષ્ય વાત સાચી સર્વથી; તે કોઇથી ટાળ્યા નવ જાય, જેમ મન વિચારે રાય; પહાડ મુકી ચાલ્યો જેટલે, એક ઉત્તમ વાત થઇ તેટલે; દીઠું એક તળાવ રસાળ, આરસપાણ ની ફરતી પાળ; ઘણું નિર્મળ છે તેનું નીર, આસપાસ શોભે છે તીર; તેમધ્યે મેવા ફળ છે અપાર, જોતાં ત્રસ થયો તે ઠાર; ચાર ઘડી બેઠો રાજન; બેઠોબેઠો વિચારે મન; વૃદ્ધ થઇ છે મારી કાય, વળી જળમાં નહાવું આંય; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, મુકયો સામાન તે ઠાર; તે મધ્યે પડ્યો જઇ, કુદરની ખ્યાલ એક તેમાં થઇ ડુબકી મારી જેટલે, નર ફીટી નારી થઇ તેટલે; ધન પરમેશ્વર તારી ગતી, કો પાર ન પામે રતી મેં શું કરમ કરયું કીરતાર, નર ટાળીને કીધી નાર; અવતાર મારો મીથ્યા થયો. સરવ મનોરથ મનમાંરહ્યો. નવ પોહોચી મનની આશ, છેક થઇ બેઠો નીરાશ; ધિક ધિક મુજ પાપી પ્રાણ, શું બેઠોછે ઘટ માંહે જાણ. હવે જીવવું તે ધિકાર, નિકળ પ્રાણ આણિવાર; છેક હીમત હારી રાજન, છાતી ફાટતે કરે રૂદન. એક જક્ષે સાંભળો સાદ, તે પામ્યો ઘણુ હુલાશ; તે આવિને શું કરે વિ-ચાર. તે સંભળાવું આણિવાર.

દોહરો—જક્ષ ધસી આવિયો; શબ્દ સુણિ તે ઠાર રૂપવંતિ દીઠી તે કામનિ, સોભા અપરંપાર, મુખ ક-મળ સરીખડું ભમર ભ્રકુટી ધનુશ કમાન; ઉતર અતિ

શે આપતું,વસે તરંગી સમાન ઘણી કોમળ તે કામનિ ઊરવસનિ જોડ; દ્રષ્ટે દીઠી કામની, પહોંચ્યા મનના કોડ; પાસે જઇને ઉભો રહ્યો, મુખે બોલ્યો વાણ; કોણ તની તું દીકરી, દીસે ચતુરસુજાણ; આ જંગલમાં એકલી કેમ કરે રૂદન, સાચી વાત મુખથી કહો; તજ્યાં સહોદર જન, ચતુરાઇ મનમાં ધરી, ફેરવી વાત તેઠાર તુજ ખોળે તો શીશ છે, તારે ગમે તો માર; ત્યારે જક્ષ ઘણો હરખીયો, છાંટયું નીર તે ઠાર; મંત્રી કરી છાંટીઉં, ફરી રૂપ ગયું તે વાર.

ચોપાઇ—જળ પ્રવેશ થયો જેટલે, હાથી સ્વરૂપ થયું તેટલે; નારી હતી તે થઇ નરની કાય, રૂસનાઇ રૂપ થઇ તત્કાળ; વાંકું મુખ ને નાશિકા વિક્રાળ, દાંત મોટા દીસે વિક્રાળ; એવી દેહ જળથી થઇ, પ્રભુની માયાનો પારજ નહિ; જળથી કાઢી નાંખ્યો બહાર, અફસોસ ધરી બેઠા તે ઠાર; મોતતો કંઇ આવ્યું નહિ, કરૂપ કાજળથી કાળી થઇ; વળી શસુરી રાખી અપાર, નારી ફીટી નર થયો તે ઠાર; એ ખુશાલી મોટી થઇ, વળી આગળ ચાલ્યો વહી; જોજન એક ગયો જેટલે, નારી મળી તેટલે; રૂપે રંગીલી જાણે રૂશનાઇ, મેશ કરતાં શોભે સવાઇ; દુર્ગંધ ઉડે છે દુરથી જાણ, મોઢું માં દીસે નિર્વાણ; સીસોળીયા સરખા છે વાળ, એવા ધીઠા છે નારીના હાલ; જાણે કરક કાળ સ્વરૂપ, અચરત પામ્યો દેખી ભુપ; પાસે આવીને ઉભી રહી, મુખથકી તેણે વાણી કહી; ઘણા દિવસ થયા શોધું તુને, ક્યાં ગયાતા ચિંતા થઇ મુને; એવું કહી પછે બોલી તહીં, રાજકુંવર ત્યાં ઉભો છે સહી.

દોહરા—મન વિચાર કર્યા તહીં, કેમ રહેશે નાર; પુત્રને મુકયા પરહરી, તજી પછે તારૂણી નાર. તેની દયા આવી નહિ, તજી ગયા તે ઠાર; કામ કરવું ઘટે નહિ, ઝાલો લઇને હાથ. ચાલો ઘેર ઉતાવળા, વેગે સૌ મુજ સાથ; સુણી દુઃખ પામીયો, અરે વિધાત્રી માત; ભવિશમાં કયાં લખ્યું, વિપરીત સરખી વાત. કોના પુત્ર કોની કામની, વળી વળગ્યું મુને તને; કઇપેરે છુટીશ ઇહાંથકી બહુપેર આણે શોક. આવી અવસ્થા કર્મે લખી, શાંશાં કર્યા પાપ; દુઃખનો પાર નથી આવતો, એ મોટો સંતાપ. વળી સબુરી મનમાં ધરી, ચાલ્યો વળી તેની શાથ; લઇ ચાલી ત્યાંથકી, આણંદ અંગ ન માય. મુકામ મહેલ લઇ ગઇ પોતાતણે, ત્યાં દીઠા બે ચારેક બાળ; પિતા કહીને વળગીયા, કરવા લાગ્યા વહાલ. વળતી પ્રીત બહુ કરી, સાન કરી આવી પા[illegible] રૂતુદાન આપો મુને, પહોંચે મનની આશ. વિચાર ઘણો કરવો પડયો, તે વિનતાને સંધ; કબજ પડયોછુટાયે નહિ,માટે ઘડીએલાગ. ઘણાદિવસએમ ત્યાં રહી, રાય કર્મે વળી નાર; જંગલમાં તમો જઇ કરી, કાષ્ટ લાવો આ ઠાર. એમ સુણી મન રીઝીયો, હવે આવ્યો દુઃખનો પાર; તે લઇ કુહાડો નિસર્યો, પ્રસન્ન થયો તેણીવાર. જીવ લઇ ચાલ્યો ત્યાથકી, અઘોર વનની માંય; પાછું ફરી જોતો નથી, જેમ જવાય તેમ જાય. જોજન દશ નાસી ગયો, ત્યાં વળી દીઠો એક બાગ; તે મધ્યે વળી પરવર્યો, હિમત રાખી તે જાગ. મધ્ય જગ્યાએ ગયો સહી, દીઠો કુંડ વળી સાર; શીંગી મજમની પાળ છે, અમતી સરખું તે વાર.

ચોપાઇ—તે ઠામ જઇ ઉભો જો રહ્યો, શોભા જોતાં

દીગમુઢ થયો; વળી કર્મે દીધો હાથ, વિચાર કરવા લાગ્યો મન સાથ; એક થયા અસ્ત્રી, બીજા થયા હાલ; ત્રીજું સ્થળ છે વળી આ સાર, એમ વિચાર કરે તે જાણ; પછે સમર્યા શ્રીજુગદાધાર, તમારી માયા અપરંપાર; નથી આવતો મારા દુઃખમો પાર, સહાય કરો મુજને ભગવાન; એમ કહી વળી ચાલ્યો ત્યાંહ; નશીબ પોતાનું આગળ કરી, જે કીસમત બનશે તે ખરી;આ જળમાં પણ નહાવું સહી, કર્યું પરમેશ્વરનું થશે અહીં; એમ વિચાર મન સાથે કરી, પડ્યો જળમાં વળી હિમત ધરી; મારી ડુબકી વળી જળની માંય, અચરત વાત બની એક ત્યાંય; દેવના સરખી કાયા થઈ, પ્રથમ કુંડ ત્યાં નિકળ્યો જઈ; જળ તજીને નિકળ્યો બહાર, હવે કાય દીઠી ને પાય; જેષ્ટિકા ટોપીને પાંદડાં સહી, ને ઠામ વશી દીઠા તહીં; પ્રસન્ન થયો ઘણું પોતે મન, પ્રભુ મુજને થયા પ્રસન્ન; ટળો ખાંપણ સઘળો ખેડ, [illegible] મેરૂના [illegible] તારી [illegible] કર્યું, જળમાં પાવ કદી નવ ધરૂ; નવ પીવું નવ ધોવું વદન એવો નિયમ ધર્યો રાજન; લીધી વસ્તુ સર્વે હેતજ કરી, ટોપી પાછી શીરપર ધરી; વળી ત્યાંથી ચાલ્યો રાય, આણંદ તેના અંગ ન માય; અઘોર વન ભયાનક તહીં, વાઘ વરૂનો પારજ નહિ; અનેક જનાવર બીજા કહેવાય, તે સર્વે મુખ આગળથી જાય; દ્રષ્ટે જુવે સર્વે રાજન કોઈ, ના દેખે રાજાનો તન નિર્ભે થઈ; ને વનમાં જાય, એક પહાડ દીઠો તેવાર; તેઉપર એક મહેલ છે સહી, તેની શોભાનો પારજ નહિ; ઉભો મહેલ નવ ઢુંકી વાસ, જાણે શોભા ચંદ્ર પ્રકાશ; ચંદ્રથી શોભા

અપરંપાર, ચડયો પહાડ નવ લીધી વાર; મહેલ મધ્યે ચડયો જઈ ધશી, જાણે કામ જાણે ગરજ શશી; પશુ પંખી કે માનવી નહિ કોઈ, રાજકુંવર તે અચરત હોય; સઘળે જોઈ વળ્યો ગર્વથી, કોઈ ભોગવનારૂં એમાં નથી; સાતમેમાળ ચડયો જેટલે,શબ્દએક સુણ્યોતેટલે જાણે વિનતા કરે રૂદન, તે સાંભળ્યું પોતે રાજન.

દોહરા—ધિરજરાખીને પરવર્યો, રોતું કોણ આકાર જોતા જોતા પરવર્યો, એક દીઠી ઉત્તમ નાર. પરી આકારે રૂપ છે, ઘણું સુકોમળ અંગ; પગમાં બેડી તેહને, કરે રૂદન મન ભંગ. તેની પાસે જઈ ઉભો રહ્યો, ટોપી ઉતારી શીશ; વિનતા પ્રત્યે બોલીયો, તે વેળા તે દીશ. કોણતણી તું દીકરી, કોણ તારો ભરથાર; કોણ કારણે પડી કેદમાં, તારી શોભાનો નહિ પાર. સુકોમળ કાયા તાહરી, કમળપુષ્પ પ્રમાણ; કોણ દુશ્મન તુને દમે, બોલોને સાની વાણ. એવાં વચન શ્રવણે સુણી, લજ્યા પામી મન; ઘુંઘટ તાણી તે ખડી, બોલી મુખથી વચન. તું જાને તારે માર્ગે, ક્યાંથી આવ્યો આ ઠાર; માનવરૂપ તમો કોણ છો, શું છે તમારૂં નામ. દેવ દાનવ કે માનવી, કે છો જમના દુત; માનવ રૂપ ધરી આવીયા, સ્વરૂપ શોભે અદભુત. કમોતે મરશો તમો, એક ઘડીમાં તજશો પ્રાણ; માટે જાઓ પાછા ફરી, નિશ્ચે માનો વાણ. રાજકુંવર મુખ બોલીયો, તે વેળા તે સાથ; હું તો કોઈથી ડરતો નથી, નિશ્ચે સાચી વાત. જક્ષ કીન્નરને ગાંધરવી, રાક્ષસનું છેદું શીશ; એટલી હિમત રાખું અમો, નમુ પ્રતાપે આદીશ. તારે ગમેતો તારૂણી, તું કર મારી ધાત; બીજા કોઈથી બીતો નથી નિશ્ચે માનજે વાત. માટે મન મુકીને કહો, તમતણું

જે દુઃખ; પરમેશ્વર પ્રતાપથી; પમાડીશ સુખ ઇ-શ્વર આણ એ વાતમાં, મુજ તુજ વચમાં શ્રીરામ; દુઃખ ભાગીશ સૌ તારૂણી, ફોડીશ દુશ્મનનો ઠામ. એવાં વચનો શ્રવણે સુણી, તે વિનતા થઇર ળીઆત; હ-કીકત પોતાતણી, કહેવા લાગી વાત. ફીરસ્તા નામે જજીરો સહી, ત્યાં રાજા મજકુર નામ; ગાંધર્વ નામે રાજા સહી. મારા પિતાતણો તે ભાઇ; ભત્રીજી હું તેહની, તે કાકો મારો થાય. તેના કુળમાં કલંક એક આવીયું. તે કહું તમને આંય. પુત્રી તેના પેટની, બંકાવળી તેનું નામ; અપ્સરા સર્વેમાં શિરોમણી, તેણે કીધું એક કામ. મ્રતલોકનો એક માનવી, કોઇ સુઘડ પુરૂષ સુજાણ; આશક પડી તેઉપરે. સોંપ્યા તનમન પ્રાણ ઇચ્છા કરીને વળી, કરતી ભોગવિલાસ; તેની માતાની દ્રષ્ટિએ પડી, ચડયો તેને ક્રાળ. તે નરને નાખી દીધો સાહી, સમુદ્રકરે માંય; પુત્રી ઘાલી કેદમાં, બેડી જડાવી પાય. તેની વાત આવી મુને, હું મળવા ગઇ તે ઠાર; શિખામણ દીધી, પણ નવ માને તે નારને દિવાની તે ત્યાં થઇ ગઇ, નથી શુદ્ધ કાંઇ તન. તે નરનો નેહ લાગી રહ્યો, ભરછેટ થઇ તે મન. પેરપેર વિનવીઃ ન માન્યું એક લગાર; તે નરના વિજોગથી, તેના જશે પ્રાણ તે ઠાર. મળી ભેટી સૌતે જઇ, પાછી ઉઠી આકાશ; તેવામાં પાપી એક આવીયો, રાક્ષસ મારી પાસ; પ્રાૈડ કાયા તેણી કરી, બાંધી મુજને ત્યાં; આ ઠામે રાખી મુને, બેડી પહેરાવી પગમાંય. કુદ્રષ્ટિ કરી ઘણી, સંભોગનું ઇચ્છે સુખ; મારૂં મન રાજી નથી, એમ વિનતા બોલી મુખ. પરમેશ્વર લાજ રાખશે, કે કરવીપડશે ઘાત તમો માનવીરૂપ કોણ છો, તે વિસ્તારી કહો વાત.

ચોપાઇ–એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, દીલગીર થયું રાજાનું મન; બંકાવળીનું સાંભળી દુઃખ, ઉતરી ગયું તે વેળા મુખ; આંખે આંસુ આણ્યાં તહીં, હકીકત પોતાની કહી; તે બંકાવળીનો આશક હું, સત્ય કરી માનજે તું; સાગરે મુજને કહાડયો બહાર, ભમતો આવ્યો આ ઠાર; લેખ લખ્યા હશે મુજ ભાગ્ય, તો તે પાછી મળશે મુજ નાર; એવાં તે નરનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મન; રૂપ કળા ગુણ હિમત જોઇ, તે વિનતા પણ મનમાં મોહી; ધનધન હિમત તારી જાણુ, શું કરૂં પરવશ મુજ પ્રાણ; અહીંથી છુટું એક જવાર, તોતો મેળવું પાછી નાર; લાચાર હું પરવશ હું આજ, તો કયાંથી સરશે તારૂં કાજ; રાજકુંવર મુખ બોલ્યો વાણ, તારા શત્રુનો લઉં પ્રાણ; તુજને અહીંથી મુકાવું નાર, સતવચન મારૂં આ ઠાર; ગૌ બ્રાહ્મણ સ્ત્રીની વહારે ધાઉં, ખરા ક્ષત્રીકુળનો કહેવાઉં; ધાહી મરૂં કે મારૂં આંહી, તુને મુકીને જાવાનો નહિ; એમ કહી કર જેષ્ટિકા ધરી, મારી બેડીમાં વેગે કરી; કટકા થઇ ગયા દશવીશ, બંધથકી છુટી તે દીશ; વિનતા પ્રસન્ન થઇ તે જાણ, ઓવારણા લઇને લાગી પાય; ધન ધન માનવી અવતાર, તારા પ્રાક્રમનો નહિ પાર; બંધનથી તો છુટી અહીં, વળી પુંઠ મુકવાનો નહિ; પહાડ સરખી તેની કાય, તે કેમ તમથી જીતી શકાય; રાજકુંવર બોલ્યો તે સાથ, વિનતા પ્રત્યે બોલ્યો વાત; સહિ જનાવર તે સુજાણ, હાથીતણા તે લેશે પ્રાણ; વજના હથિયાર જે સાર, ને પહાડ ફાટી નિસરે બહાર; નાનાઉપર નવ જોશો લગાર, પાપીને મારૂં આ ઠાર; એ હોય આ સમે હથિયાર, તોતો કરૂં સહિ એનો સં

હાર; પ્રસન્ન વિનતા મનમાં થઈ, આયુધ રાક્ષસનાં દેખાડ્યાં સહી; તેમાંથી એક તેને લીધ, થયું કામ આપણું સિદ્ધ.

દોહરા—લીધી તરવાર એક ત્યાંથકી, સાથે અપ્સરા નાર; બન્ને જણ સાથે નિસર્યા, મહેલથકી તે બહાર. કોશ એક ચાલ્યો ત્યાંથકી, એવે શબ્દ થયો એક પહાડ; જાણે ગર્જના મેઘની, કંપવા લાગ્યું ઝાડ. પાછું ફરી જોયું તહીં, દોડતો આવ્યો પહાડા નારી મનબીની ઘણું, ધ્રુજવા લાગ્યા હાડ. રાજકુંવરશું ઓચરી, શા થાશે હવાલ; પાછળ આવેછે દોડતો, આણુંશે બેઉના કાળ. રાજકુંવરે જોયું પાછુ ફરી, દીઠો પહાડ શરીર; હિમતરાખી ઉભો રહ્યો, તેવળા તેગે તીર. બીજી ટોપી હતી કને, તે મુકી વિનતાને શીશ નિર્ભેથઈ બેસો તમો, એમ બોલ્યો તે દીશ. તુજને કો દેખે નહિ, જુઓ બેસીને નાર; પરમેશ્વરને ગમતું હશે, નિપજશે આ ઠાર. એમ કહી તે નરનાં, સનમુખ ધાયો જાય; પાસેજ ઇ ઉભો રહ્યો, દીન બોલ્યો આંય. અલ્યા કોણ છું તું માનવી, કેમ આવી પહોચ્યો આઠાર; ખાનું મારૂં તેં તોડીયું, નવ બીનો મન લગાર. સમુદ્ર આગળ જેમ ખાબડુ, મેરૂ આગળ પત્થર જાણ; મારે મન તેવો સહી પલકમાં ખોઈશ પ્રાણ. પણ સ્વરૂપ જોઈ તમતણું, દયા આવેછે મન; આ જંગલમાં કયાંથી આવીયો, બોલને સત્યવચન. મરજાદા લોપી કરી, કેમ ચોરી તેં નાર; તે તો આપ તું મુજને, નહિતો ભક્ષ કરૂં આ ઠાર. ત્યારે રાજકુંવર મુખ બોલીયો, તારી પહાડસરખી કાય; તેથી હું ડરતો નથી, નિશ્ચે માનો મનમાંય. અમે મૃતલોકના માનવી; સૌ સ્ત્રીના પ્રતિતાળ; મરતા લગી આપું

નહિ, આણીશ તારો કાળ. ન પરો નીલ નતટ,નપુશક નર કહેવાય; મારે મન તું તેવો સહી, તું નિશ્ચે માન મનમાંય. હસ્તી નાસે જેમ સિંહથકી, તેમ નાસીસ આગું ઠામ; કટકે કટકા તારા કરીશ, તું જોઇશ મારૂં નામ.

ચોપાઇ—ત્યારે દૈત્યને મન ચડી છે રીસ; ગદા એક લીધી તે હીશ; ફેરવીને મારી જેટલે, રાજાએ ટોપી પહેરી તેટલે; ઠામ અગોચર પેઠો જઇ, એમ હાથ બચાવ્યો તહીં; વળી હોંશીયાર રાજા થયો, ઉતારી ટોપીને સન્મુખ ગયો; ફુલ બરાબર મારે મન, હશી કરીએમ બોલ્યો વચન; તારે ગમે તો માર ઉચકી પહાડ, મારે મન તો તરૂ સમાન; એવાં વચન તેનાં સુણી, રીસ ચઢી રાક્ષસને ગણી; ઠાંગ એક મારી વિકાળ. સુસવાટો કરતી આવી તે ઠાર; ત્યારે ટોપી શીરપર ધરી, બેઠો ગુફામાં વેગે કરી; વળી વિચાર્યું ત્યાં રાય. હિમત રાખી સન્મુખ જાય; વળી મુખથી બોલ્યો તેવાર. બળ હોયતો તારૂં દેખાડ. સુણી વચન ચઢી ઘણી રીસ, માર્યો વ્રક્ષ એક તેણે હીશ; તે પણ ચુકવીયો તત્કાળ, ત્યાંથી પછી દોડયો બાળ; પેટમધ્યે ભરાયો જઇ, મારી લાકડી પગમાં સહી; ભાગી ગયા તેના બે પાગ; જુદા થઇને રહ્યા તે જાગ; પૃથ્વીઉપર પડયો ગતિ ભંગ, રાજકુંવર બોલ્યો તેની સંગ; જેમ લાકડી ભાગી પાય, તેવું શીશ છેદીશ આંય; જીવતો આજ મેલવાનોનથી, એ વાત જાણજો સર્વંગી; મહાપાપી તુને કહીએ આજ પરસ્ત્રી સાથે શું છે કાજ; રાજકુંવરનાં સુણી વચન; ક્રોધ ચઢ્યો રાક્ષસને મન; મુખથકી કર્યો પોકાર, રાક્ષસી માયા થઇ તૈયાર; સહસ્ત્ર રાક્ષસ નિકળીયા સહી,

કળા સરીખા દીઠા તહીં; કોઇની હાથીના સરખી સુંઢ કોઇની કાયા મોટી પ્રૌઢ; કોઇ ખરમુરા કહેવાય, કોઇ રૂઢ ઉભા થાય; કોઇની નાશિકા મોટી વિક્રાળ, કોઇના નાક જાણે વાંસની ડાળ; કોઇ દંત જેવા હાથી સહી, વિક્રાળ વદન દીસે છે તહીં; કેટલાએક દીસે છે પહાડ, બરાડા કકડાવે હાડ; એવી માયા રાક્ષસે કરી, રાજકુંવરે હિમત ધરી.

દોહરા—કાઢી તરવારને દોડીયો, કોઇ નવ દેખે કાય; મારે હાથ ઉપરે, તે કકડે કકડા થાય. માયા સો પ્રાજે કરી, પાપીનું છેદીયું શિશ; ભુમીનો ભાર ઉતાર્યો, તે વેળા તે દીશ. રાજકુંવર ત્યાંથી ગયો; મુર્છા આવી તે કાય; અવનીઉપર જઇ પડયો, રૂબચ્યા આવી ત્યાંય. દીઠાં પરાક્રમ તેહનાં, તે મનમાં પામી સુખ; ઉપરથી છેડો કહાડીઓ, ઢોળવા લાગી વાય. હાથ ફેરવ્યો તે ઉપરે, અમ્રત દ્રષ્ટિ કરી ત્યાંય; તરત બેઠો રાજા થયો, વિનતા લાગી પાય. કરજોડી કરી વિનતી, તે વેળા તે જાગ; જીવતદાન આપ્યું મને, રાખી મારી લાજ; પાપીને પ્રાજે કરી, સરીયું મારૂં કાજ. મારી બોલનાં કરાવું ખાસડાં, રહું તુજ ચરણ મોઝાર; તો એ ઓશીંગણ થાઉં નહિ, એવી વિનતિ કરે અપાર. મુજથી જે બની આવશે, તે કરીશ તમારૂં કામ; બંકાવળીને મેળવું, ચાલો મુજ સંગ આજ. એવાંવચન વિનતાએ કહ્યાં, વળી જોડ્યા બે હાથ; વચન પ્રમાણ મારૂં કરો, ચાલો મારી સાથ. એવી વિનતિ નારીએ કરી, ત્યારે માન્યું મન; માર્ગ ત્યાંથી ચાલીઆ, હરખ ધરી રાજન, મુકામે પહોંચ્યો જઇ, ગઇ તે પુરમાં નાર દુઃખીયા લોક દીઠા સૌ, રૂદન કરેછે અપાર. માતપિતા

કલ્પાંત કરે, શોધ કરે ચોપાસ; ખોળવા કારણ પરવર્યા, એક સહસ્ત્ર પોતાના દાસ. કોણે હરી મારી દીકરી શોધીને લાવો બાળ; શું મુખ લઇને અમો રહું, આણીશ હું મારો કાળ. એમ કલ્પાંત ત્યાં થઇ રહ્યું, એ વામાં ગઇ તે નાર; સાથે દીઠો માનવી, તેની શોભા અપરંપાર. માતપિતા ઘણું હરખીયા, જાણે અંધને આવ્યાં લોચન; રૂદીયાશું દાબી દીકરી, કયાં ગઇતી મુજ તન.

ચોપાઇ—પ્રસન્ન થયું પોતાનું મન, મુખથકી બોલી વચન; કોણ હરી ગયુંતું તુંને, પુત્રી સાચું કહે મુને; તુજ વિજોગે તજવી પ્રાણ, માતપિતા બોલ્યાં મુખ વાણ; પુત્રી કહે સુણો માત ને તાત, તમ આગળ સાચી કહું છું વાત; બંકાવળીને હું મળવા ગઇ, એક દિવસ હું પાસે રહી; મળી ભેટીને પાછી ફરી, ઘણો હરખ મનમાંએ ધરી; ઉઠીને માર્ગ ચાલી જેટલે, રાક્ષસ એક આવ્યો તેટલે; મુજને ઝાલી લીધી તે [illegible] ગયો પોતાને ઠાર; બેડી પહેરાવી મારે પાવ, [illegible] કાળા રંહ મોઝાર; રાત દિવસ હું તો કરૂં રૂદન. દયા નવ આવે પાપી ને મન; સાત દિવસને સાતજ રાત, ઘણું કષ્ટ વેઠયું મુજ માત; આ માનવી આવ્યો તે ઠાર, એના પ્રાક્રમતણો નહિ પાર; રૂદન કરતી દીઠી જાણ, આવી કરી મુખ બોલ્યો વાણ; ભક્તિ કરી બોલ્યો મુખ, કોણે દીધું છે આવું દુઃખ; મને આપ્યું જીવતદાન, ગણી પોતાની ભગની સમાન; એના ગુણનો પારજ નહિ, ઘણી વાત શું કરીએ અહીં; જો ન માનો મારી માત, ઉત્તરદિશા તરફ એક પહાડ; સો જોજન ઇહાંથી સાર; ત્યાં રાક્ષસ પડ્યા છે મરણ, સહસ્ત્ર એક પડ્યાછે

ધરણ; તે સર્વે પરહર્યા ત્યાં, એની તેણી આવી ઇહાં; એવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, સર્વે સભા થઇ પ્રસન્ન; રાજકુંવરને દીધું માન, મુકયાં આગળ ફેફળ પાન; આ લ્યાં દિવ્ય વસ્ત્ર શણગાર, આગતાસ્વાગતા કીધી અપાર; મુજ પુત્રી લાવ્યાં તમો, શું ઓશીંગણ થઇશું અમો; અમારા ભાગ્યતણો નહિ પાર, કયાંથી માણસ આવે આ ઠાર; બે અપ્સરા આવી દાસ, રહેવા કારણ મોહની પાસ, પુત્રીને કહે તારો બાગ, ત્યાં રહેવાને આપો જાગ્ય; તુજથી થાય તે કર ચાકરી, જીવતદાન આપ્યું દીકરી; આગતાસ્વાગતા એની કરો, જોએ તો એની સાથે પરવરો.

દોહરા—જેવો બાગ ગુલબંકાવળી, તેથી સવાયું કામ; અદકું ઓછું એમાં નથી, અચરત પામ્યો તે ઠામ. સાંભળ્યું સુખ પોતાતણું, ઝુરવા લાગ્યો મન; ઠરી ઠામ તેમા રહો, થિર મન કરી રાજન. અપ્સરા બે મુખ આગળે, સેવા કરે રાત દિન; વિજોગની વેદના એ કરી, ઝુરે મનની સાથ. રૂઅચ્યા આવી કરી, દિવસમાં બેવાર; અમ્રતભોજન મુખ આગળ ધરી, ધીરજ આપે તે ઠામ. સ્વર્ગપુરીમાં કાગળ લખ્યો, મુખ આગળ સઘળી વાત; પુત્રી આવી ઘેર આપણે, ચિંતા ન કરશો ભ્રાત. રાક્ષસ એક ત્યાં લઇ ગયો, તેની કાઢી ભાશ; એ રીતે લખી આપીયો, કાસદને તત્કાળ. તે કાગળ લઇને ચાલીઓ, વાયુ રૂપને શી વાર; લઇને પોતે ત્યાં જઇ, સભામધ્યે નિરધાર. કાગળ આપ્યોકર વિષે; વાંચ્યો તેણીવાર; વાંચીને ખુશી થયો, હરખ્યા મનમાં સાર. રાણીને દહ્યું જઇ, તે પણ થઇ રળીઆત; મળવાને જાવું સહી, એમ બોલી મુખથી વાત.

રજા લીધી રાજાતણી, મળવા કારણ જાય; બંકાવળી એ વાત સાંભળી સહી, ત્યાં મળવા આવી માય. હું પણ સાથે આવું ત્યાં, મળવા રૂબચ્યાની પાસ; ઉદાસી ભાગે માહરી, થાએ જીવ ઉલ્લાસ. વચન સુણી કુંવરીતણાં, હરખી પોતાને મન, બેડી તોડી ભંજાવીએ કાઢી પુત્રીને તે દન. ગગનમાર્ગે બેઉ ચાલીયા, દાસી સાથે દસવિસ; જંજીરા ઉપર જઇ ઠરી, પહોર બે ચડયો દીશ. ખબર થઇ તે પુર વિષે, સાતીગઇ રૂબચ્યા કુમાર; કાકીને ચરણે નમી, બંકાવળી દીઠી તે વાર.

ચોપાઇ—મળી ભેટીને આવી પાસ, સહોદર સૌ બેઠા પાસ; પુત્રીને પુછયા સમાચાર, સંક્ષેપે કહો વિસ્તાર; બંકાવળીને રૂબચ્યા નાર, પાસે બન્ને બેઠી સાર; કાનમધ્યે એકજ કહી, તારે મારે દોસ્તી થવાની આંઇ; વિજોગ છે તે સંજોગ થશે, દુઃખ દદ્રિ તારા જશે; કાનમધ્ય એક વાતજ કહી, બંકાવળીએ ચિત્તમાં નવ લહી; આગતાસ્વાગતા કરી અપાર, એક દિવસ રહી તે ઠાર; હૈડે દુઃખને મનમાં હસે, મનમધ્યે ઉદાસી વસે; બીજે દિવસે માગી રજાય, રૂબચ્યા બોલી તે ઠાર; બકાવળીને મુકી જાઓ, અમો બન્ને બેન રમીશું આંય; એના મનની ઉદાસી જશે, મારૂં મન પણ શિતલ થશે; માટે રહેવા દોને અહીં, એવી મુખથી વાણી કહી; સાત દિવસની આપી રજાય, મુકી ગઇ તેની માય; બન્નેના મનની પોતી રળી, રમે જમે એક સાથે મળી; રમવા કારણ નિસર્યાં બહાર, હાસ્ય વિનોદ કરે અપાર; એક સમે બેઉ બેઠી એકાંત, ભાગવા કારણ મનની ભ્રાંત; સાંભળ બેન ચતુરસુજાણ, રૂબચ્યાં મુખથી બોલી વાણ; એક વાતનો સંદેહ મુને'

તે પુછુ હું મુખથી તુને; રીસ નવ કરે તો હું કહું, ન હિતો મનમાં સમજી રહું; બંકાવળી કહે નવ કરૂં રીસ, શું સંદેહ કહો આદીશ; કેવો હતો નર કહોની નાર, એટલું પુછવું છે આ ઠાર; પુરૂષતણું તે કેવું સુખ, વિસ્તારી કહો તે મુખ; એ વાતની ખબર છે તુને, વિસ્તારી કહોને મુને; બંકાવળીને ચડી છે રીસ, ક્રોધ કરી બોલી તે દિશ; તેં શું મુજને લંપટ ગણી, તેં મુખથી એવી વાણી ભણી; નરતણી શી કરવી વાત, નથી પરણાવી આપણે તાત; રાક્ષસને ઘેર જઇને તું રહી, ભ્રષ્ટ થઇ તારી બુદ્ધિ ગઇ; એમ રીસ કરીને વાણી ઓચરી, ત્યારે રૂબચ્યા બોલી સુંદરી; સહેજે વાત પુછું છું અમો, રીસ સાને કરો છો તમો.

દોહરા—એમ કહીને હસી પડી, ફેરવી નાંખી વાત મન ફિર આપીઉં નહિ, વિચાર્યું મન સાથ. તે વાત તો ઉડાવી તહીં, વિનોદ કરે અપાર; રજની વીતી રંગમાં, ઉદે થયો પ્રાતઃકાળ. દંતધાવન કરવાને કારણે, બેઠા બાગનીમાંય; પુષ્પકમળ ખીલી રહી; ફરવા નિકળ્યા ત્યાંય. રમતાં રમતાં આવીયાં, જ્યાં બેઠો રાજકુમાર; ત્યાં શોભા છે અતિઘણી, લઇ આવી તેઠાર પંખી નાના પ્રકારના, મેના પોપટ સાર; તુતી લોહા લોહની, બુલબુલ બોલે વિકાર. શબ્દ નાના પ્રકારના, બોલે મધુરી વાણ; રાજકુંવર ભણાવે તે સમે, કોકીલા શબ્દ પ્રમાણ. મધુરી વાણીએ ભણાવતો, સાંભળ્યો શ્યામાએ સાદ; અલૌકિક વાણી સાંભળી, પામી મન ઉલ્લાસ. રૂબચ્યા મુખ ઓચરી, એક જનાવર ગુણ ભંડાર; તેની શોભાનો પારજ નથી, બોલી તેને ઠાર. બંકાવળી રીઝી ઘણું, આપણુથી શબ્દ વિશાળ; જો-

ના તે જનાવરને, ભાગ્યો મનમાં ખ્યાલ. એવાં વચન સુણી કરી, લઇ ચાલી તે ઠાર; જુવેનો મનનો માન્યો નહીં, બત્રીસે ગુણ ભંડાર. રાજકુંવરે ઓળખી, બંકાવળીએ ઓળખ્યો રાય; મોહબાણ વાગ્યાં ધરણી ઢળી, અવનીકેરે માંય. ચાર ઘડીએ શાતા થઇ, ઉઠ્યાં બેઉ જણ ત્યાંય; ફરી મુખ જોયું તહીં, આણંદ અંગ ન માય. ખુશાલી વાધી અતિ ઘણી, મળીયાં બન્ને સાથ; ચુંબન દેઇ કરી ચાંપી રૂદે, બીડી ભુજાની બાથ હરખનાં આંસુ આવીયાં, ગયું નરનારીનું દુઃખ; રૂબસ્યા તે જોઇ કરી, બોલી પોતાને મુખ.

ચોપાઇ—રૂબસ્યા મુખ બોલી વાણ, સુણ બંકાવળી ચતુરસુજાણ; તેંતો કુળને લગાડી લાજ, આ નર સાથે શું તારે કાજ; કોટે વળગી બેઠી પાસ, કરે બન્ને હાસ્ય વિલાસ; આતો તુંને ઘટતું નથી, સત્ય માનજે મનમાં કથી; સહેજ વાત પુછી તે દીશ, તેઉપર તુજને ચડીતી રીસ; આ ઠામે તેમ તું ભ્રષ્ટ થઇ, ચાતુરી સઘળી તારી ગઇ; નીચું જોઇને લજ્યા કરી, મુખથકી વાણી ઓચરી; એ મનભાવતો મારો પતિ; સત્ય કરી માનજે વિનતી; પરમેશ્વરે મેળવ્યો આજ, ઓલવાઇ મારા મનની દાઝ; તે મેળવીઓ મારો નાથ. સર્વે આબરૂ તારે હાથ; ત્યારે રૂબસ્યાહે ઘણું રીઝીયું મન, માંડી વાત વિગતની તે દન; એ નરની પાસુ હું હું દાસ, પ્રીત કરી મેં રાખ્યો પાસ; જીવતદાન આપ્યું મુને, તે સર્વે માંડી કહું તુને; દુઃખની વાતો વિસ્તારી કહી, ને સુણતામાં અચરત થઇ; ભાઇબેનની પરઠી પેર, તેડી લાવી હું મારે ઘેર; તારા ઇશકથી ભમીઓ વન, તે સર્વે કહ્યું રાજન; વચન બોલી હું મારે મુખ,

હું ભાગીશ તારૂં દુઃખ; તે વચન પાળીયું આ ઠાર, મેળવીયાં બેઉ નરને નાર; આમ કહીને બેડી પાસ, કરે વિનોદ આણી ઉલ્લાસ; એમ કરતાં તે રજની થઇ, બન્ને બેન ઉઠીને ગઇ; પાછા ફરી તે આવી મુકામ, બંકાવળી બોલી તે ઠામ; ગયું રતન આવ્યું છે હાથ, કઇ પેરે લઇ જાશો સાથ; વળી કદાપી થાશે વિઘન, તો તો નિશ્ચે પડશે તન; એ નર પાખી દેહ નવ ધરૂ, આપઘાત કરીને મરૂ, એમ કહીને રોઇ બે નાર, રૂઅચ્યા બોલી તે ઠાર; હિમત રાખીને મનમાં રહે તું, એ નરને પરણાવીશ હું; એમ કહીને આપ્યું વચન, ત્યારે ધીરજ આવી મન; ખાનપાન કીધાં અપાર, વીતી રજની તેણીવાર; દંતધાવન સ્નાનજ કરી, રાજકુંવર પાસે પરવરી; ખાનપાન રંગને વાત, ત્રણુ જણાં બેડાં સંઘાત.

દોહરા—સાત દિવસ એમ વહીગયા; અવંત્રપુરી થઇ જાણુ; રૂઅચ્યા મુખ ઓચરી, બંકાવળી પ્રત્યે વાણુ. સ્વર્ગપુરીમાં જાઓ તમો, મળો જઇ માત ને તાત કદાપી કાઇ આવશે, વિપરીત થાશે વાત. હિમત રાખી રહેજે નહીં, જાણે છે મુજ પાસ; થોડા દિવસે પહોચાડશું, તારા મનની આસ. ચાકરી કરશું એકની થઇ રહેવાની દાસ; એની ચિંતા કરતી રખે, મારો પરમેશ્વર જાણુ; પકડી મહોબતની પ્રીતશું, નિશ્ચે માનજે વાણુ. ભ્રાત તાત સરખા સહી, મારે મન એ આજ; જો ન પરણાવું રાયને, તો ઇશ્વરકેરી આણ. સત્યવચન છે માહરૂં, તારા કર મોઝાર; એવાં વચન શ્રવણે સુણ્યાં, ત્યારે આણ્યો નિશ્વાશ. ઉઠી કરીને પરહરી, માતપિતાની પાસ. દ્રષ્ટે દીઠી દીકરી, હસતું દીઠું

મુખ; પ્રસન્ન થઇ મનડા વિષે, સમ્યા સઘળા દુઃખ. વાત વિનોદ કરે તીહાં, તેની માતા થઇ રળીયાત; રાજકુંવર મન દુ:ખ ધરે, તે વિસ્તારી કહું વાત. બકા વળી ગઇ ત્યાંથકી, પાછો થયો ઉદાસ; રાત દિવસ ઝુરે ઘણું, બેઠો થઇ નિરાશ. આંખે આંસુ ધારા પડે, કર દઇ બેઠો કપાળ; રૂબચ્યા આવી તહીં, તે વેળા તે કાળ; અમ્રત વસ્તુ આગળ ધરી, દુઃખે ઉતરીયું મુખ; રાહુએ ઘેર્યો ચંદ્રમા, જોઇને પામી દુઃખ. હું તને નિશ્ચે નથી દુભતી, જીવથી વહાલભ જાણ; કેમ દીલગીર થઇ બેઠા તમે, ભાઇ સાચી બોલો વાણ. એવાં વચન સુણી નારનાં, બોલ્યો ચતુરસુજાણ; મોટું દુઃખ વિજોગનું, જશે અમારા પ્રાણ.

ચોપાઇ—એવાં વચન રાજાનાં સુણી, રૂબચ્યાએ વાણી ભણી; ફરા ફરી તમો આવો કહી, મારાથી ચાકરી થઇ નહિ; તમારી સો વસા કરૂં, જીવ્યું સફળ તે મારૂં કરૂં; માટે તમો રહો એક માસ, પહોંચાડીશ તમ કેરી આશ; હિંમત મુકે કાંઇ સિદ્ધિ નથી, ચતુર છો વિચારો સર્વથી; માટે ધીર રાખોની મન; વિનતાહસી બોલી વચન; એ મારૂં મિથ્યા નવ જાય, બકાવળી પરણાવીશ રાય; જીવ ગએ ના મુકું નામ, કરૂં સર્વથી તમારૂં કામ; એમ કહી આપ્યું વચન, રાજકુંવરે પાછું વાળીયું મન; હાસ્ય વિનોદપર ચિત્ત ધરી, રૂબચ્યા ત્યાંથી પાછી ફરી; જઇ પહોંચી માતાની પાસ, મળી કરીને બેઠી પાસ; જાણે વાદળમાં ઉગ્યો સુર, ઉતરી ગયું વિનતાનું નુર; કમળપુષ્પ કરમાયું જેમ, પુત્રી મુખ શોભે તેમ; શું દુઃખ છેરે દીકરી, સાચી વાત કહોને દીકરી; માતાજી કહેતાં આવે છે લાજ, કહ્યા વિ

ના નવ સરે કાજ; રીસ નવ કરો મારી માત, તો તો કહું માંડીને વાત; એમ કહીને બીડી બાથ, ત્યારે માતા બોલી પુત્રીની સાથ; વાંક ગુનો મેં બક્ષ્યો તુને, સાચી વાત કહોને મુને; ત્યારે રૂબસ્યા બોલી વાણ, સાંભળ માતા ચતુરસુજાણ; ધરમતણો જે છે મુજ ભ્રાત, જેણે જીવતદાન આપ્યું માત; રાજવંશી રઢીઆળુ રૂપ, સીરકસ્તાનતણો છે ભુપ; મહાબળીઓ ચતુરસુજાણ, બેન કહી બોલે છે વાણ; બંકાવળી આશક એહ, તેના વિજોગથી તજે છે દેહ; પુછી કરી મેં લીધો પાર, તમ આગળ સાચું કહું આ ઠાર; મુજને જીવાડી એણે માત, નહિ તો રાક્ષસ કરતો ઘાત; તે ઉપકારી પામે દુઃખ, ધિક્કાર પડયું આ મારૂં સુખ; ગુણ ઓશીંગણ થાઉં જાણ, નોતો જીવવું મારૂં પ્રમાણ; દીન વચન વાણી કહી, માતા મનમાં સમજીને રહી.

દોહરા—પુત્રી ત્યાં બોલી રહી, પછે બોલી તેની માત; પુત્રી તે તો કહી મુને, તે વિપરીત વાત. એ કામ કેઇપેરે થશે, આપણ અપ્સરા અવતાર; ઈંદ્રાસન જાવાની ગતિ, દેવ રહે છે તે ઠાર, માનવસાથે સંબંધ નહિ દ્રષ્ટે નવું જોવું વદન; અડેથી અભડાઇએ, વિચારી જોને મન. તે પ્રપંચનું પુતળું, આપણ અગ્નિકાય; તેજતણા અંબારથી, બળીને પ્રલે થાય. અવળી ગંગા કેઇપેરે વહે, પશ્ચિમ ઉગે કેમ ભાણ; નેવનાં પાણી કેમ મોભે ચડે, પુત્રી ચતુરસુજાણ. આળસુને ગંગા કેઇપેરે મળે, સિંહને કેમ મળે શિયાળ; શાર્દુલને કેમ મળે શ્વાન, વિચારી જો તત્કાળ. કોટી ઉપાય એ નર કરે, પણ નવ પામે મનની આશ; પણ જીવતદાન તુને

આપીયું, તે કેમ કરીએ નિરાશ, ઉપકાર તો એણે કી ધો ઘણો, મુકાવી તુજને તન; તે પાપીને કાજે કર્યાં, ગુણ કેમ ભુલું મન, માટે પુત્રી માહરી, કરીશ એનું કામ. ચિંતા તજ તું દીકરી, હું કહું તે તું કર, છબી ઉતારી એ નરતણી, તું લાવની મારી પાસ; તે લઇ જાઉં સરગપુર વિષે, રાજા રાણીને રીઝવું, વિચાર કરીશ તે જાગ; મારૂં ચાલશે તે જઇ કરીશ, પછી તો એનું ભાગ્ય. એવાં વચન સુણી માતનાં, પુત્રી થઇ પ્રસન્ન; ત્યાંથી પાછી ફરી ગઇ, જ્યાં બેઠો છે રાજન. કાગળ પોતે કહાડીઓ, લખીયો પટ-માં ભુપ; નખથી તે શિખા લગી, શોભે દેવ સ્વરૂપ: દેવ વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં, આભુશણનો નહિ પાર; જાણે ઇંદ્રસભાનો રાજીયો, શોભા અપરંપાર. રૂબચ્યા લાવી સહી, માતાકેરી પાસ; જોઇ છબી તે નરતણી, શોભા સુરજ પ્રકાશ.

ચોપાઇ—દીઠી છબીને હરખી મન, ઉઠી તે વેળા તે દીન; ઉઠી કરીને ચાલી તહીં, સ્વર્ગપુરીમાં વેગે ગ-ઇ; રાજા રાણીએ જાણી વાત; મળી ભેટી થઇ રળી-આત; ઇચ્છા મળવાકેરી થઇ, તે કારણ હું આવી આંઇ; ભલે પધાર્યાં આણે ઠામ, વિનોદ વાત કરી અ-પાર; દેરાણી જેઠાણી બેઠી પાસ, કરે વાત આણી ઉલા સ, હોશનાઆશા બોલી ત્યાં વાણ, સાંભળ વિનતા ચ તુરસુજાણ; તે વિનતા બોલી તે દીન, સાંભળ સૈયર મારી બેન; તમો કહી તે સાચી વાત, કુંવરીએ માંડ્યા ઉત્પાત; કુળને લગાડવા બેઠી લાજ, તમ આગળ કહું હું સાચી વાત; કહે છે તે માનવીને વરૂં, નહિં તો હું કુંવારી મરૂં, માંનવં સાથે પરણુતી નથી, સમ ખાઇ

બેઠી શર્વથી; રમવા કારણ ગઇતી બહાર, કો માનવી ને નિરખી આવી આ ઠાર; તે દેખીને હરખી મન, એ વર વરવાનું એનું મન; તેવી હઠ લઇને રહી, કુળ બોળવાને બેઠી અહીં, બોળવા બેઠી બાપનું નામ,તમ આગળ કહું છું આ ઠામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, હોશાનાએ એમ વાણી ભણી; તમે કહ્યું તેપર દ્રષ્ટાંત, ભાગી મારા મનની ભ્રાંત.

દોહરા–દયાધર્મ ને ચાતુરી, ગુણ લક્ષણ ને બુદ્ધ; ઉમેદવાર સૌથી ઘણો, સઘળી વાતનું સુખ. હોંશીયાર સઘળી વાતમાં, કસી વાતે દીલગીર નહિ મન; પરગજુ પરમારથી, કરે દાન ને પુન્ય. ભક્તિ ઘણી ભગવાનની, હરિકથા ઘેરઘેર થાય; અસતથી અળગાં રહે, અધર્મ માર્ગઉપર નવ ધાય. ખીનપાન ભાતભાતનાં, ઘેરઘેર ઓચ્છવ રંગ; સત્ય ધર્મ પાળે સહી, આણંદ સૌને અંગ. રૂપવંતા પુરૂષ ઘણા, કરૂં મુખે વખાણ; જોતાં આંખ ઠરે આપણી, વાગે મોહનાં બાણ. વળી પરસ્વાર્થ પાળે ઘણાં, ભક્ત આધીન ભગવાન; દયાદ્રષ્ટિ સૌઉપર સહી, અક્કલ ચતુરસુજાણ. વળી અંતરજામી તેને, છે સર્વ સમાન; અવર પુરૂષ સર્વે તજ્યાં, સમખાઇને બેઠી જાણ. કદાપી કોઇ નર પરણાવશો, તો તજશે પોતાનું તન; બાળહત્યા શિર બેસશે, વળી જાશે પેટનું તન. એક હાની બીજી હાંસી થશે, વળી વિચારી જુવોને મન; એવાં વચન શ્રવણે સુણી, વિનતા થઇ પ્રસન્ન. તમો કહો તે કીજીએ, સાચી કહી તમે વાત; ત્યારે પટ પેલો કામળ ધર્યો, એ સીરકસ્તાનનો રાય. છબી તે નરતણી, શોભા અપરંપાર; આભણ કરતાં નાજુક એ સહી, કામળ મધ્યે સાર. તે

નર કદી અહીં આવશે, તો સઘળું થાશે કામ; જોઇ છબી તે નરતણી, પ્રસન્ન થઇ તે ઠામ હોશના પ્રત્યે કહી, તે વિનતાએ વાત; એ નર કેઇપેરે આવશે, કેમ થાશે રળીઆત. માન્યું મન માનવઉપર, કહેનો પરણાવું આ ઠામ; પીગળી ને પાણી ગઇ, કબુલ કર્યું તે કામ. હોશનાઆસ બોલી તહીં, તે વેળા તે સાથ; તેવી વાત હું તમને કહું, તે સાંભળો આ વાત.

ચોપાઇ—એ નરને શોધીલાવશું અમો, એની ચિંતા નવ કરશો તમો; સીરકસ્તાન છે એનો મુકામ, માણસ મોકલી તેણે ઠામ; મારે ઘેર તેડાવીશ રાય, નિશ્ચે માનજો મારી માય; ધોળ મંગળ ગવરાવો ગીત, હર્ષ આણીને પુરી પ્રીત; સામાન કરાવો તૈયાર, મંડપ રચાવો અપરંપાર; સાતમે દિવસે લઇ આવું જાન, દેવતાઇ હોશે રાજન; લાખેણા લાવો લીજીએ, કન્યાદાન કોડે દીજીએ; મારે સામાન કરો તૈયાર, હું તો જાઉં છું મારે દ્વાર; રજામાગીને ઉઠી થઇ, સાતમે દિવસે આવશું અહીં; હોંશે નાર ગઇ આણી ઉલ્લાસ, તે રાણી ગઇ રાજાની પાસ; સઘળી વાત વિસ્તારી કહી, હોસના પોતાને ઘેર ગઇ; આ પટ આપી નગ્ન વિલાસ, કહ્યું વરને પરણાવો બાળ; પરમેશ્વરને ઉંચ નીચ ન કોય, સર્વે સમાનજ તેને હોય; કુંવરીતણું તે ભાગે દુઃખ, નિત નિસાસો નાંખે મુખ; માટ કુંવરી પરણાવો સહી, મારૂં મન તો રાજી અહીં: કન્યાદાન કોડે દીજીએ, લાખેણો લાવો લીજીએ; એમ રાણી મુખ બોલી વાણ, છબી આપી કરમાં તે જાણ; સાત દિવસમાં આવું લઇ, માટે સામાન કરોની સહી; દેવતાઇરૂપ દીસેછે દેહ, દેખી છબીને ઉપન્યો સ્નેહ; તનમનથી થયા રળી

આત, રાણી પ્રત્યે બોલ્યા વાણ; એ ઉપર રાજી સો તમો, લ્યોને પરણાવીએ અમો; પુત્રી મન થાશે રળી-આત, તો ત્યાં કરૂં વિવાહની વાત; એમ કહી તેડાવી દાસ, લઇ જાઓ બંકાવળીની પાસ; એ છબી દેખાડ જઇ તું, રાજી થાય તો પરણાવું હું; પહોંચાડું તારા મનની આશ, એમ કહી દાસી મોકલી; આવી તે બંકા વળીની પાસ, આપી છબી પામી ઉત્રાસ; દીઠો મન માનતો હરખ્યું મન, ધન ઘડી તે આજનો દન; રૂદી-યા સાથે દાબી કરી, સખી પ્રત્યે વાણી ઓચરી; આજ તો ભળીયું મારૂં ભાગ, આશક મળ્યો આણી જાગ; તુજને કંઈ અજાણ્યું નથી, તે નર જોવા ઇચ્છા સર્વે-થી; વચન બંકાવળીનાં સુણી, સમેદપરીયેવાણી ભણી

દોહરા—સમેદપરી ઓચરી, બહેન પહોંચી મનની આશ; તુજ પિતાએ છબી મોકલી, પ્રીતે તમારી પાસ એને પરણાવું હેતથી, જો માને કુંવરીનું મન; સભા વિષે એમ બોલીઆ, રાજા સુખે બોલ્યો વચન. મનનો માન્યો મળ્યો તુને, પહોચ્યા મનના કોડ; વિજોગના સં જોગ થશે, પરણશો જુગતે જોડ. પ્રસન્ન થઇ તે પ્રેમદા, એ રૂબચ્યાનું કામ; તેતણી કૃપાથકી, પહોંચી મનની હામ. એમ વિચાર્યું મન વિષે, આણંદ મળ્યા અંગ; હસી વચન મુખ ઓચરી, સાહેલીકેરે સંગ, પ્રતિઉત્તર ત્યાં કહાવીયો, તમેં પિતા હું તન; તમને ગમે તે મુજ ને ગમે, હરખ્યું મારૂં મન. એક ગાય બીજી દીકરી, જ્યાં આપે ત્યાં જાય; લખ્યા લેખ કર્મે સહી, તે મિ-થ્યા નવ થાય. મારૂં મન રાજી સહી, તમે ધારી જે વાત; એ રીતે ઇહાં કહાવીયુ દાશી સાથે વાત. સમેદ પરીએ જઇ કહ્યું, તમ પુત્રીનું રીઝયું મન; એ નરને

પરણાવો મુને, એમ બોલી મુખ વચન, ત્યારે રાજા રીઝીઓ, ખુશાલી વાગી ઘેરઘેર; મંડપ રચાવ્યો મોકળો, સામાન કર્યાં બહુપેર. હોશે નાર ત્યાંથી ગઇ, પોતાના સ્વામીને, ચતુરાઇથકી તે ઠાર. સીરકસ્તાનનો રાજીઓ, આવ્યો છે આપણે ગામ; જીવનદાન આપ્યું પુત્રીને, રાક્ષસનો ફોડયો ઠામ. તેના ગુણનો પારજ નનથી, શું ઓશીંગળ થાશો રાય; એક ગુણ આપણ કીજીએ, તો જશ વાધે પુરમાંય. બંકાવળી આવી અહીં, તેણે દીઠું રાયનું મુખ; આશક પડી તે ઉપરે, તજીને બેઠી દુઃખ. માત તાત રાજી થયા, પુત્રીનું રીજ્યું મન; પીરોજશાએ તેડાવી કહ્યું, પ્રસન્ન થઇને મન. જાન લઇ આવો તમો, એવું કહ્યું મુખ ત્યાંય; માટે કામ જો કીજીએ, તો સર્વેનો જશ વાધે જુગમાંય. ગુણ ઓશીંગળ થાઓ એહને, તો હરખે મારૂં મન; હરી કરી એમ બોલીયા, સ્વામી સાથે વચન.

ચોપાઇ—ત્યારે મુસાફરશાહ બોલ્યા વાણ, સાંભળ રાણી ચતુરસુજાણ; નવ કહેવી તે કહો છો વાત, કયાં ગાંધર્વ, કયાં માનવ જાત; દેવતાને દુર્લભ છે હસ્ત, તે માનવી કેમ ઝાલે હસ્ત; કુંવરીકેરૂં રાજી છે મન, વળી માતપિતા છે પ્રસન્ન; વળી તારી સંપુર્ણ મહેર, કરો કામ એ રૂડીપેર; ગુણ ગાઓ તો કરો એ કાજ, ઓશીંગળ થાઓની આજ; કરવું આપણે એવું કાજ એવો સવાલ કર્યો તે જાગ; કાસદ એક આવ્યો તેટલે, બોલાવ્યા રાયને એટલે; કાગળ એક કરમાં આપીયો જાણ, મુખથકી તે બોલ્યો વાણ; પીરોજશાએ મોકલ્યા આહે, મહી લખ્યા પ્રમાણે કરજો ત્યાંય; શ્રી જીંજીરા છે ગામ, મુજફરશા રાજાનું નામ; લખીતંગ શ્રીસરગ

પુરી ભુપ નામ, પીરોશાના દંડવત પ્રણામ; લખી વિનતી એ છે સાર, બંકાવળી છે મારી કુમાર; તેનો જાય છે કન્યાકાળ, નથી ગમનો ગાંધર્વનો બાળ; થઇ ન્યછાવર વરે છે સહી, એમાં આપણું કાંઇ જોર નહિ; કહેછે માનવી સાથે વરૂ, નહીંતર દેહ પાડીને મરૂં; એવી હોડ પાડીને રહી, માટે એને શું કરીએ અહીં; સીરકસ્તાનતણો જે ભુપ, તેનું પટમાંહે દીઠું રૂપ; તેની ખોળ કરી લાવજો, જાન લઇ વહેલા આવજો; અહીંયાં સામાન કરીએ તૈયાર, સાત દિવસમાં આવજો આ ઠાર; એવું પત્ર વાંચ્યું તે દન, મુસાફરશાનું હરખ્યું મન; વહેંચ્યા ગોળધાણા ને પાન, સજ્જન તેડાવી બોલ્યા વાણ; તેડયો કુંવરને આણી ઉલ્લાસ, મુજફરશાએ બેસાડયો પાસ; ગાંધર્વ મળ્યા છે અપાર, ને સર્વેમાં વધારે ભાર; એવા બળ પ્રાક્રમનો પારજ નથી, સહસ્ર રાક્ષસમાં સર્વથી; મુકાવી મારી દીકરી. તે ગુણ કેમ જાઉં વિસરી; મુજ પુત્રીને તો ભગની કહી, તે વચન તો લોપાએ નહિ; નહિતો કરત તમારી દાસ, સેવા કારણ અપાત તમ પાસ; માટે ભાઇ મારાની દીકરી જાણ, તેને કબુલ કરો નિર્વાણ; એમ કહીને તીલક કર્યું, શ્રીફળ સોપારી કરમાં ધર્યું; જાણે તારા મધ્યે જેમ શશી, એવું રૂપ રહ્યું છે હસી; ગાંધર્વ સરખા ગોરાં ગાત્ર, રાજકુવર આગળ તૃણ માત્ર; જોઇ કાન્તીને હરખ્યું મન, નરનારી સૌ થયાં પ્રસન્ન; રૂમન્યા ઘણી હરખી કાય, પીઠી ચોળી રાજાને ત્યાંય; દીવ્ય વસ્ત્ર શોભે શણગાર, નાટારંગ થયા અપાર.

દોહરા—સ્વર્ગપુરમાં ખુશાલી થઇ રહી, ચિત્ર વિચિત્રના માંહે કામ; ચંદરવા ઘેરઘેર જરીતણા, અમુ-

લખ ભિક્ષાના સાર. રોસનાઇ ઘણી થઇ રહી, ઉદેકાર ઉદ્યોત ઠારોઠાર; રંગ તાન વાજે ઘેરઘેર, છતરીવાળા વાય. નરનારી સૌ મગ્ન છે, કરે ખુશાલી ત્યાંય; ભક્ષ ભોજન ભલી ભાતનાં, અગ્રત વસ્તુ આહાર. નગર ભોજન નિત્યે કરે, શોભા અપરંપાર. રાજમંડપતણી રચના, કહેતાં નહિ નવ જાય; વીસકરમા ભલા ભમે, તેથી બહુ રચનાય. રતનમણી જડાવ સૌ, લીલમ લાલ; સુવર્ણ સ્થંભે શોભી રહ્યાં, શોભે પાડ પરવાળ; તકીઆ ગલેચા જડાવમાંહે, રંગબેરંગી ઘાટ; ઝળહળ જ્યોત ઝળકી રહી, નવ જાણે દિવસ કે રાત. ઈંદ્રપુરી કોણ માય છે, એવી મંડપ રચનાય; પીરોજશાહ હરખ્યો ઘણું, આણંદ અંગ ન માય. બંકાવળીને ખુશી ઘણી, પીઠી ચોપડી છે કાય; આભુષણની ગણત્રી નથી, ત્યાં સૌ દાસી કરે રક્ષાય. અપ્સરાને સઘળી સુંદરી, સૌ ઉદેકાર ઉદ્યોત; આભુષણ વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં, જાણે વીજળીકેરી જ્યોત. રંગ રાગ બેઠાં કરે, બંકાવળીની પાસ; હાસ્ય વિનોદ ને ચાતુરી, સૌ મનમાં ઉલ્લાસ. લગ્ન દિવસ આવ્યો તહીં, મુજફરશા લાવ્યા જાન; ઉતારો આપ્યો સહી, દીધાં ઝાઝાં માન. રૂપવ્યા હોંસ નાર બે, અવર બીજી બહુ નાર; પુરૂષ પ્રતાપી પ્રાક્રમી, ગાંધર્વના કુમાર. જાનની પાસે સૌ, ઉતર્યા વરરાય; તારામધ્યે જેમ ચંદ્રમા, તેમ શોભે કુંવરની કાય. એવું રૂપ શોભી રહ્યું, જોતામાં હરખ્યાં સૌનાં મન આંખ ટાઢી સૌની થઇ, નગરવાસી સૌ જન.

ચોપાઇ—આવી બેઠાં સૌ અન્યોઅન્ય ત્યાંહે, આણંદ સૌને અંગ ન માય; સૌ સજ્જન સહોદર મળી જોડ, પહોચ્યા સૌના મનના કોડ; ખાનપાન કર્યાં તહીં

લગ્નતણી વેળા તો થઇ; બંકાવળીને શણગારી તહીં, તેની ઉપમા નવ જાય કહી; વાળે મોતીની લેહેર, પ-હેરીતે બેઠી છે ઘેર; નેત્ર અણીઆળી અંજન સાર, કં ઠે આભુષણનો નહિ પાર; કાને ઝાલની ઝળકે જ્યોત જાણે ભાનુ થાય ઉદ્યોત; લલાટ ચાંદલો લટકે સાર,જા ણે વિજળીનો ચમકાર; દંત મધ્યે શોભે રેખાય, જાણે તારા શોભે મુખમાંય; મધુર મધ્યે શોભે પરવાળ, ના-રંગી સરીખા શોભે ગાલ; કુચઉપર કંચુકી તંગ, તે મધ્યે જડાવ છે નંગ; તેઉપર છુટી છે વેણુ, જાણે 'મ-ણીધરકેરી ફેણુ; વસ્ત્ર કસુંબીની શોભા દીસે અનંત, વેલીયાં લીટી કંકણ સાર; સર્વ આભુષણ રત્ન જડાવ; કટીમેખલા શોભે કફી લંક, તેનો વાળીઓ આડો અં ક; જેવો જાણે કદલીનો છોડ, તેમધ્યે ક્ષણુ નહિ ખોડ; પગની પાની કુમકુમ વરણ, ઠમઠમ કરતી ધરે છે ચ-રણ; કણ્ઠાં કાંબી લંગરને હાર, તેનો નાદ થાય ધમ-કાર; મદભરી હાથણી હોય જેમ, ચાલ તેની શોભે છે તેમ; સજ્યાં વસ્ત્ર શોળે શણગાર, મુખે જપેછે રાજકુ-માર; સ્વામી સ્વામી જપેછે મુખ, કયારે પામીશું તેનુ સુખ; રાજકુંવરને હર્ષ ન માય, તેની શોભા શી વર્ણ-વું આંય; મુખ શોભે જાણે કલમ સમાન, રૂપે જાણે ઉ ગ્યો ભાણ; નેત્ર જાણે મોહનીનો ફંદ, ભ્રકુટી જાણે પુ-નમનો ચંદ; કપાળ શોભે શીપ આકાર, નાશીકાજાણે છેલની ધાર; એવું રૂપ કર્યુંછે વશી, જાણે આભમાં સુ ર્યે શશી; કાને કુંડળ શોભેછે લાલ, મુગટમાંહે શોભેછે લાલ; શોભી રહીછે વાંકી પાઘ, શીરપેચ જડીત બાંધ્યો તે જાગ; ફરતી મોતીની ત્યાં ઝુલ, શોભી રહ્યાં તે માંહે ફુલ; હીરાદંત શોભેછે વિલાસ, વાણી સુણતાંમાંઆવે વહાલ; કંઠે છે મોતીની માળ, શુભ તીલક કર્યુ છે લાલ; જરીનો વાઘો શોભે ઉદ્યોત ;જાણે કેશરી, જોતાં

આંખ સહુકોની ઠરી; ઈંદ્રસભાનો રાય, તેવી શોભે માનવની કાય.

દોહરા—લગ્ન સમય થયો તહીં, વરઘોડો થયો તૈયાર; સ્વાર પાળા શોભી રહ્યા, તેની શોભા અપરંપાર દીવ્ય વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં; ઘોડે થયા અસ્વાર; બીજાં વાહન શોભી રહ્યાં, કેટલો કહું વિસ્તાર. હસ્તી ઘણા કલ્લોલમાં, રત્ન જડીત્ર છે સૌ સાજ; પગમાં તોડા સોના તણા, શોભી રહ્યા ગજરાય. ધજા નેજા ઝબકી રહ્યા, થાય છત્રીસે નાદ; ઢોલ ઢમકી વાગી રહ્યાં, કાને નપડે સાદ. રૂશનાઈની શોભા કહેવાતી નથી, અપરંપાર અપાર; મેતાબ છુટે ત્યાંથી બહુ, ઉદ્યોતકાર ને ઠાર. અપ્સરા નજર ત્યાં રહીને કરે, તેની શોભા કહી નવ જાય; મુજફ્ફરશાહ જાણે સહી, તે હર્ષ અંગે ન માય. જાદકળી પાછળ ગઈ, રૂબસ્યા હોસનહાર; અવર અપ્સરા અતિ ઘણી, તેથી શોભા અપરંપાર. નગરવાસી સ્વર્ગપુરીતણા, જુવે મધ્યના લોક; મુખ જુવે વરરાયનું, સમીજાય છે શોક. છજાં ઝરૂખા અટારીએ, કોઈ જાળીમાં કોઈ બહાર; જોવા કારણ સૌ નિસર્યા, નાના મોટા નરનાર. ઈંદ્રિતાપુરી સૌ અપ્સરા, તે શોભા કહી નવ જાય; તે જોઈ મુખ રાયનું, મન મગ્ન થઈ છે કાય. કામદેવથી અધિક છે, ઈંદ્રરાજા કોણ માત્ર; દીવ્ય વસ્ત્ર ઝળકી રહ્યાં, ઘણી શોભા છે માત્ર. ઘેરઘેર ને બહાર, વર વખાણે છે રૂપ; ધન્ય ધન્ય એ માનવી, મ્રતલોકનો ભુપ. ધનભાગ્ય બંકાવળીતણું, એ નરનો ઝાલશે હાથ; જન્મ સફળ એનો થશે, એમ કરે સૌ વાત. ફેરવ્યો વરઘોડો શહેરમાં, પછી ગયા મંડપ દ્વાર; ત્યાં જઈ ઉભા ઉહા રહ્યા, વરત્યો જયજયકાર. રાણીએ લીધો પોંખીને, બેસાડયો માહેરામાંય; અંતરપટ વચમાં ધરી, કન્યા પધરાવી ત્યાંય વેદની ધુન બ્રાહ્મણ

કરે, જોશીએ કર્યાં લગ્ન; હસ્તમેળાપ ત્યાં કર્યં, આ-
ણંદ થયા લગ્ન. કુળરીત તો ત્યાં કરી, પહોચ્યા મનના
કોડ; નરનારી પરણીને ઉઠીયા, બેઉએ જુગતે જોડ.

ચોપાઇ—કુળાચારની રીતો કરી, રાજકુંવરને ક-
ન્યા વરી; પહોચી મનકેરી આશ, ગયા પ્રમન્ન આણી
ઉલ્લાસ; કર્યા મંગળ ખાધો કંસાર, જયજયકાર વર-
ત્યો તે ઠામ; કાન્યાદાન આપીયું તે રાય, આણંદ તેનં
અંગ ન માય; આપ્યાં મણી મુગતા ને માલ, વાહન
અશ્વ અને સુખપાલ; દીવ્ય વસ્ત્ર આભુષણ સહી, તે-
ની શોભા નવ જાએ કહી; આપીયા મોટા મહેલ આ-
વાસ, સેવા કારણ આપી દાસ; અષ્ટમાસિદ્ધિ નવનિ-
ધિ કહી, કશી વાતની ઉન્મત નવ સહી; ગાજતે વા-
જતે કર્યા વિદાય, સજ્જન સર્વે મળવાને જાય; મહે-
લમાં ઉતાર્યા નરને નાર, રાજકુવરે કર્યો જુહાર; મળી
ભેટી સૌ ગયા મુકામ, પોચી મનડાકેરી હામ; બંકા-
વળી બેઠી સ્વામીની પાસ, કંઠમાંહે ઘાલીને હાથ; પ્રેમે
પ્રેમ ગયોછે ત્યાં મળી, પોતી બેઉના મનની કળી; હા
સ્યવિનોદ કરે વિહાર, નર ચુંબન દેછે ગાલ; ઉમંગ
ઉપનીયો બેઉને ત્યાંય, કામાતુર થઇ બેઉની કાય; સુ
ખસજ્યાઉપર સુતાં જઇ, અમુલ્ય મોતી વિંધાયું તહીં
વિનતાને અભિલાખ પહોચ્યો, કંઠે વળગી સુતી પાસ
ચાર પહોર રજની રંગ રમી, વિરહની વેદના સઘળી
સમી; પ્રાતઃકાળ થયો પછી ત્યાંય, વિનતા પાસેથી ઉ
ઠીયો રાય; દંતધાવન સ્નાન કરી; શરીરતણી તેને શુદ્ધ
નથી, નગ્નરૂપ સુતી સર્વથી; છુટી વેણ વીખરાયા વા-
ળ, દંતના ઘાયો દીસે ગાલ; અધર રંગ પરવાળ સહી
તે પરિક્ષા દીઠી તહીં; કુચઉપર નખ વાગ્યા અપાર,
ગતિ ભંગ દીઠી તે નાર; રૂઅવ્યા મન હરખી રહી,
ઇચ્છા એની પુર્ણ થઇ; બંકાવળી કહી દીધો સાદ, ઉ-

ઠા બહેન આણી ઉલ્લાસ; નીર્ભે થઇને સુતી નાર, કામ થયા હવે મનમાં સાર; એવાં વચન સુણી તે ઠાર, ઝડપ કરીને ઉઠી નાર; વસ્ત્ર સજીને ઉભી થઇ, રૂબચ્યાની પાસે ગઇ; બેઠી બહેન તે બન્ને પાસ, અન્યો અન્ય કરે છે હાસ્ય.

દોહરા—રૂબચ્યા મુખ ઓચરી, તારી પહોંચી મનની આશ; સુખસાગર તેં ભોગવ્યું, સુતી સ્વામીની પાસ. બહેન તુજ પ્રતાપથી પહોચ્યા મનના કોડ; લહાવો લાખેણો લીધો સહી, સુખ ભોગવ્યું જુગતે જોડ. ત્યારે બંકાવળી મુખ ઓચરી, કોઇ આશુક માશુકની થાય; સુઘડ નરની સંગે રમે, તો સંદેહ મનનો જાય. સ્ત્રીને સુખ સ્વામીતણું, ઝાઝું નથી એમાં સાર; એ વાતનો સંદેહ ભાગશે, જ્યારે તું પરણુશે નાર. એવાં વિનોદ કીધાં મળી, પછી માગી વિદાય; માતપિતા પુત્રી ત્યાંથકી; જંજીરાગઢ જાય; રાજા રાણીને મળ્યા, રાજકુંવરને કર્યો જુહાર. જડીત મહેલને માળીયાં, ઉમરાવતતો વાસ; વૈભવ ભોગવ્યો ભલી ભાતનો, નર નારી બેઉ પાસ. કનક સિંહાસન બેઠા સહી, શીરપર ચમર ઢોળાય; છત્રીશે વાજાં વાગીયાં, બીજો ઇંદ્રસભાનો ભુપ. રંગમંડપ અતિ રળીઆમણો, તેની શોભા શી કહું મુખ; ત્યાં અપ્સરા નૃત્ય કરે સૌ, લેશ માત્ર નહિ દુઃખ ગાન સૌ કરે તારૂણી, ઉમેદ આણીને અંગ બંકાવળી બેસે સહી, સ્વામીકેરે સંગ. દેવાંગના સૌ દેવતણી, તે માનવને દેશે માન; બંકાવળીનો દાસી છે માટે કરે ગાન સહસ્ત્ર અપ્સરા તહીં, એક એકથી રૂપ અપાર; તે સર્વથી સરદાર છે, બંકાવળી ગુણ ભંડાર માટે સૌ આધીન છે, સર્વે રહી છે હજુર; સુખ ભોગવે છે નરતણું, દીન દીન પામે નુર.

ચોપાઇ—ઘણા દિવસ એમ ભોગવ્યું સુખ. રાજ

કુંવર પછી બોલ્યો મુખ; બંકાવળી પ્રત્યે બોલ્યો વાણ્ય સાંભળ વિનતા ચતુરસુજાણ; માતપિતા સહોદર જન તેને મળવા મારૂં મન; લાખી મનમાં ધરતી હશે દુઃખ; તજી બેઠી હશે સર્વે સુખ; મારે વિજોગે તજશે પ્રાણ, તેની હત્યા મુજ સિર જાણ; ત્યાં પણ બાગ બગીચા મહેલ, જઇને કરશું સહેલ; જો તારા મનને ગમે નાર, તો મળીએ કુટુંબ પરિવાર; એવાં સ્વામીનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મન; તમને ગમતું હોય ભરથાર, તો વહાણે જઇયે તે ઠાર; માતપિતાની જઇ માગું રજાય, કાલે કુચ કરીશું રાય; એમ કહીને સંતોષ્યો કંથ, માગી શીખ પછી લીધા પંથ; જ્યાં છે પોતાકેરી માત, તેની આગળ કહી માંડી વાત; દુઃખ ધરેછે મારો સ્વામી, તેને માતપિતા મળ્યાનું કામ; હું પણ સ્વામીની સાથે વળું, સગાં સહોદરને જઈ મળું માટે માજી રજા દીજીએ, વહાણુવાને સિદ્ધ કીજીયે; એવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, હરખ્યું તે નારીનું મન; તેણે સ્વામીને વિનવ્યો જઇ, હકીકત પુત્રીની કહી; જમાઇ માગેછે રજાય, આપો તો પોતાને દેશ જાય; માટે વિદાય કરો નરને નાર, મળે જઇ કુટુંબ પરિવાર; ત્યારે રાજા થયો રળીઆત, રાણી પ્રત્યે બોલ્યો વાત; કાલે સવારે કરશું કામ, પહોંચાડીશું પુત્રીની હામ; બંકાવળીને કહ્યું તે ઠાર, કાલે વિદાય કરશું નાર; તારા બાપે કહ્યું છે મુખ, પુત્રીકેરાં ટાળશું દુઃખ; આપીશું ગજ રથ તોખાર, વદાએ કરશું રાજકુમાર; ઘણો હરખ તે મનમાં ધરી, સ્વામી પાસે પરવરી; સઘળી વાત વિસ્તારી કહી, સુખસજ્યાઉપર સુતી તહીં; પરમેશ્વરનું ધર્યું ધ્યાન; અમરત મેવા કીધા આહાર, હવે તેડાવો રાજકુમાર.

દોહરા—પીરશા મન રીજીઓ, તેડાવ્યો રાજકુમ,

ર; પાસે લેઇ બેસાડીઓ, સભામધ્યે સાર. સરપાવ
લાખોનો આપીયો, આભુષણ અમુલ; વસ્ત્ર આપ્યાં ભ
લી ભાતનાં, શોભા શી કહું અતુલ. મણી લાલ લીલ
મ સહી, મુગટામણી મહા મોટ; ભરી પેટીઓ તીહાં
શાહી, તેને શાની ખોટ. અશ્વ આપ્યા એકસો તીહાં,
પાંખળા તેની જાત; ગગનમાર્ગે પરવરે, અરૂમખી પ-
ટોળી ભાત. હસ્તી એક ઐરાવતી; અંગે શોભે શુભ
સાજ; પલાણે ફરતાં મોતી સહી, મધ્યે જડીત પરવાળ
વાહન બીજાં અતિ ઘણાં, તેની શોભાનો નહિ પાર;
કવિ કહે શું વર્ણવું, એ રચના એ ઠાર. એકશો દાસી
આપી સહી, એક એકથી અદકું રૂપ; સો રાક્ષસ આ-
પ્યા સાથમાં, ને સાથે બોલ્યો ભુપ. સીરકસ્તાન મુકી
ને આવજો, પાછા આપણે મુકામ; ફુલની પ્રમાણે મુક
જો, એમ બોલે ઠામ. બંકાવળીને સાસરવાસો કર્યો,
અપરંપાર અપાર; આભુષણ ભાતભાતનાં, વિદાય ક
ર્યા તે ઠાર. નરનારીને વિદાય કર્યા, સજ્જનને મળવા
જાય; મળી ભેટી પાછા ફર્યા, આણંદ અંગ ન માય.
રાજારાણી પાછા ફર્યા, મળી ભેટી તે દિશ; રાજકુંવરે
ત્યાંથી કુચ કર્યા, સસરાને નામી શીશ. વાજતેગાજતે
પરવર્યા, કુચ મુકામે જાય; રાક્ષસ સાથે ઝડપમાં, આ-
ણંદ અંગન માંય. થોડા દિવસમાં આવીયા, સીરક-
સ્તાન મુકામ; પોતીકા બાગમા ઉતર્યા, પહોંચીમનની
હામ. ખબર થઇ રાણીને તહીં, લાખા મેમુદા નાર; દુ
ખ ગયું દીલડાતણું, તેણે સજ્યા સોળ શણગાર. આ
વીને ચર્ણે નમી, આલીંગન દીધું તે ઠાર; સુખનાસાગ
ર ઉલટ્યા, મળીયો રાજકુમાર. બંકાવળી ભેટી જઇ,
તે પણ રાખી પાસ; ત્રીજી નાર હું તમતણી, એમ ક-
હીને જોડ્યા હાથ. એમ મળી ભેટી સહી, ત્રણે નાર તે
ઠાર; ધરતણી શોભા સહી, સાચ કરે ત્રણ નાર.

ચોપાઇ—પછી રાજકુવરે વિચાર્યું તહીં, પિતાને કાગળ લખવો અહીં; ત્રણ નારી હું પરણીઓ, તે પિતાતણો પ્રતાપ; એવું મનમાં ધાર્યું તેવાર, ત્રણે રાણીને પુછ્યા સમાચાર; પિતામાતાને કહાવ્યું સહી, બંકાવળીને મળવા આવો અહીં; ત્યારે રાણી કહે સાંભળો રાજન, તમને ગમે તે કરો અ; દીન; સાસુ સસરાને મળીશું આજ, તો તે સરશે મનમાં કાજ; એવી વાણી સાંભળી તેતણી, કાગળ લખવા બેઠો સહી; પોતે ગુન આણ્યો ઉલાસ, લખ્યો કાગળ ચિત્ત રાખી પાસ; સ્વસ્તશ્રી સીરકસ્તાન ગામ, રામજી જલહસંગ નામ; લખીતંગ તાજલમુખ ગુલામ, કરજોડીને દંડવત પ્રણામ; કાગળમાં લખી છે વિનતી, લખ્યા પ્રમાણ કરજો પ્રથિવપતિ; તમ પ્રતાપ પામ્યો બહુ, રાક્ષસીમાયા જીત્યા સૌ; ગાંધરવી લોકને વશ કર્યા. તે સર્વે તમારી દયા; અપ્સરા નારી પરણી લાવ્યા, તે સાથે બાગમાં આવ્યા; તે માટે લખી મેં વિનતી, મળવા આવજો પ્રથ્વીપતિ; તમો મળશો ત્યારે થાશે ગુખ, સત્ય માનજો કહું છું મુખ; માટે કાગળ લખી મોકલ્યો સહી, કાસદ સાથે મોકલ્યો તહીં; એનો પ્રતિઉત્તર કહાવજો, મળવા વહેલા આવજો.

દોહરા—લખી કાગળ તે આપીયો, કાસદને તેણીવાર; સીરકસ્તાનમાં પરવરો, માતપિતાતણો જ્યાં દુવાર. કાગળ જઇને આપજો, સભાતણો જ્યાં સાથ; બીજા હાથે જાએ નહિ, આપજો હાથોહાથ. એવું કહીને મોકલ્યો, સીરકસ્તાન તેણીવાર; જઇ કરીને પહોંચીઓ, ચાર ઘડી મોઝાર. સભા ભરી બેઠા સૌ, કચેરીમાં તેણીવાર; ત્યાં કાસદે જઇ કરી, નમીને કર્યો જુહાર. મહારાજ કાગળ લાવીઓ, એમ કહીને આપ્યો હાથ; રાજાએ કાગળ જોઇ કરી, સાંપ્યો રુદીઆ સાથ.

ઉકેલી વાંચીયો, ખુશી થયો મનમાંય, ધન્ય ધન્ય દહાડો આજનો, ઉગ્યા શોભાથી ત્યાંય વજીર તેડી વાણી કહી, કાગળ આવ્યો આજ; ગાંધર્વલોકને વશ કરી, કન્યા લાવ્યો વિખ્યાત. માટે ત્યાં જાવું સહી, લાવ્યો પદ્મણી નાર; અપ્સરા સહિત તે આવીયો, ચાલો મળવા તડે રાજકુમાર. જનાનો તૈયાર કર્યો, જઈને કહ્યા સમાચાર; પછે કાસદને આપી આજ્ઞા, તે ગયો બાગ મોજાર. હકીકત સૌ માંડી યહી, મળવા આવે રાજા આ ઠાર; પછે રાજકુવરે વસ્ત્ર ધાર્યા, નારીએ સજ્યા શણગાર, સજ્જ થઈ બેઠાં સૌ, જુવે વાટ નિરધાર; ત્યાં જવાને તૈયાર હુયો, સજ થયો ત્યાં રાય ત્યારે ચાર પુત્ર કહે અને, અમે આવીએ મળવા ભાભીને ત્યાંય; રાજા કહે ચાલો સહી, અક્કલહીણ સાર; જુવો આ ચિત્રકન્યા લાવીઓ, તને રમ્યા ગુણકાને દ્વાર. સ્વાર થઈને આવજો, મુજ પછવાડે રાજકુમાર; જુવો ચતુરાઈ કુંવરની, પછે કરજો મન સાર.

ચોપાઈ— પરવર્યા માબાપ મળવાને કાજ, મળી બેટીને બેઉ આજ; પોતાને વીતીત તહીં; માબાપ આગળ માંડી કહી; બકાવળી આવીને ચરણે નમી, સાસુ સસરાના મનમાં ગમી; ઘણું ખુશી થયા તેણીવાર મુસ્તક હાથ મુક્યો તેવાર, સભા સૌ ત્યાં અચરત થઈ ખુશાલી સૌને વળી તહીં; ખાનપાન કરાવ્યાં મુખવાસ, મનમધ્યે કરી ઉલ્લાસ; પછે પિતાયે માગી રજાય, સભા સૌને કહ્યું છે ત્યાંય; ચાલો સ્વારી કરો તૈયાર, બકાવળીને આશીસ દીધી સાર; મળી કરીને ઘેર જ ગયા; રાજકુંવર તે ઠામે રહ્યા; એમ કરતાં ગયા બહુ દન, ત્યારપછી શું વીતાયું મન; સર્વે સાથે રંગે રમે, ભોજન મન ભાવતા જમે; પછી નાહીને ગર્ભ રહ્યો, બકાવળીને પુત્ર થયો; ઘણા દિવસ એમ કરતાં ગયા,

રાજકુંવર ત્યાં મોટા થયા; વરસ સાતનો થયો જેટલે, રાજરીત સમજ્યો તેટલે; બકાવળી ઘણું હરખી મન સ્વામીપ્રત્યે બોલી વચનઃ એનો જન્મ લખાવો અહીં, રાજકુંવરે સાંભળ્યું તહીં; જોશી તેડાવી કીધું કામ, જોશી બોલ્યો તેણે ઠામ; નામ બળવંત પાડોજી તમો, લેખ પ્રમાણે કહુ છું અમો; એવું સાંભળી થયા રળીઆત, પાડયું નામ સહુ સાથ; વળી જોશી બોલ્યો તે ઠાર, રાજકુંવર પ્રત્યે નિર્ધાર; ઘણો ભાગ્યશાળી છે એહ, સત્ય કરીને માનજો તેહ; આવું સાંભળ્યું જેણી વાર, હરખ્યા ઘણું તે રાજકુમાર; તીહાં ખુશી થયા જન સૌ, જોશીને ધન આપીયું બહુ; જોશી પોતાને ઘેર જ ગયા, દ્રવ્ય લેઇને સુખીયા થયા; એમ કરતાં વી ત્યાં બહુ દન, રાજકુંવરે વિચાર્યું મન; પુત્ર આપણો મોટો થયો, હેતજ કરીને બોલજ કહ્યો; ત્યારે પુત્ર બોલ્યો તે વાણ, સાંભળો તાતજી ચતુરસુજાણ; દાદાજીને મળવાની કોડ, ચરણે નમીને કહું કરજોડ; મારે જવા દોની તમો, ખુશી થઇને કહું છું અમો; ત્યારે વિચાર્યું પોતે મન, સાંભળ વચન બોલ્યા રાજન; પુત્રજી તમે કહ્યું નિર્વાણ, યાદ આવ્યું જલકપુર જાણ; તેને તેડવા મોકલ્યા છે દાસ, પુત્રનું મુખ જોવાને કાજ.

દોહરા—રાજકુંવર એમ બોલીઆ, સાંભળ બળવંત તન; જાઓ મળીને આવજો, આજથી ચોથે દન માણસ દાદાજીનુ આવીયું, તમને તેડવા કાજ; તેની સાથે પરવરો, ઘોડે ચડીને આજ. ત્યાંથી પુત્ર પરવર્યો, ગયો સીરકસ્નાન મોજાર; રાજસભામાં આવી કરી, ચરણે લાગીયો તેણીવાર. ત્યારે જલદઅંગ ઘણું રીઝીઓ, તેડયો પુત્રને પાસ; ખોળામાં બેસાડી કરી, ચુંબન દીધું ગાલ. પુત્ર દેખીને ઘણું હરખીયો, ઉલટ અંગ ન માય; ચતુરાઇ દીઠી ચોગણી, ખુશી થયો મન

માંય. રાજાએ વિચાર્યું મન વિષે, ભાગ્યશાળી છે એહ હવે હું તો વૃદ્ધ થયો, વિચાર કરી પછે તેહ. વજીર તેડયો પોતાતણો, વિચાર કર્યો તે સાથ; વજીરને કહ્યું મુખથકી, એને પાટ બેસાડું આજ. જોશી બોશી બોલાવી પુછીયું, શુભ મુહુર્ત નિર્ધાર; તે બતાવો મુજને, નિશ્ચે કરી આચાર. સભા ભરાઈ બેઠી સરી, ઉલટ સૌને મન; ગોળ ધાણા વહેંચી કરી, બોલ્યો મુખ વચન. સભા સૌ જન દેખતાં, રાજાએ કર્યું છે એ કામ; બળવંતને તેડી કરી, બેસાડયો તેણે ઠામ. રાજ્યાસન બેસાડીઓ, વાગ્યા ઢોલ નિશાન; જેજેકાર સભામાં થયો, ખુશી થયા સૌ જન. રાજા રાણીએ સાંભળ્યું, હરખ્યાં ઘણાં મન; પુત્રનો પુત્ર રાજ પામીઓ, આણંદ અંગ ન માય. રાજ ચલાવે આણંદથી, રાજા રીઝયો મન; ખબર થઈ કાકા ચારને, તે ઉદાશ થાય મન અમ છતાં રાજ એ કરે, કોના ઘરનો ન્યાય; મુજ પિતાએ વિપરીત કર્યું, એનો શું કહેવાય. તેવું વિચારી નિસર્યા, ગયા પિતાની પાસ; ત્યાં જઈ વિનતી કરી, એ શું કીધું તાત. ત્યારે પિતા કહે પુત્ર સુણો. તમ લાયક ન હોય રાજ; ઇકોતરસે એથકી, માટે સોંપ્યું રાજનું કામ; તમો રાજ ચલાવું શીખ્યા નથી ત્યાં શું કરીએ કામ; ગુલામી દાવ દેવડાવીયા, રમીયા જુગટું તે ઠામ. માટે મોટી એમ તમને સહી, સૌ હસ્યા પુરના લોક; તમો ખાઓ પીઓ ખુશી કરો, અલખત ભોગવો અપાર; હુકમ કરે બળવંતજી, તે પ્રમાણે રહો આચાર. એવું કરીને મોકલ્યા, પુત્ર જે પેલા ચાર; નીચું જોઇ તે ગયા, આવ્યા પોતાને દ્વાર.

દોહરા—ને ખબર ગઇછે બાગમાં, હરખ્યો ઘણું તે કાય; રાણીને જઇને કહ્યું, તમ પુત્ર પામીઓ રાજ. બંકાવળી ઘણું રીઝીયાં, બીજી રાઝી બે નાર; મુજ

સૈયરનો પુત્ર તે, પામ્યો રાજકારભાર. ઘણો હર્ષ ત્યાં થઇ રહ્યો, વધામણી ઘેરઘેર; હવે કાગળ આપીયો, રાજ પામો તેની પેર. પુત્ર રાજ પિતાનું કરે, પોતે લાવે ફેર; બાગ બગીચા જોઇ કરી; હરખે છે બહુપેર. ખાય પીએને આનંદમાં, ઓચ્છવ થાય ઘેર ઘેર; એ વાત રહી એટલે, કહું ચારે ભાઇની પેર.

ચોપાઇ—ચાર જણા વિચારજ કરે, મનમાં ઘાટ પોતાનો ઘડે; ચગી ચતુરાઇ કરેછે સહી, પણ બલવંત સાથ ચાલે નહિ; એમ થઇ ગયા બહુ દન, કાયલી થયા પોતે રાજન; આકુળ વ્યાકુળ પોતાને મન; બોલ્યો બલવંત મુખ વચન; દાદાજી એક કહું વિનતી, તે સાંભળવી કાને કથી; હું બલવંત વહાલો છું ઘણું, ન ચાલે ચારે કાકાતણું; ઘણું બળ મારૂં છે જાણ, ચાર કાકાનું નવ ચાલે વહાણ; ત્યારે રાજ કેમ ન સોંપ્યું એહને, સત્ય કરી માની લીધો મને; આપ અખત્યાર આપીએ, સંદેહ મનનો ભાજીએ; એવી મહોર કરી આપીએ સહી, બલવંત નિશ્ચિંત બેઠા તહીં; નવ ચાલ્યું ચારનું તહીં, મનમાં સમજીને રહ્યા સહી; હવે વાત એક નવી થઇ, દાદાજી મરણ પામ્યા સહી; બલવંત રાજ પોતાનું કરે, કાકાને મનમાં નવ ધરે; ખાય પીએને ખુશી કરે, બીજી વાત મનમાં ન ધરે; એવાત અહીંઆંથી રહી, બંકાવળીએ સાંભળ્યું નહિ; તેણે બલવંતને કહાવ્યું સહી, તમો કાકાને છેહ દેતા નહિ; તમો ડાહ્યાને શું કહીએ કથી, તમને શિખામણ દેતા નથી; તમોછો ચૌદ વિદ્યા ગુણ જાણ, તેમાં ઝાઝું શું કહીએ વાણ તેહ પ્રમાણ કહીએ કથી, પિતા કાકામાં અંતર નથી; પિતાનું રાજ તે પુત્રજ કરે, ધર્મ આપણો

તેથી ફરે; એવું કાગળમાં લખ્યું છે સહી, કાસદને મોકલ્યો તહીં; જઇ કાસદે કર્યા પ્રણામ, કાગળ કરમાં આપ્યો તે ઠામ; વાંચી હરખ્યું અંત કરણ, પ્રતિ પોતાના પામું ચરણ; માત વચન મિથ્યા નવ કરૂં, રઉ રઉ નરકે સંચરૂં.

દોહરા—બલવંત બુદ્ધિ આગળો, વાંચ્યો માતાનો પત્ર; કાકાને ચરણે નમ્યો, આપી મહોરનો છત્ર. અમલપટો આપ્યો વળી, આપ્યો કરનો કટાર; આ રાજ્યાસન આપું વળી, દીધો ' . હુ મનુહાર. મારા માત પિતાએ તેડાવીયો, અમો જાશું અમારે ગામ; ખાઓ પીઓ ખુબી કરો; રાખજો પિતાનું નામ. ચારે ચિત્તમાં હરખીયા, દીધી બહુ આશીશ; માતપિતાની ભક્તિ કરે, તેને સન્મુખ શ્રી જુગદિશ પછે આજ્ઞા માગી સંચર્યો, ઉલટ અંગ ન માય; પ્રદક્ષિણા કરી પ્રણમ્યો, માત પિતાને પાય. રૂ ` બી રીઝી ઘણું, કરી એમ શુભ કાજ; આપણે જન્‍ ' બંકાપુરી, આપી પુત્રને રાજ. જોશી તેડ્યા જુ ગ . તું, દીધાં ઝાઝા માન; લગ્ન લાખેણું ક ' ! તમો, ર . ' તપે જેમ ભાણ. ત્યારે જુગતે જોશી બોલીયા, ગુરૂ ' રૂ પયોગ છે સાર; રાજ ગે સાડા ઈ ક માં, તપસે તેજ અપાર. વચન સુણી હરખ્યાં ઘણું, કીધાં સવળાં કાજ; દાન પુન્ય કીધાં ઘણાં બલવંતને સોંપ્યું રાજ. વિમાન બેશી બેઉ જણાં. બંકાવળી મોઝાર; માનવી રૂપ મટી ગયું, પામ્યા દેવાંશી અવતાર. સુખ ભોગવે સ્વર્ગનું, પામ્યા સુરપદ ધામ; પરાક્રમ કીધાં અતિઘણાં, જુગમાં રહે એક નામ

અમદાવાદમાં
આ પુસ્તક ધી "રત્નસાગર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ"માં શાહ
અમૃતલાલ જેશીંગભાઇએ છાપ્યું.